

Ügyiratszám: DH-4033-2/2008.

Tárgy: piacmeghatározás, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása és kötelezettségek előírása (7. számú piac)

A Nemzeti Hírközlési Hatóság Tanácsa (a továbbiakban: Tanács) az érintett piacok azonosítására, az érintett piacokon fennálló verseny hatékonyságának elemzésére, az érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására, illetve a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók jogszabályban meghatározott kötelezettség előírására hivatalból indított eljárása során meghozta a következő

h a t á r o z a t o t .

A Tanács a 7. számú „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piac szolgáltatási és földrajzi kiterjedését meghatározta, amelynek eredményeként érintett piacként azonosította a következő kiskereskedelmi piacot: „*Bérelt vonalak minimális készlete a Magyar Köztársaság területén*”.

Ezen érintett piacon a Tanács a fennálló verseny hatékonyságát elemezte, és ismételten jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként azonosította a **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.-t** (1013 Budapest, Krisztina krt. 55.; cg.: 01-10-041928).

I. A Tanács az érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított szolgáltató **Magyar Telekom Távközlési Nyrt.** (a továbbiakban „**Kötelezett Szolgáltató**”) tekintetében a jelen határozatban (a továbbiakban „**jelen határozat**” vagy „**Határozat**”) az alábbi kötelezettségeket határozza meg:

A Tanács az érintett piacon jelentős piaci erejüként azonosított Kötelezett Szolgáltatóra a DH-664-148/2005. számú határozatban kirótt, az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) 110. § szerinti „*a bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének biztosítása*” kötelezettséget, változatlan formában fenntartja, azzal, hogy a szabványok megjelölése a honosítás eredményeképpen MSZ-ről MSZ EN-re változott.

A jelen határozatban előírt kötelezettség a határozat kézhezvételétől terheli a kötelezett szolgáltatót.

A jelen határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. A határozat felülvizsgálata a határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül a Fővárosi Bírósághoz címzett, a Tanácshoz 3 példányban benyújtott keresettel kérhető.

A keresetlevél benyújtásának e határozat végrehajtására halasztó hatálya nincsen.

I n d o k o l á s

A Tanács – eleget téve az Eht. 57. § (1) bekezdésében foglaltaknak – az Eht. 14. § (1) bekezdés c) pontja értelmében az Eht. 10. § f) pontjában foglalt hatáskörében eljárva ismételten lefolytatta az Eht. 52-57. § rendelkezései szerinti, a piacmeghatározásra, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató azonosítására és kötelezettségek előírására, hatályban tartására, valamint módosítására irányuló eljárását. A Tanács a tárgyi eljárás során az Európai Unió Bizottsága 2003/311/EC számú Ajánlásában, valamint a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során alkalmazandó alapelvekről szóló 16/2004. (VI. 24.) IHM rendeletben (a továbbiakban „**IHM rendelet**”) foglaltak mellett a piacmeghatározás, a piacelemzés és a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítása, valamint a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírása során a Nemzeti Hírközlési Hatóság (a továbbiakban „**Hatóság**”) által alkalmazandó alapelvekről (vizsgálati szempontokról) szóló 8001/2004. (IHK. 8.) IHM tájékoztató (a továbbiakban „**IHM tájékoztató**”) által a piacmeghatározás és a piacelemzés körében meghatározott jogalkalmazói elvek és szempontok, valamint az ott rögzített módszertan, eljárásjogi intézmények, eszközök, fogalmak, meghatározások alapján, valamint a korábbi piacelemzési eljárások során kikristályosodott jogalkalmazói gyakorlat szerint járt el.

A Tanács a piacelemzési eljárás érdekében – azt megelőzően – lefolytatott piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárása keretében rendszerezett és feldolgozott adatok és információk értékelése alapján, valamint az Eht. 57. § (1) bekezdésében foglalt, a piacelemzés ismételt lefolytatására irányuló törvényi kötelezettségének eleget téve megindította a „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piac vonatkozásában a piacelemzési eljárást, amelynek eredményeként továbbra is érintett piacként azonosította a tárgyi kiskereskedelmi piacot.

A Tanács az elkülönült érintett piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóként a Magyar Telekom Nyrt-t azonosította. A piacelemzési eljárás során feltárt versenyprobléma, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piacon jelentkező jelentős piaci erejének orvoslása érdekében a Tanács a piacelemzési eljárást lezáró jelen határozatának rendelkező részében a DH-664-148/2005. ügyszámon hozott határozatával kiszabott „a bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének biztosítása” kötelezettséget a rendelkező részben foglaltak szerint változatlan formában fenntartotta.

A Határozat felépítését és tartalmát az egyedi ügy jellegéből fakadó sajátos gazdasági, jogi és műszaki jellemzők alapvetően meghatározzák. A Határozat indokolásában került meghatározásra, valamint részletesen bemutatásra a piacmeghatározás, a piacelemzés, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításának, valamint értékelésének menete. A Határozatban megmutatkozó hatósági döntés indokolása azon túl, hogy magában foglalja a hatósági eljárás egészének folyamatát, együttesen, összefüggésében tartalmazza a ténybeli, azaz a Tanács által feltárt releváns közgazdasági, műszaki és jogi tényállási elemeket, a tényállás tisztázásának rendszerét, a tények, bizonyítékok hatósági jogalkalmazáshoz szükséges értékelését és a tényekből az egyedi ügyre levonható következtetéseket, valamint a jogi indokolást is, amelynek keretében a Tanács az érdemi döntéshez, jogérvényesítéshez vezető valamennyi eljárási és anyagi jogi normát tételelesen és részletezően megjelölt és azok egyedi ügyre vonatkozó alkalmazását, értelmezését, tartalmát és jelentőségét ki is fejtette.

A Tanács a piacelemzési eljárás lefolytatása érdekében az Eht. 52. § (2) bekezdése, valamint a 151. § (1) és (2) bekezdései alapján 2005. november 9-én kelt DH-18709/2005. számú határozatával 30 napos határidő kitűzésével adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő a Hatóság által nyilvántartott valamennyi, a „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltató (a továbbiakban „**Szolgáltatók**”) számára.

A Szolgáltatókat terhelő adatszolgáltatási kötelezettség meghatározására a piacelemzési eljárást megelőző, annak eredményes lefolytatása érdekében megindított, az adatszolgáltatás mellett a megismert adatok feldolgozását és értékelését is magában foglaló piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében került sor, melynek során a Hatóság a felügyelt piac szerkezete, a piacon jelenlévő piaci szereplők közötti viszonyrendszer, az általuk nyújtott szolgáltatások vonatkozásában szerzett olyan információkat, adatokat és tapasztalatokat, melyek alapján a felügyelt piac érdemi vizsgálata körében megalapozottabb döntést hozhatott. Azon túl, hogy a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás eredményeképpen a Hatóság megvizsgálta a piac szerkezetét, illetve megállapította, hogy annak körében mely szolgáltatók minősülnek majd az Eht. 27. § szerint az adott piacon ügyfélnek, a tárgyi ellenőrzési tevékenység azt az adminisztratív célt is szolgálta, hogy a Hatóság a megismert, valamint a rendelkezésére álló adatok összességét – az eredményes piacelemzési eljárás érdekében – összegezni, összefoglalni, valamint rendszerezni tudja. A Hatóság fent részletezett, a piacelemzési eljáráshoz szorosan kapcsolódó döntés-előkészítési célú tevékenységének köszönhetően a Hatóság már a piacelemzési eljárás megindításakor rendelkezett azokkal az információkkal, amelyek az eredményes piacelemzési eljárás lefolytatásának, valamint az azt lezáró hatósági döntés megalapozottságának garanciáját hordozzák magukban.

A piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacon az összes, gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. Az adatszolgáltatás körében megismert adatokon túlmenően a Tanács megvizsgálta a 7. számú piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl.: általános szerződési feltételekben, nyilvános ajánlatokban, statisztikákban) hozzáférhető adatokat, valamint a társhatóságok által nyilvánosságra hozott információkat. Ennek megfelelően a Tanács az adatszolgáltatás beérkezésének időpontját követő esetleges piaci változásokra tekintettel konkrétan megvizsgálta annak lehetőségét is, hogy vannak-e olyan korábban nem ismert piaci folyamatok, amelyek miatt indokolt lenne újabb adatszolgáltatást elrendelni az érintett szolgáltatókkal kapcsolatban, valamint 2006. november 6-án értesítette a Szolgáltatókat a piacelemzési eljárás megindításáról. A Tanács úgy értékelte, hogy további adatszolgáltatásra van szükség a 2005., valamint a 2006. évre vonatkozóan a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok aktualizálása érdekében, valamint azon szolgáltatók vonatkozásában, akik a 2004-es adatokat hiányosan szolgáltatták, továbbá azon szolgáltatók vonatkozásában is, akik az adatszolgáltatás elrendelésekor még nem nyújtottak szolgáltatást a piacon. Ennek megfelelően a Tanács 2007. januárjában, márciusában és májusában a tényállás megfelelő tisztázása érdekében a Ket. 51 §(3), az Eht. 52. § (2) és 151 § (2) bekezdése szerint adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő.

A beérkezett adatok feldolgozásának eredményeként a Tanács tisztázta a jelen eljárásban ügyfélnek minősülők körét, és megállapította, hogy a jelen eljárásban azok a szolgáltatók minősülnek ügyfélnek, akik a 7. piacon szolgáltatási jogosultsággal rendelkeznek, és ténylegesen szolgáltatást nyújtanak. Az adatszolgáltatás keretében benyújtott adatok

mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacokon, a piacelemzési eljárás keretében, a köztudomású tények alapján az összes, gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét.

Az Eht. 20. § (1) bekezdés a), b) és c) pontja alapján a Hatóság és a versenyhatóság az elektronikus hírközlési piaci versenyt érintő kérdésekben a verseny védelmének következtetés érvényre juttatása, illetve az egységes jogalkalmazás előmozdítása érdekében szorosan együttműködik, így különösen az elektronikus hírközlési piac érintett piacainak meghatározásával, az érintett piacokon fennálló verseny elemzésével, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosításával és a rájuk vonatkozó kötelezettségek előírásával kapcsolatos eljárásokban. A Tanács és a Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban „GVH”) az együttműködés részleteit szabályozó Együttműködési megállapodás vonatkozó 6. fejezetében foglaltaknak megfelelően a tárgyi eljárása során is együttműködött. Az együttműködés részletei a határozat Indokolásának „B” fejezetében kerülnek kifejtésre.

A Tanács az Eht. 36. § (1) bekezdésében meghatározott egyeztetési kötelezettségének eleget téve a jelen határozat tervezetét a Hatóság internetes oldalán 2007. október 16. napján, a Hírközlési Értesítő VI. Évfolyam 11. számában pedig 2007. október 31. napján tette közzé.

A határozattervezetre az Eht. 36. §-a keretében beérkezett észrevételek feldolgozását, a figyelembe vett, illetve a figyelembe nem vett észrevételeket, valamint azok figyelmen kívül hagyásának indokait a jelen határozat indokolásának „C” fejezete tartalmazza.

Az érdekeltekkel történő egyeztetés lefolytatását követően, az Eht. 65. § (1) bekezdése alapján a Tanács a tárgyi Határozatának tervezetét részletes indokolással együtt 2007. december 10. napján megküldte az Európai Bizottságnak és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak, miután a határozattervezetben foglaltak hatással lehetnek a tagállamok közötti kereskedelemre, tekintettel a Keretirányelv (38) szakaszára, amelynek alapján, a tagállamok közötti kereskedelmet érintő intézkedések olyan intézkedések, amelyek közvetlen, vagy közvetett, tényleges vagy potenciális befolyást gyakorolhatnak a tagállamok közötti kereskedelemre oly módon, amely az egységes piac akadályát képezheti. Ezek közé olyan intézkedések tartoznak, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a más tagállamokban található üzemeltetőkre, vagy felhasználókra, így például, amelyek a más tagállamok felhasználóira érvényes árakat érintik.

A részletes indokolásra, illetve a megküldésre vonatkozó szabályokra az Európai Bizottságnak a „piacelemzés eredményeinek a Bizottsághoz való eljuttatásával (notifikáció) kapcsolatos eljárásról, a kapcsolatos határidőkről és a Bizottsággal való konzultáció módjáról szóló, 2003. július 23. napján kiadott ajánlásában (2003/561/EC) foglaltak irányadóak. Ezen eljárás részletei a jelen határozat indokolásának „D” fejezetében kerülnek részletezésre.

Az érintett piacok megállapítására, az érintett piacokon fennálló verseny és annak hatékonysága elemzésére, az egyes érintett piacokon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók azonosítására, valamint a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatókat terhelő kötelezettségek meghatározására irányuló eljárás egy több, egymásra épülő szakaszból álló közigazgatási eljárás. Az Eht. 52. § (1) bekezdése szerint a Tanács azonosítja az érintett piacokat; elemzi az érintett piacokon fennálló versenyt, illetve annak hatékonyságát, és amennyiben azokon a verseny nem kellően hatékony, azonosítja az érintett piacokon a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót, illetve szolgáltatókat; valamint a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra, illetve szolgáltatókra az Eht. XI-XIV. fejezetében foglalt

kötelezettségek közül a piacelemzés alapján feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő, vagy a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra korábban, a jelen piacelemzési eljárást megelőzően jogszabályban megállapított legalább egy kötelezettséget fenntart, illetve módosítja azt. Eljárása során a Tanács a versenyjog vonatkozó szabályai, valamint az IHM tájékoztatóban meghatározottak szerint, a magyar elektronikus hírközlési piac sajátosságainak figyelembevételével járt el.

Az tárgyi eljárás első lépéseként a Tanács az IHM rendelet 1. számú mellékletében meghatározott a „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piac vizsgálatából indult ki, meghatározta a szolgáltatási piacot és megállapította, hogy az ott megjelölt piac a Magyar Köztársaság területén érintett piacnak minősül. A Tanács az érintett piacon belül további elkülönült piacot nem azonosított.

Az érintett piac meghatározását követő szakaszokban a Tanács – az indokolásban foglaltak szerint – elvégezte az érintett piacon fennálló verseny, illetve annak hatékonyságának elemzését, és ez alapján jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatót jelölt ki. Az eljárás első lépéseként a Tanács az IHM rendelet 1. számú mellékletében meghatározott „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piac vizsgálatából indult ki, meghatározta a földrajzi piacot és megállapította, hogy az ott megjelölt piac a Magyar Köztársaság területén érintett piacnak minősül. A Tanács a rendelkező részben szereplő „*Bérelt vonalak minimális készlete*” elnevezésű kiskereskedelmi piacot elkülönült piacként azonosította.

Az érintett piac meghatározását követő szakaszokban a Tanács – az indokolásban foglaltak szerint – elvégezte az érintett piacon fennálló verseny, illetve annak hatékonyságának elemzését, a jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató kijelölését, valamint e szolgáltatóra az Eht. által meghatározott körben kötelezettséget határozott meg.

A Tanácsnak a tárgybani eljárásában, a döntése meghozatala érdekében elvégzett részletes elemzését az Indokolás „A” fejezete tartalmazza az alábbiak szerint:

- I. Piacmeghatározás
- II. Helyettesítési vizsgálat
- III. Az érintett kiskereskedelmi piac meghatározása
- IV. Az érintett piac további vizsgálata
- V. Piacelemzés, JPE szolgáltatók azonosítása
- VI. Kötelezettségek kirovása

A Tanács a jelen határozat indokolása „A” fejezetének V. része szerinti lefolytatott vizsgálatok alapján a kötelezett szolgáltatók tekintetében, az Eht.-nak a „Jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatók kötelezettségei a kiskereskedelmi szolgáltatási piacokon” című XIII. fejezetében meghatározott és azok közül a DH-664-148/2005. számú határozatában kirótt kötelezettséget („*A bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének biztosítása*”) jelen határozatával változatlan formában fenntartotta a rendelkező részben foglaltak szerint.

A jogorvoslati jogosultság az Eht. 46. § (1) bekezdésén és 47. § (1) bekezdésén alapul.

A Tanács döntését az Eht 39. § (1) bekezdése alapján teljes ülés keretében hozta meg.

A. fejezet

I. PIACMEGHATÁROZÁS

I. 1. A piacmeghatározás menete

A piacmeghatározás során a Tanács az IHM rendelet I. sz. Mellékletében 7. számú „*Bérelt vonalak minimális készlete*” kiskereskedelmi piac¹ vizsgálatából indult ki, figyelemmel az Európai Unió Bizottsága (továbbiakban: Bizottság) Ajánlására.

A piacmeghatározás első lépéseként, a szolgáltatási piac meghatározása során a Tanács meghatározta a szolgáltatások pontos tartalmát.

A Tanács megvizsgálta továbbá a vizsgált piacon esetlegesen megtalálható helyettesítési lehetőségeket, amelyek a vizsgált szolgáltatási piac határait hatást gyakorolhatnak.

A piacmeghatározás során a Tanács megvizsgálta azt is, hogy a hazai piac jellemzői indokolják-e az EK bérelt vonali minimum készletének esetleges bővítését.

A piacmeghatározás során a vizsgálat tárgyát képezte az is, hogy a bérelt vonalak minimális készletén belül indokolt-e megkülönböztetni sáv szélesség határok szerint különálló szolgáltatási piacokat, amelyek jellemzői alapvetően eltérnek a más sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatásokat magában foglaló szolgáltatási piacoktól. A Tanács ugyancsak megvizsgálta a nemzetközi és belföldi bérelt vonalak egymással való helyettesíthetőségét, az analóg és digitális bérelt vonalak helyettesíthetőségét, valamint a bérelt vonali szolgáltatások és egyéb adatátviteli szolgáltatások helyettesítési lehetőségeit.

A vizsgált szolgáltatási piac meghatározása után került sor a piac földrajzi határainak meghatározására, amelynek során a Tanács elsősorban a hálózatok által lefedett terület nagyságát és homogenitását vizsgálta.

A piac meghatározása után a Tanács megvizsgálta, hogy a „*Bérelt vonalak minimális készlete*” kiskereskedelmi piac érintett piacnak tekinthető-e a Magyar Köztársaság területén, tehát teljesülnek-e Magyarországon is a Bizottság által a piacok szabályozási szempontból való érintettségének vizsgálatokor alkalmazott ex-ante kritériumok².

I. 2. Jogszabályi rendelkezések, releváns szolgáltatás

I.2.1 Jogszabályi rendelkezések

A 7. sz. „*Bérelt vonalak minimális készlete*” kiskereskedelmi piac vizsgálatához a kiindulási alapot az Eht. 188. § 8., 23., 34., 37. és 96. pontjaiban meghatározott fogalmak (bérelt vonal, előfizetői hozzáférési pont, hálózati hozzáférési pont, hálózati végpont, ráépülő előfizetői szolgáltatás), valamint az elektronikus hírközlési szolgáltatók számviteli nyilvántartásai

¹ Amely megegyezik az Európai Bizottság 2003/311/EC sz. Ajánlásában 7. számmal jelölt piaccal

² Európai Bizottság 2003/311/EC sz. Ajánlás (9)

elkülönített vezetésének részletes szabályairól szóló 19/2003. (XII. 27.) IHM rendelet [a továbbiakban: Sz. rend.] 2. § (1) bekezdés c), d), e) pontjában (hozzáférési hálózat, kiskereskedelem, társszolgáltató), valamint a referenciaajánlatokról, hálózati szerződésekről, valamint az ezekkel kapcsolatos eljárások részletes szabályairól szóló 277/2003. (XII. 24.) Korm. rendelet [a továbbiakban: Korm. rendelet] 3. § (1) bekezdés 6., 11., 18. pontjában (jogosult szolgáltató, kötelezett szolgáltató, számozási terület), 3. § (2) bekezdés 1.4, 1.4.2 pontjában (bérelt vonali összekapcsolási szolgáltatás, kétvégű bérelt vonali összekapcsolási szolgáltatás) szabályozott fogalmak jelentették.

A Bérelt vonalak minimális készlete vonatkozásában: a piacelemzés során a Tanács a 2003/548/EC határozatban szereplő bérelt vonal típusokat tekintette irányadónak, amelyeket ezen EC határozat mellékletében megadott ETSI szabványok definiálnak.

Az EU Hivatalos Lapjában 2008. január 18-án jelent meg az Európai Bizottság 2008/60/EC számú határozata, amely módosította az egyetemes szolgáltatási irányelv 18. cikkében említett minimális készletéről szóló 2003/548 EK határozatot, törölve a bérelt vonalak minimális készletére vonatkozó mellékletet (amely a bérelt vonalak minimális készletének szabványokkal történő meghatározását tartalmazta), tekintettel arra, hogy a tagállamok „Egyre szélesebb körben váltanak új hálózati architektúrára, amelyben már nem alkalmaznak műszaki megoldásként analóg típusú bérelt vonalakat. A digitális bérelt vonalak irányában mutatkozó keresletet, amelyet egyre inkább a nagy sebességű, legalább 2 048 kbit/s-os adatátvitel iránti igény jellemez, a piac ki tudja elégíteni. A nyilvános konzultációk a tagállamok, az érintett iparszövetségek és az érdekelt felek széles körű támogatásáról tanúskodtak az említett ötféle bérelt vonalnak a jelenlegi minimális készletből való elhagyása tekintetében.”

Az Eht. értelmében a hatóság külön jogszabályban meghatározott kötelezettségeket állapíthat meg a bérelt vonali kiskereskedelmi piacon jelentős piaci erejű szolgáltatók vonatkozásában, az általuk nyújtott bérelt vonali szolgáltatások minimális készletére vonatkozóan, míg a minimális készletbe tartozó bérelt vonali átviteli kapacitás megállapításáról és az ezzel kapcsolatos műszaki feltételek meghatározásáról a Tanács határozatában rendelkezhet.

Az Eht. a fentebb említett miniszteri rendelet megalkotására a 182. § (4) q.) pontjában ad felhatalmazást, azonban a rendelet nem került meghozatalra. A 2001. évi XL. törvény felhatalmazása alapján született korábbi, a bérelt vonali szolgáltatási piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató bérelt vonali szolgáltatási kötelezettségének feltételeiről szóló 8/2003. (VI. 20.) IHM rendelet még hatályban van, mellékletében határozva meg a bérelt vonalak minimális készletének listáját.

A Tanács piacelemzési eljárása során a hazai piaci adottságokat és a szolgáltatói adatszolgáltatások eredményeit figyelembe véve, összhangban az Eht. 110. § (2) bekezdésével, határozatában az alábbiak szerint határozta meg a jelentős piaci erejű szolgáltató által biztosítandó bérelt vonalak minimális készletét.

A bérelt vonalak minimális készletének elemei:

- normál- és speciális minőségű analóg bérelt vonalak
- 64 kbit/sec és 2048 kbit/sec strukturálatlan- és strukturált digitális bérelt vonalak.

ANALÓG BÉRELT VONALAK

Bérelt vonal típusa	Interfész jellemzők	Összeköttetés és minőségi jellemzők
Normál minőségű, kéthuzalos	MSZ EN 300 448:2002	MSZ EN 300 448:2002
Normál minőségű, négyhuzalos	MSZ EN 300 451:2002	MSZ EN 300 451:2002
Különleges minőségű, kéthuzalos	MSZ EN 300 449:2002	MSZ EN 300 449:2002
Különleges minőségű, négyhuzalos	MSZ EN 300 452:2002	MSZ EN 300 452:2002

DIGITÁLIS BÉRELT VONALAK

Bérelt vonal típusa	Interfész jellemzők	Összeköttetés és minőségi jellemzők
64 kbit/s	MSZ EN 300 288:2002	MSZ EN 300 289:2002
N x 64 kbit/s*	MSZ EN 300 766:2002	MSZ EN 300 766:2002
2048 kbit/s - E1 strukturálatlan	MSZ EN 300 418:2002	MSZ EN 300 247:2002
2048 kbit/s - E1 strukturált	MSZ EN 300 418:2002	MSZ EN 300 419:2002

* ahol $1 \leq N \leq 32$

1.2.2. A vizsgált piac releváns szolgáltatásainak tartalmi meghatározása, általános jellemzőinek a vizsgálata

A vizsgált piac azonosításának első lépéseként a Tanács elvégezte a releváns szolgáltatások vizsgálatát. Ennek során a Tanács megvizsgálta az IHM rendeletben meghatározott tárgyi piacnak megfelelő, a jogi kereteken belül értelmezhető, a piacon ténylegesen nyújtott és igénybe vehető alapszolgáltatásokat.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a vizsgált piacon a bejelentett szolgáltatás alapvető jellemzői az alábbiak:

1.2.2.1 Bérelt vonal

Az Eht 188. § 8. pontja szerint a bérelt vonal "azon elektronikus hírközlő eszközök összessége, amelyek a hálózati végpontok között transzparens átviteli kapacitást biztosítanak, de nem tartalmazzák a felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkciókat." A definíció alapján tehát a Tanács minden olyan elektronikus hírközlő eszközt bérelt vonalnak tekint, mely két

pont között transzparens átviteli kapacitást biztosít, és nem tartalmaz felhasználó által vezérelhető kapcsoló vagy útválasztó funkciót.

A fenti definíció egyes elemei alapján a Tanács rögzíti, hogy a bérelt vonal két hálózati végpont között létesít átviteli összeköttetést és ennek az összeköttetésnek a funkciójától függően a felhasználó határozza meg, milyen átviteli sebességet, azaz milyen sáv szélességet igényel az általa meghatározott két pont között. Ennek megfelelően a bérelt vonali összeköttetés egyik jellemzője a sáv szélesség, a másik jellemzője a két hálózati végpont földrajzi elhelyezkedése, a harmadik a bérelt vonali összeköttetés hossza.

Átviteli kapacitás biztosítása

A bérelt vonal alapvető jellemzője, hogy az igényelt sáv szélesség bármely időpontban a felhasználó rendelkezésére áll, függetlenül attól, hogy milyen napszokról vagy milyen egyéb forgalmi helyzetről van szó. Ezt a garantált, minden körülmények között rendelkezésre álló sáv szélességet általában úgy biztosítják, hogy a bérelt vonalat kizárólagos használatra telepített vagy átengedett hírközlő eszközök összességével valósítják meg. Erre a kizárólagosságra utal a "bérelt vonal" kifejezésben a "bérelt" szó.

Transzparencia

A bérelt vonal alkalmazása esetén a két hálózati végpont között olyan átviteli út jön létre, melyen keresztül az átvitt jelek a bérelt vonal alaptípusának megfelelően változatlan formában állnak rendelkezésre, tehát az átvitel folyamán az átvitt információ alapvető jellemzői nem változnak meg.

A bérelt vonal alaptípusa lehet analóg vagy digitális, és ezeken a kategóriákon belül is lehet megkülönböztetéseket tenni (beszédátvitel, zenei átvitel, strukturálatlan, strukturált átvitel stb.).

Felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkció hiánya

A két hálózati végpontot összekötő bérelt vonalban lehet kapcsolóelem (kapcsolóközpont vagy útválasztó), de ezeket a kapcsolóelemeket a felhasználó nem vezérelheti. Felhasználó általi vezérlésnek számít, pl. ha az elküldött információ tartalmazza a címet, ahova el kell jutnia vagy a kapcsolat-felépítéshez a felhasználó azonosító számokat (telefonszám stb.) használ.

Hálózati végpontok közötti összeköttetés

A bérelt vonal lényege, hogy a két hálózati végpont adott, tehát az átvitel csak e két pont között lehetséges. Olyan kapcsolóelemek azonban lehetnek a bérelt vonali összeköttetésben, melyeket nem a felhasználó vezérel, hanem pl. egy hálózatmenedzselő rendszer.

A bérelt vonal tulajdonviszonya

A bérelt vonal elnevezésben használt „bérelt” kifejezés nem a bérletre, mint polgári jogi jogviszonyra utal, ugyanis ha egy szolgáltató a saját céljaira épít ki egy adott célra szolgáló, kizárólagos használatú átviteli összeköttetést, az is bérelt vonalnak minősül, ha két hálózati végpont között transzparens átviteli kapacitást biztosít, és nem tartalmaz felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkciót.

Ennek megfelelően a hírközlő hálózatok nagy mennyiségben használnak bérelt vonali összeköttetéseket, hiszen mind a telefon, mint az adatátviteli hálózatok felépítése olyan, hogy a kapcsolóközpontokat transzparens átviteli utak kötik össze. A bérelt vonal tehát a hírközlő hálózatok alapvető építő eleme függetlenül attól, hogy az a szolgáltató saját tulajdonában van, vagy valamilyen egyéb jogcímen használja.

1.2.2.2 A bérelt vonali szolgáltatás

A bérelt vonali szolgáltatás esetében egy szolgáltató bérelt vonali kapcsolatot létesít két hálózati végpont között és azt ellenérték fejében rendelkezésre bocsátja a használónak. A létesítés során a bérelt vonali kapcsolat egyes szegmensein vagy maga építi ki az összeköttetést, vagy másik szolgáltatótól veszi azt igénybe. Az ellenérték fejében rendelkezésre bocsátott bérelt vonal használója ennek megfelelően lehet egy másik szolgáltató vagy egy végfelhasználó.

A menedzselt bérelt vonali szolgáltatás

A bérelt vonali szolgáltatáshoz hozzá tartozhat a bérelt vonal karbantartása, a hibajavítás és sok esetben a meghibásodott bérelt vonal automatikus helyettesítése is a hibajavítás időszakára. Ez a szolgáltatás a menedzselt bérelt vonali szolgáltatás. A menedzselt bérelt vonali szolgáltatás esetén a szolgáltatást nyújtó cég a bérelt vonal éves rendelkezésre állására, az átlagos javítási időre és a fenntartási osztályra (egy adott sáv szélességi tartományba tartozó bérelt vonal javítási idejére a szolgáltató által vállalt követelmény, szokásos kategóriái: átlagos vagy normál, gyors, illetve express) is kötelezettséget vállal a szerződésben.

1.2.2.3 Piaci tranzakciók típusai

A bérelt vonali szolgáltatások esetében kiskereskedelmi és nagykereskedelmi piac egyaránt létezik. Amennyiben a szolgáltató a bérelt vonali szolgáltatását egy végfelhasználónak nyújtja, akkor kiskereskedelmi tranzakcióról beszélünk. Amennyiben a bérelt vonali szolgáltatást a szolgáltató egy másik hírközlési szolgáltató számára nyújtja, akár azért, hogy ez utóbbi azt a hálózatában használja, akár azért, hogy tovább értékesítse, akkor viszont nagykereskedelmi tranzakcióról beszélünk.

Kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás

A kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást a szolgáltató két hálózati végpont között nyújtja az előfizető részére. A bérelt vonali szolgáltatás nyújtásához tehát a két hálózati végpontot – például az előfizető két telephelyét – köti össze egy bérelt vonallal. Az összeköttetés egy része általában olyan nyomvonalon halad, ahol a szolgáltatónak már vannak kiépített bérelt vonali összeköttetései vagy olyan hálózata, melyből kapacitást tud felszabadítani a bérelt vonal számára. A hálózat azon pontjait, ahol a hálózat csomópontjait összekötő átviteli utakhoz csatlakozni lehet, a szolgáltatók jelenléti pontoknak nevezik. A hálózattal rendelkező bérelt vonali szolgáltatók tehát az összeköttetés nagy részét a jelenléti pontok közötti bérelt vonali szakaszokkal, más részeit pedig a jelenléti pont és a hálózati végpont közötti bérelt vonali szakaszokkal valósítják meg.

A bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piaca

A "Bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piaca" (7. piac) a kiskereskedelmi bérelt vonali piaci tranzakcióknak egy meghatározott körére vonatkozik. A meghatározott kört a bérelt vonal típusával (analóg, digitális), speciális jellemzőjével (beszédátvitel, zenei átvitel, strukturálatlan, strukturált átvitel stb.), valamint sáv szélességével adják meg. Az így meghatározott kör a bérelt vonalak minimális készlete. A bérelt vonali szolgáltatások minimális készletébe tartozó bérelt vonalak átviteli kapacitásáról és műszaki feltételeiről az Eht. 110. § (2) pontja értelmében a Tanács jelen határozatában rendelkezhet.

Az alábbiakban a Tanács megvizsgálta a tárgyban kiskereskedelmi piachoz kapcsolódó nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás fő jellemzőit is, tekintettel arra, hogy a kiskereskedelmi piac vizsgálata során tisztázni szükséges a kapcsolódó nagykereskedelmi piac vonatkozásában alkalmazott szolgáltatások körét és azok jellemzőit.

1.2.3 Nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás

Sok esetben a kiskereskedelmi szolgáltatást nyújtó szolgáltató az igényelt bérelt vonalnak csak egyes szegmenseivel rendelkezik, tehát a szolgáltatás nyújtásához szükséges bérelt vonal kiépítéséhez más szolgáltatók bérelt vonali szegmenseit is fel kell használnia. Ezeket a bérelt vonali szegmenseket a nagykereskedelmi tranzakciók révén tudja megszerezni, s a bérelt vonali szegmensek a két szolgáltató hálózata közötti összekapcsolási ponton tudnak összekapcsolódni.

Bérelt vonali trónk szegmens

A bérelt vonali trónk szegmens két szolgáltató jelenléti pontjai, vagy egy szolgáltató két jelenléti pontja között igénybe vett – a fenti definíció szerinti tartalommal értelmezett – béreltvonali szakasz.

Bérelt vonali végződési szegmens

Az összeköttetés egy része – az előfizető telephelyén lévő hálózati végpont és a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontja közötti szakasz – sok esetben új átviteli rendszer kiépítését igényli. Ezt a szakaszt – tehát az előfizető telephelyén lévő hálózati végponttól a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontjáig terjedő bérelt vonali szakaszt – bérelt vonali végződési szegmensnek nevezzük.

A legáltalánosabb esetben tehát egy teljes bérelt vonali összeköttetés egy-egy végződési szegmensből és a két végződési szegmens között kapcsolatot teremtő trónk szegmens(ek)ből áll. Természetesen abban az esetben, ha az egyik vagy mindkét hálózati végpont egy-egy jelenléti ponttal egybeesik, akkor a bérelt vonal csak egyetlen végződési szegmenst, vagy éppen egyet sem tartalmaz.

I.2.4 A vizsgált bérelt vonali piac bemutatása, piaci szereplők, a piac struktúrája

A 7. számú "Bérelt vonalak minimális készlete" kiskereskedelmi piacon, a 13. számú „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmense” nagykereskedelmi piacon és a 14. számú „Bérelt vonalak nagykereskedelmi trónk szegmense” nagykereskedelmi piacon összesen 59 bejelentett szolgáltató végzett a 2004-2006 közötti időszakban bérelt vonali szolgáltatást. Ebből 2006-ban a 7-es, a 13-as, és a 14-es piacokon összesen 38 volt a bejelentett bérelt vonali szolgáltató. E szolgáltatók közül 10 ténylegesen nem végzett bérelt vonali szolgáltatást.

A "Bérelt vonalak minimális készlete" kiskereskedelmi piac főbb jellemzői a megfigyelt időszakban:

- A kiskereskedelmi bérelt vonali piacon a vizsgált időszakban összesen 28 szolgáltató végzett szolgáltatást. A 28 szolgáltatóból 2006-ban csak 15-en rendelkeztek tényleges bevétellel. Ugyanezt az évet tekintve a kiskereskedelmi bérelt vonali bevételek 99%-a 9 piaci szolgáltatónál realizálódott.
- A kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások összes piaci árbevétele 2004 és 2006 között folyamatos növekedést mutatott. A piaci bevétel 2006-ban közel **üzleti titok** forint volt.
- A végpontszámokat vizsgálva megállapítható, hogy **üzleti titok** %-os részesedéssel a magyar Telekom Nyrt. a piacvezető, őt követi az Invitel Zrt. és a PanTel Távközlési Kft. **üzleti titok** %-os részesedéssel.
- A bevételi arányok alapján a Magyar Telekom Nyrt. a legjelentősebb súlyú piaci szereplő (2006-ban a teljes piaci bevételek **üzleti titok** %-át tudhatta magáénak). Jelentősen leszakadva követi a PanTel Távközlési Kft. (**üzleti titok** %) és az Invitel Zrt. (**üzleti titok** %).
- A piac részét nem képező, 2Mbit/s feletti szegmenst vizsgálva megállapítható, hogy a Magyar Telekom Nyrt. súlya lényegesen kisebb a bevételei alapján (**üzleti titok** %), mint a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó szegmensben.

II. HELYETTESÍTÉSI VIZSGÁLAT

A vizsgált piac meghatározása során a Tanács olyan helyettesítési lehetőségeket keresett, amelyek módosíthatják a vizsgált piac határait. A keresleti és kínálati helyettesítés vizsgálatát a Tanács a kiskereskedelmi piacra vonatkozóan végezte el.

A Tanács a keresleti helyettesítési vizsgálat során elsősorban a funkcionális azonosságokat, valamint az adott szolgáltatás igénybe vételi és kereskedelmi jellemzőit vette figyelembe. A kínálati helyettesítés keretében elsősorban annak vizsgálata történt meg, hogy más szolgáltatók az árak kis mértékű, de jelentős és tartós emelkedésére az adott szolgáltatás nyújtásának megkezdésével válaszolnának-e (hipotetikus monopolista teszt).

II.1 A keresleti helyettesítés vizsgálata a vizsgált kiskereskedelmi piacon

A vizsgált piac meghatározása során a Tanács olyan helyettesítési lehetőségeket keresett, amelyek módosíthatják a piac határait. A Tanács a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások piacának azonosításakor, a keresleti helyettesítés vizsgálata során az alábbi szolgáltatások helyettesítési hatását vizsgálta:

- a nemzetközi bérelt vonali szolgáltatás a vizsgált kiskereskedelmi piachoz tartozik-e,
- az eltérő sáv szélességű bérelt vonalak azonos kiskereskedelmi piachoz tartoznak-e,
- az analóg és a digitális bérelt vonali szolgáltatások azonos kiskereskedelmi piacot alkotnak-e,
- a bérelt vonali szolgáltatások és az egyéb, alábbiakban felsorolt adatátviteli szolgáltatások azonos kiskereskedelmi piachoz tartoznak-e:
 - VPN (Virtual Private Network), virtuális magánhálózat
 - IP-VPN (IP Virtual Private Network), virtuális magánhálózat IP (Internet Protocol) alapon
 - ATM alapú átviteli szolgáltatás (Asynchronous Transfer Mode), aszinkron átviteli mód alapú átviteli szolgáltatás
 - Frame Relay (kerettovábbító) alapú átviteli szolgáltatás
 - Ethernet alapú átviteli szolgáltatás
 - Bérelt vonalon nyújtott Internet szolgáltatás
 - SDSL-szolgáltatás.

A vizsgált adatátviteli szolgáltatásokat a Tanács azért választotta ki, mert ezeknek az adatátviteli szolgáltatásoknak a jellemzői mutatják a legnagyobb esélyt a bérelt vonali szolgáltatás helyettesítésére, elsősorban a dedikált sáv szélesség és a rendelkezésre állás tekintetében. Természetesen meg lehetne vizsgálni a többi adatátviteli szolgáltatást is ebből a szempontból (pl. modemes átvitel PSTN vonalon, X.25 hálózat stb.), azonban nyilvánvaló, hogy ezen hálózatok szolgáltatásai nem felelnek meg a bérelt vonali szolgáltatás definíciójának, illetve a dedikált sáv szélesség kívánalomnak. A fentiek alapján ezen adatátviteli szolgáltatások vizsgálatától a Tanács eltekint.

A Tanács az Eht. 188. § 8. pontjában foglalt definíció szerint minden olyan elektronikus hírközlő eszközt bérelt vonalnak tekint, amely „a hálózati végpontok között *transzparens*

átviteli kapacitást biztosít, de nem tartalmazza a felhasználó által vezérelhető kapcsoló funkciókat.”

A Tanács elsősorban a szolgáltatásnak a definícióban megfogalmazott funkcionális-, valamint az igénybe vétel és kereskedelmi (ár, fizetési- és szolgáltatásnyújtási feltételek stb.) jellemzőinek figyelembe vételével határozta meg a szolgáltatási piacot, amelyekre tekintettel a felhasználó a szolgáltatás igénybe vételekor eldönti, hogy a szóban forgó szolgáltatás helyettesíti-e számára a leírt bérelt vonali szolgáltatást.

Azok a szolgáltatások, amelyek nem rendelkeznek a fenti jellemzőkkel és a fogyasztók számára nem helyettesíthetik közvetlenül a hagyományos bérelt vonali szolgáltatást, nem tartoznak az adott érintett piachoz. Ezek a szolgáltatások érdemben nem befolyásolják a bérelt vonali szolgáltatások keresletét, a bérelt vonali piacon jelentős piaci erejű szolgáltatók árazási magatartására, szolgáltatás kereskedelmi feltételeinek kialakítására nincsenek hatással.

II.1.1. A nemzetközi bérelt vonali és a belföldi bérelt vonali szolgáltatások helyettesítési lehetőségei

A Tanács megvizsgálta a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatási piac kiterjedését, melyet a Bizottság Ajánlásában a bérelt vonalak minimális készleteként határozott meg az Egyetemes szolgáltatási irányelvben foglaltaknak megfelelően. Az Ajánlás tételesen nem tesz különbséget belföldi és nemzetközi bérelt vonali szolgáltatás között.

A Tanács külön részpiacként határozta meg e két kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatási kört. Eszerint a belföldi kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz tartoznak mindazon kiskereskedelmi bérelt vonalak, amelyeknek mindkét végpontja (A és B végpontok) Magyarország területén található és a nemzetközi (Magyarországhoz is kötődő) kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz tartoznak azok, amelyeknek egyik végpontja (A végpont) Magyarországon, a másik végpontja (B végpont) Magyarországon kívül található.

A Tanács megvizsgálta, hogy vajon e két kiskereskedelmi részpiac azonos piachoz tartozik-e és milyen mértékben, az alábbiak szerint.

A Tanács kiindulópontja az volt, hogy egy belföldi kiskereskedelmi bérelt vonal, melynek mindkét végpontja Magyarország területén található, nem helyettesíthető egy Magyarországról egy másik országba irányuló bérelt vonali összeköttetéssel.

A keresleti helyettesítés vizsgálatának eredménye szerint valószínűtlen, hogy egy nemzetközi bérelt vonali fogyasztó egy nemzetközi bérelt vonali hipotetikus monopolista kis mértékű (5-10%-os), de jelentős és tartós áremelése esetén áttérne a belföldi bérelt vonal használatára, vagyis pl. egy Budapest-Varsó bérelt vonali összeköttetést nem helyettesít egy Budapest-Székesfehérvár közötti bérelt vonali kapcsolat.

A fentiek alapján a hazai eltérő földrajzi elhelyezkedésű végpontokat összekötő bérelt vonali szolgáltatások is külön piacot alkothatnának. A nemzetközi és a belföldi bérelt vonalak külön piacként való kezelése mellett erősebb érvek is szólnak, amelyek az alábbiakban kerülnek kifejtésre.

A nemzetközi bérelt vonali szolgáltatás nyújtásának feltételei gyökeresen eltérnek a belföldi bérelt vonal szolgáltatás feltételeitől, ugyanis:

- a végpontok közötti tipikus távolság jóval nagyobb, és
- a szolgáltatás ára részben ennek, részben a szolgáltatást igénylők körének magasabb fogyasztási hajlandósága miatt lényegesen magasabb,
- általában az igényelt sávszélesség is nagyobb, a 2 Mbit/s-t meg nem haladó értékesítés volumene az ennél gyorsabb sávszélességű kapcsolatokéval összehasonlítva nem jelentős,
- a nemzetközi bérelt vonali összeköttetések esetén az igényelt relációk jelentős részén még most is viszonylag kevés szolgáltató képes versenyképes ajánlatot adni, különösen úgy, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatáshoz alapvetően saját hálózatát használja (részben ennek köszönhető a szolgáltatás magasabb ára is).

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a magyarországi belföldi és a Magyarországot „érintő” nemzetközi bérelt vonali kiskereskedelmi piacokon a versenyviszonyok jelentősen eltérnek.

II.1.2. Kiskereskedelmi piacok és a sávszélességek

A Tanács megvizsgálta, hogy a különböző sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak azonos kiskereskedelmi termékpiachoz tartoznak-e. Magyarországon a kiskereskedelmi digitális bérelt vonalak jelenleg az alábbi sávszélességekben állnak rendelkezésre:

- 64 kbit/s (és annak többszörösei 2048 kbit/s-ig)
- 2 Mbit/s-nál nagyobb.

Az 1. ábra üzleti titkot tartalmaz.

1. ábra A belföldi digitális bérelt vonalak számának alakulása 2004-2006

A kiskereskedelmi bérelt vonalak olyan kapacitást biztosítanak a véghasználónak, amely nagyon sokféle, különböző típusú kommunikációs forgalom pont-pont közötti átvitelét teszi lehetővé. Az igényelt kapacitás-mennyiségeket az adott útvonalon továbbítandó forgalom mennyiségéhez igazítják. A Tanács ilyen összefüggésben vizsgálta, hogy az egyes eltérő sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak milyen mértékben helyettesítik egymást.

A Tanács megvizsgálta, hogy az adott sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást nyújtó hipotetikus monopolista 5-10%-os áremelése³ jelentős számú végső felhasználót egy másik (alacsonyabb vagy magasabb) sávszélességre történő átállásra készítet-e, minek következtében az áremelés végül is nem jár a nyereség növelésével.

II.1.2.1 Funkcionális helyettesítés

Csak az alkalmazás (funkcionalitás) szempontjaira figyelemmel, a Tanács megállapította, hogy az alacsonyabb sávszélességű bérelt vonalak többszörösei lehetséges helyettesítői a

³ A hipotetikus monopolista teszt logikájának megfelelő feltétel.

magasabb sávszélességű bérelt vonalaknak, és a magasabb sávszélesség kielégíti az alacsonyabb sávszélességű igényeket.

A Tanács a rendelkezésre álló információi alapján megállapította, hogy a 2 Mbit/s-os⁴ és az alatti bérelt vonalakat jellemzően réz érpáras infrastruktúrán nyújtják, míg a 2 Mbit/s-nál nagyobb sávszélességű bérelt vonalakat optikai hálózaton.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy funkcionális szempontból a nagyobb sávszélességű bérelt vonal az alacsonyabb sávszélességű bérelt vonal helyettesítő szolgáltatásaként viselkedik, legalább ugyanolyan szintű alkalmazás biztosítása mellett.

Ebből következően, amennyiben az egyik konkrét 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélességű bérelt vonali szolgáltatás árában a hipotetikus monopolista teszt logikájának megfelelő, nem átmeneti 5-10%-os áremelkedés történne, a szolgáltatás igénybe vevői helyettesíthetnék az adott szolgáltatást a „szomszédos” (azaz az adott sávszélességű szolgáltatástól 64 kbit/s-nyi mértékben különböző) sávszélességű szolgáltatással, akár az alacsonyabb sávszélességű szolgáltatással is. Ezt alátámasztja az is, hogy a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások ára a „szomszédos” (tehát egymástól 64 kbit/s-nyi „távolságra” lévő) szolgáltatások esetén nem tér el jelentős mértékben.

Mindezek alapján a Tanács megállapította, hogy a „szomszédos” (azaz az adott sávszélességű szolgáltatástól 64 kbit/s-nyi mértékben különböző) sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások egymás helyettesítő szolgáltatásának tekinthetők a fogyasztók egy lényeges ún. határfogyasztó⁵ csoportja számára a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sávszélességű szolgáltatások esetén.

Ez a helyettesítés a 2 Mbit/s-ot meghaladó, illetve meg nem haladó kategóriák között nem áll fenn, mert ezen szolgáltatások ára (főleg a két kategóriában alkalmazott, jellemzően eltérő technológia miatt) a 2 Mbit/s-ot meghaladó kategóriában a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó leggyorsabb jelátvitelt lehetővé tevő szolgáltatásainál jóval magasabb, minden jelentős szolgáltató esetén.

A 2 Mbit/s-ot meghaladó bérelt vonali szolgáltatások tipikusan kínált és igénybe vett „szomszédos” sávszélességei jelentősen különböznek egymástól, ami miatt a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó kategóriában fennálló „szomszédos” sávszélesség-kategóriák közötti helyettesítés nem áll fenn.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a 2 Mbit/s feletti tartomány nem tartozik a releváns kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz, azaz a keresleti helyettesítés alapján az Ajánlásban szereplő bérelt vonalak minimális készletéhez tartozó szolgáltatások piacának magasabb sávszélességű bérelt vonali szolgáltatásokkal való bővítése nem indokolt.

⁴ Jelen vizsgálat céljából és során a Tanács a 2048 kbit/s sávszélességű bérelt vonalat 2 Mbit/s-os bérelt vonallal egyenlőnek tekinti.

⁵ A felhasználók egy csoportja határfogyasztói csoportnak tekinthető, ha helyettesítési magatartásának hatása érdemben képes befolyásolni a szolgáltatók magatartását.

II.1.2.2 A 2 Mbit/s-t meghaladó, illetve az azt meg nem haladó sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatások külön piachoz tartozása

A keskeny sáv szélességű (2 Mbit/s és kisebb) és a nagyobb sáv szélességű bérelt vonalak eltérő piachoz tartozását jelzi az a tény is, hogy nyújtásának versenyfeltételei és a piac változásának dinamikája különböznek. A 2 Mbit/s-ot meghaladó sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatások esetén ugyanis a piaci részesedések, azok megoszlása jelentősen eltér a 2 Mbit/s alatti sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatásoknál kialakult piaci részesedésektől (lásd részletesebben az 5. és 6. ábrát, valamint az azokhoz kapcsolódó elemzéseket az V.1.1 pontban).

A két sáv szélesség kategória külön piac voltát erősíti az a tény is, hogy a vizsgált időszakban a magasabb, 2 Mbit/s-nál nagyobb sebességű bérelt vonalakból származó piaci bevételek a jelentős mértékű növekedést mutattak, míg a 2 Mbit/s-nál alacsonyabb sebességű bérelt vonalakból származó piaci bevételek szerényebb növekedést mutattak a vizsgált 3 év időszakában (részletes adatok a 4. ábrán az V.1.1 pont alatt).

Az átlagos értékesítési árakat tekintve megállapítható, hogy a 2 Mbit/s feletti kategóriában másként alakultak a vizsgált időszakban, mint az alacsonyabb sáv szélességű kategóriában. A 2 Mbit/s feletti jelentősebb piaci szereplők (pl. PanTel Távközlési Kft, GTS-Datanet Kft.) havidíjakkal kapcsolatos árpolitikáját figyelve árcsökkenés jellemző, amiről megállapítható, hogy a 2 Mbit/s alatti (megfigyelt sáv szélesség-tartomány, mint lent) bérelt vonali szolgáltatások esetén mérsékeltebb csökkenés figyelhető meg, míg a magasabb sáv szélességű szolgáltatások esetében jelentősebb az áresés. A havidíjakat tekintve a Magyar Telekom Nyrt. esetében áremelkedés volt jellemző a 2 Mbit/s feletti kategóriában, míg alatta (512 kbit/s-2 Mbit/s sáv szélesség-tartományban) általában árcsökkenés tapasztalhattak a fogyasztók a megfigyelt időszakban.

A fentieket megerősíti, hogy a Tanács információi szerint a 2 Mbit/s-nál nagyobb sebességű kiskereskedelmi bérelt vonali piaci szegmensben verseny van, a Tanácsnak nincs tudomása versenyproblémáról.

A II.1.2. fejezetben elvégzett vizsgálatok eredményét összefoglalva a Tanács arra a következtetésre jutott, hogy a vizsgált kiskereskedelmi bérelt vonali piac a 2 Mbit/s és kisebb sáv szélességű bérelt vonali piac, vagyis a helyettesítési vizsgálatok alapján a bérelt vonalak minimális készletének sáv szélesség szerinti szélesítése nem indokolt.

II.1.3. Analóg és digitális bérelt vonalak vizsgálata

A Tanács megvizsgálta, hogy van-e olyan bizonyíték, amely alátámasztja, hogy a keskeny (2 Mbit/s és az alatti) sáv szélességű analóg és digitális bérelt vonalak egy piacot alkotnak, vagyis a digitális bérelt vonalak versenykorlátot jelentenek-e az analóg bérelt vonalak árképzésére vonatkozóan és/vagy az analóg bérelt vonalak korlátot jelentenek-e a digitális bérelt vonalak árait illetően, az alábbiak szerint:

II.1.3.1 A funkcionalitás vizsgálata

A Tanács megállapította, hogy nincs jelentős funkcionális eltérés a keskeny sáv szélességű digitális (64 kbit/s) és analóg bérelt vonalak között, mivel:

- mind az analóg, mind a digitális bérelt vonalak támogatják a hang- és adatátvitelt, és
- a keskeny sáv szélességű bérelt vonalak mindkét típusának nyújtásához igénybevett fizikai átviteli közeg azonos, a hálózati eszközök csak a végberendezés tekintetében különböznek.

A digitális bérelt vonal nagyobb flexibilitást kínál az átvendő forgalom típusát illetően. Pl. a digitális bérelt vonal adatátvitel esetében 64 kbit/s sáv szélességet garantál (és képes a beszédhang átvitelére is, ha a véghasználó rendelkezik megfelelő végberendezéssel), míg az analóg vonal csak beszédhang átvitelt garantál, és csak kisebb sáv szélességgel képes adatátvitelre (modem segítségével). Ilyen értelemben a digitális bérelt vonal magasabb szolgáltatás minőséggel jellemezhető.

II.1.3.2 A szolgáltatások árainak vizsgálata

A Tanács a rendelkezésére álló adatok alapján megállapította, hogy nem lenne nyereséges a hipotetikus monopolista szolgáltató számára, ha akár az analóg vagy akár a digitális bérelt vonali árakat 5-10%-kal megemelné⁶. Az ilyen áremelésre válaszul jelentős számú véghasználó állna át a másik típusú – digitális vagy analóg – bérelt vonal igénybe vételére.

A Tanács megállapította, hogy a digitális és analóg bérelt vonalak nyújtásához tartozó költségek lényegében csak a hálózati végberendezés költségeiben (amelyek a digitális berendezés esetében magasabbak) térnek el egymástól. Nem áll a Tanács rendelkezésére olyan adat, amely arra utalna, hogy a két különböző típusú szolgáltatás versenyárait illetően jelentős eltérések lennének. A költségekben fennálló különbség nem olyan mértékű, hogy kizárná a keskenysávú digitális bérelt vonalak nyújtását az analóg bérelt vonalak árának 5-10%-os emelése esetén. Tehát az analóg és keskenysávú szolgáltatások árszerkezete és költségszerkezete nem tér el olyan mértékben, hogy az meggátolná az adott szolgáltatások egyazon piachoz való tartozását.

II.1.3.3 A végpontoszámok vizsgálata

A Tanács a rendelkezésére álló adatok alapján megállapította, hogy az igénybe vett analóg bérelt vonalak száma folyamatos csökkenést mutat az elmúlt három évben. Ez annak a jele lehet, hogy a lejáró analóg bérelt vonali szerződéseket a szolgáltatás igénybe vevői általában digitális bérelt vonali szerződésekkel újítják meg, illetve, hogy ahol a szolgáltató már képes digitális szolgáltatást nyújtani, ott azt felajánlja meglévő analóg bérelt vonalakat használó ügyfeleinek.

⁶ A hipotetikus monopolista teszt szerinti feltétel

2. ábra: A belföldi analóg és digitális bérelt vonalak számának alakulása, 2004-2006

A keresleti helyettesítés II.1.3 pontban foglalt vizsgálata alapján a Tanács megállapította, hogy nem indokolt a keskeny sáv szélességű analóg és digitális kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások piacának elkülönítése.

II.1.4 Bérelt vonalak és egyéb adatátviteli szolgáltatások vizsgálata

Annak értékelése során, hogy az egyéb adatátviteli szolgáltatások a kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készletén nyújtott szolgáltatások piacához tartoznak-e, a Tanács a funkcionális helyettesítés vizsgálata mellett elsősorban azt vizsgálta, hogy ezek a szolgáltatások milyen mértékben gyakorolnak nyomást a kiskereskedelmi bérelt vonalak árképzésére.

Ezért a Tanács részletesen elemezte, hogy az alább felsorolt termékek a bérelt vonalak minimális készletének piacához tartoznak-e.

A Tanács a kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készletét az EU Hivatalos Lapjában közzétett⁷ táblázat alapján határozta meg, ide tartoznak a normál- és speciális minőségű analóg bérelt vonalak és a 64 kbit/s és a 2048 kbit/s sebességű strukturált és strukturálatlan digitális bérelt vonalak.

A kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készlete transzparens átviteli kapacitást és garantált sáv szélességet biztosít két pont között. A végfelhasználó határozza meg a bérelt vonalon átvitt szolgáltatások jellegét és összetételét. Ezenkívül, Magyarországon a bérelt vonali szolgáltatást általában szolgáltatási szerződés (service level agreement) alapján nyújtják, amely előírja a szolgáltatás minőségét, a hibaelhárítást (fault response) és az egyéb szolgáltatástámogató elemeket, hogy biztosítsák a bérelt vonali szolgáltatás minőségét.

A kiskereskedelmi bérelt vonali piac meghatározásakor a Tanács figyelembe vette a szabályozás technológia-semlegességének kívánalmát, azaz, hogy ne legyen kötelező és ne kerüljön előnyben részesítésre valamely konkrét technológia alkalmazása. Ezért a Tanács a piacmeghatározás során nem tett különbséget az alkalmazott bérelt vonali technológiák között, amennyiben nem tapasztalt jelentős funkcionális vagy árazási különbséget.

Annak áttekintése során, hogy mely szolgáltatások tartozhatnak a kiskereskedelmi bérelt vonali piachoz, különbséget kell tenni a szolgáltatások és azok között a platformok között, amelyekeken a szolgáltatásokat nyújtják. Elméleti szinten ez viszonylag egyszerű, míg a gyakorlatban meglehetősen nehéz.

Az ATM-en vagy IP platformon nyújtott szolgáltatások tekintetében a különbség gyakran alig észrevehető, mivel a szolgáltatásokat a mögöttük álló platformra utalással értékesítik, hogy

⁷ 2003/548/EK

kiemeljék azokat a műszaki jellemzőit, amelyek megkülönböztetik a bérelt vonali szolgáltatásoktól.

A Tanács abból a szempontból elemezte a fent nevezett termékeket, hogy azok a helyettesítési viszonyok által kifejtett verseny alapján befolyásolják-e a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások feltételeinek alakulását, azaz indokolt-e a vizsgált piac meghatározásának kiszélesítése.

II.1.4.1 A VPN vizsgálata

A több telephellyel rendelkező cégek, vállalatok egyik alternatív lehetősége telephelyeik kommunikációs összekapcsolása számára a virtuális magánhálózatok kialakítása. A virtuális magánhálózatok kialakítását olyan szolgáltatók kínálják fel, amelyeknek kiterjedt nyilvános hálózati kapacitásuk van és ezen képesek a megfelelő technológia alkalmazásával az ügyfeleik által igényelt hálózati szolgáltatásokat nyújtani.

A megoldást azért nevezik virtuális magánhálózatnak, mert a közös hordozóhálózat ellenére is az összes ügyfél úgy érzékeli, mintha saját magánhálózata lenne, a többi kapcsolat és végpont számukra nem látható.

A szolgáltatás infrastrukturális alapját a szolgáltató üzemeltetésében lévő nyilvános hálózat, a saját telepítésű összeköttetések vagy a nagykereskedelmi piac trónk- illetve végződtetési szegmens részeit képező bérelt vonali összeköttetések alkotják. Ennek megfelelően a nagykereskedelmi piac vizsgálatánál ezeket a bérelt vonalakat figyelembe kell venni. Mivel ezek a bérelt vonalak a kiépített komplex hálózatoknak csak elemei, a belőlük kialakított hálózat már nem tekinthető bérelt vonalnak.

A Tanács ezek magállapítása után azt vizsgálta meg, hogy a nyilvános hálózaton kialakított VPN szolgáltatás mennyiben helyettesíti a bérelt vonali szolgáltatást. Ezzel kapcsolatban megállapította, hogy amennyiben a kialakított VPN hálózat kettőnél több végpontot tartalmaz, akkor a VPN hálózatban a forgalom irányításához a felhasználó által vezérelt kapcsolási vagy útvonal-választási funkciót is igénybe kell venni. Mivel a piacmeghatározás és a piacelemzés során használt bérelt vonal definíció kizárólag azokat a vonalakat számítja a bérelt vonalak közé, amelyek nem tartalmazzák a felhasználó által vezérelt kapcsolási-, illetve útvonal választó funkciót, ez a VPN szolgáltatást kizárja a lehetséges helyettesítő szolgáltatások köréből.

Amennyiben a VPN hálózatban van olyan részhálózat, mely összesen két végpontot tartalmaz, azaz pont-pont összeköttetést valósít meg, akkor ez a VPN összeköttetés annak ellenére sem tartalmaz felhasználó által vezérelt kapcsolási vagy útvonal-választási funkciót, ha az ehhez infrastruktúrát adó nyilvános hálózatban a kapcsolat tartalmaz kapcsolóelemeket.

Az alaphálózat kapcsolási módjától függően két eset lehetséges.

- Amennyiben az alaphálózat vonalkapcsolt hálózat, akkor a pont-pont VPN kapcsolatban ugyan az igényelt sávszélesség rendelkezésre fog állni, azonban nem garantálható, hogy a kapcsolat minden esetben fel tud épülni, ez a forgalmi viszonyok függvénye.
- Amennyiben az alaphálózat csomagkapcsolt, akkor viszont a hálózat típusától függ, milyen mértékben garantálható az állandóan elérhető sávszélesség, mert ez a forgalmi viszonyok függvénye és a transzparencia sem mindig teljesül. Ebből a szempontból az Internet protokoll alapú VPN hálózatok bizonyulnak a legfejlettebbeknek.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a vonalkapcsolt alapú VPN szolgáltatások nem helyettesítói a bérelt vonali szolgáltatásnak, a csomagkapcsolt alapú VPN szolgáltatások közül pedig az IP VPN-t szükséges tovább vizsgálni.

II.1.4.2 Internet protokoll alapú virtuális magánhálózat (IP VPN)

Az Internet protokoll alapú virtuális hálózatok esetén két hálózati pont között nincs állandó, az összeköttetéshez rendelt fix átviteli kapacitás. Ehelyett a két pont között Internet protokollt használó csomagkapcsolt átvitel történik. Ez azt jelenti, hogy a csomagot indító végpontból elküldött csomag megérkezési helyét nem az induló pontból erre a célra lefoglalt, állandó kapacitású átviteli út, hanem a felhasználó által a csomaghoz rendelt IP cím határozza meg.

Ezeket a hálózatokat összeköttetés-mentes hálózatoknak is nevezik, mivel egyetlen végpont egyszerre akár több végponttal is forgalmazhat. Ennek megfelelően megkülönböztethetők a pont-pont és pont-multipont alkalmazások.

Megvizsgálva az IP VPN hálózatok tulajdonságait, a Tanács megállapította, hogy az IP VPN hálózatok jóval magasabb szintű szolgáltatásokat képesek nyújtani a végfelhasználóknak, mint a hagyományos bérelt vonalak, azonban összességében mégsem felelnek meg a bérelt vonali szolgáltatásnak a funkcionális keresleti helyettesítés szempontjából.

Az IP VPN hálózatok a technológia sajátosságai következtében ugyanis csak adott valószínűséggel képesek garantálni az állandó sávszélességet, s ennek a valószínűségnek a növelése jelentős kapacitás-túlméretezéssel érhető csak el, ami az árarányokat jelentősen eltolja az IP VPN rovására. Ugyanakkor a transzparencia is csak korlátozott mértékben teljesül, az IP hálózatok protokollja, a TCP (Transmission Control Protocol) ugyanis ezt szigorú értelemben nem garantálja.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a csomagkapcsolt VPN megoldások közül a technológiájában fejlett IP VPN szolgáltatás egyes alkalmazások esetében ugyan kiváltója lehet a bérelt vonali szolgáltatásnak, azonban ennek nincs jelentős hatása a bérelt vonali szolgáltatások piacára.

II.1.4.3 ATM átvitel vizsgálata

Az ATM (Asynchronous Transfer Mode - aszinkron átviteli mód) egy olyan átviteli technológia, melyet kimondottan arra a célra fejlesztettek ki, hogy a legkülönbözőbb elektronikus hírközlési alkalmazások átviteli igényeit ki tudja szolgálni, és emellett ezek forgalmát multiplexálni tudja.

Az ATM átviteli technológia egyaránt képes a lökészerű (burst) forgalom, illetve az egyenletes sávszélességet igénylő, valós idejűséget megkövetelő forgalom kezelésére. Mivel az ATM is egy csomagkapcsolt technológia, ezért természetesen rendelkezik a csomagkapcsolt adatátvitel sajátosságaival, azonban ezt az adatfolyamokhoz rendelt attribútumok teljes hálózati átvitele alatti egységes kezelésével igyekszik finomítani. Ennek megfelelően definiálható konstans bitsebességű, változó bitsebességű illetve maradékidős átviteli jellemzőjű bitfolyam az ATM rendszeren belül.

Az ATM rendszerek a forgalom irányítására a konstans hosszúságú adatsomagok fejlécében tárolt információkat használják, és ennek megfelelően a hálózat a multiplexált forgalmat ATM kapcsolók segítségével kapcsolják a címzett irányba.

A hálózati infrastruktúra tehát használ kapcsolóelemet, azonban az ATM hálózatban lehetőség van állandó virtuális áramkörök definiálására (Permanent Virtual Circuit; PVC). Ezek a PVC-k a beállított átviteli jellemzőknek megfelelően képesek adott sebességű adatforgalom teljesítésére a hálózat két adott pontja között. Ezzel a megoldással a hálózat két végpontja között, a felhasználó által vezérelt kapcsolóelemet nem tartalmazó és az ATM átviteli technológia, valamint a hordozó hálózat fizikai jellemzőinek a határain belül állandóan rendelkezésre álló sáv szélességet nyújtó adatkapcsolat definiálható.

A fentieknek megfelelően az ATM hálózaton nyújtott adatátviteli szolgáltatások műszaki szempontból, azaz funkcionálisan nagy valószínűséggel lehetnének keresleti helyettesítői a bérelt vonali szolgáltatásnak, azonban az ATM átvitel a nagy sáv szélességű kapcsolatok terén tud viszonylag költséghatékony lenni.

A bérelt vonali szolgáltatások minimum készlete azonban a 2 Mbit/s, illetve ez alatti sebességű összeköttetéseket tartalmazza. Ebben az átviteli sebességtartományban az ATM már csak nagy nehézségek árán – és ennek megfelelően a bérelt vonalhoz képest csak versenyképtelen áron – tudna a piacon megjelenni.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy az ATM hálózatokban kialakított PVC összeköttetések ugyan funkcionálisan képesek helyettesíteni a bérelt vonalak minimális készletét, azonban a teljesen eltérő árazás miatt nem alkotnak egy piacot.

II.1.4.4 Frame Relay átvitel vizsgálata

A Frame Relay (kerettovábbítás) szintén egy csomagkapcsolt technológia, mely azonban nem a csomagképzés szintjén, hanem a keretképzés szintjén továbbítja az adatokat a hordozó hálózaton. A Frame Relay alapú hálózatok kapcsolóeszközként útvonalválasztókat, hidakat és kerettovábbító kapcsolókat használnak a keretek irányításában.

A Frame Relay átvitel alapvető jellemzője, hogy az egyes hálózati végpontok kis mennyiségű adatot juttatnak át egymáshoz és sok végponttal kommunikálnak egy időben. Éppen ezért a Frame Relay átviteli rendszerekben nem használnak áramlásvezérlést (flow control). Ennek következtében a Frame Relay átvitel nem tudja biztosítani a garantált sáv szélességet két végpont kapcsolatában, és az állandó rendelkezésre állás is csak erős túlméretezéssel érhető el.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a Frame Relay átviteli szolgáltatás nem helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének.

II.1.4.5 Ethernet átvitel vizsgálata

A legújabbban a hálózati együttműködésben is megjelent egy korábban a LAN (Local Access Network) hálózatok számára kifejlesztett technológia, a Gigabit Ethernet (GE).

Ez a technológia a bitfolyam hozzáférés során használt bérelt vonalak helyettesítésére is szolgál. A Tanács megvizsgálta, hogy mennyiben lehet általános értelemben helyettesítője az Ethernet hálózaton keresztül nyújtott átviteli szolgáltatás a bérelt vonali szolgáltatásoknak.

Mivel az Ethernet alapú átvitel eredetileg számítógépes LAN hálózatok céljaira lett kidolgozva, természetesen az Ethernet hálózat eltérő jellemzőkkel rendelkezik, mint egy általános célú átviteli hálózat. Az alkalmazott protokoll jellegét tekintve nem pont-pont hanem pont-multipont kommunikációra dolgozták ki, és elsődlegesen arra optimalizálták, hogy a hálózatra felfűzött végberendezések között hatékonyan tudja biztosítani a hálózati hozzáférést.

Mivel az Ethernet hálózaton minden végberendezés ugyanazon a meghatározott sávszélességen osztozik, s az összes elküldött adatot az összes – egy szegmensbe szervezett – végberendezés megkapja, ezért teljesen eltérő alapelveken működő protokoll működik egy Ethernet hálózaton, mint egy pont-pont közötti átvitel biztosító adatátviteli hálózaton. A fentiek a Gigabit technológiára is igazak, azzal az eltéréssel, hogy a teljes sávszélesség ebben az esetben igen nagy, akár a 100 Gbps-os sebességet is eléri.

A fentiekből következnek azok az eltérések, melyek miatt egy GE hálózat jelentős funkcionális eltérésekkel rendelkezik egy bérelt vonalhoz képest. Egyrészt a GE hálózat erősítés nélküli hatótávolsága az alkalmazott hálózati technológiától függően kicsi, kb. 10-30 km-es, ezen a távolságon túl már regenerátorok szükségesek a kiépítéshez. A GE hálózatokon alkalmazott protokoll – a fentebb leírtak fényében – elsősorban pont-multipont alkalmazásokra készült, a pont-pont összeköttetésekben csak speciális alkalmazások esetén – pl. folyamatos bitfolyam nagy sebességű átvitele – alkalmazható optimálisan. A hálózat igen nagy sebességű adatfolyam átvitelére képes, ezen belül azonban a nyalábolás nehezen megoldható, hiszen a rendszer nem multiplexálásra, hanem a felfűzött végberendezések elvére épül. A nagy sebesség viszont a bérelt vonali szolgáltatások minimális készlete szempontjából csak hatékony multiplexálással lenne használható bérelt vonali alkalmazásokra.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a Gigabit Ethernet átviteli szolgáltatás csak egy speciális esetben lehet helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatásnak, általános értelemben a helyettesítés nem lehetséges.

II.1.4.6 Bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás vizsgálata

A bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás esetén a bérelt vonal egyik végpontja az ügyfélnél, másik végpontja az Internet-szolgáltatónál van. Funkcionális szempontból ez a szolgáltatás tehát ezen ok miatt sem tekinthető általánosan a bérelt vonali szolgáltatás helyettesítőjének, ahol általában a bérelt vonal az adott ügyfél két telephelyét köti össze.

Emellett a bérelt vonalon nyújtott Internet-szolgáltatás esetén a szolgáltatás funkcionalitása az általános bérelt vonali szolgáltatás széles körű funkcionalitásával szemben sokkal szűkebb.

A bérelt vonalon keresztül nyújtott Internet-szolgáltatás esetén a szolgáltatás ára jelentősen meghaladja egy ugyanolyan jellemzőkkel bíró (sávszélesség, végpontok távolsága stb.) bérelt vonal szolgáltatás árát, ezért nem valószínű, hogy egy hipotetikus, nem átmeneti 5-10%-os bérelt vonali áremelkedés hatására a fogyasztók áttérnének a bérelt vonalas Internet-szolgáltatás vásárlására, ha annak ára nem változna.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a bérelt vonalon keresztül nyújtott Internet-szolgáltatás nem helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatásnak, így az adott kiskereskedelmi piacnak nem része.

II.1.4.7 Az SDSL vizsgálata

A Tanács megvizsgálta az SDSL – szimmetrikus digitális előfizetői – vonalakat, mint a bérelt vonalak esetleges helyettesítőjét.

A SDSL technológia szimmetrikus szélessávú átviteli lehetőséget nyújt a felhasználónak, azonos feltöltési és letöltési sebességek mellett. Alkalmazása során általában egy előfizető két telephelye között létesít kapcsolatot és az előfizető nagymennyiségű adatot tud mindkét irányban továbbítani rajta. Az összeköttetés nem közvetlen, mert egy szolgáltató szerverén végződik, mindkét előfizetői irányból. Az adatok cseréje ezen szerver közbeiktatásával történik. Így a bérelt vonali definíció két kitétele sem teljesül; egyrészt az összeköttetésnek csak egy-egy pontja található az előfizető hozzáférési pontjában, a másik egy közös szerveren, másrészt pedig az összeköttetés ilyen módon nem tekinthető transzparensnek.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy az SDSL – szimmetrikus digitális előfizetői – szolgáltatás a vizsgált piacon nem helyettesítője a bérelt vonali szolgáltatásoknak, így az adott kiskereskedelmi piacnak nem részei.

II. 2. A kínálati helyettesítés vizsgálata a vizsgált kiskereskedelmi piacon

A kínálati helyettesítés során a vizsgálat tárgya annak kiderítése, hogy mi a valószínűsége annak, hogy a kérdéses piacon jelenleg nem működő vállalkozások úgy döntenek, hogy rövid időn belül egy kismértékű, de relatív jelentős és tartós áremelkedés után belépnek a piacra.

A Tanács megvizsgálta a szóba jöhető piaci szereplőket, melyeknek meglévő hálózatuk alapvetően alkalmas e szolgáltatások nyújtására. Megállapította, hogy kettő ilyen lehetséges típus létezik, melyek részben alkalmas infrastruktúrával rendelkeznek:

- nemzetközi bérelt vonali szolgáltatók
- új, alacsony sáv szélességű (2 Mbit/s és az alatti sáv szélességű, jellemzően rézérpáras) bérelt vonali szolgáltató lehetséges piacra lépése

A Tanács a fenti csoportosításnak megfelelően végezte el a kínálati helyettesítés vizsgálatát a vizsgált kiskereskedelmi piacon.

II.2.1. A nemzetközi bérelt vonali és a belföldi bérelt vonali szolgáltatások kínálati helyettesítési lehetőségei

A belföldi bérelt vonali piacból kiindulva a Tanács azt vizsgálta, hogy egy nemzetközi bérelt vonali szolgáltató hogyan reagálna a belföldi bérelt vonali árak 5-10%-os tartós áremelésére (hipotetikus monopolista teszt).

A vizsgálat alapján a Tanács megállapította, hogy nem várható, hogy a nemzetközi bérelt vonali szolgáltató termelését kellően rövid idő alatt vagy költség-hatékonyan képes átállítani annak érdekében, hogy a belföldi bérelt vonali piacon olyan mértékű kínálattal jelenjen meg,

amely képes ellensúlyozni a belföldi bérelt vonali piac említett kismértékű, de tartós áremelkedését. Az átálláshoz a szolgáltatónak a nemzetközi bérelt vonali piacon használt hálózatoktól eltérő hálózati eszközöket kellene beszereznie.

Továbbá, egy nemzetközi bérelt vonali szolgáltató számára jelentős marketing és értékesítési költséggel járna, hogy kialakítsa fogyasztói bázisát a belföldi piacon.

A Tanács figyelembe vette, hogy a nemzetközi bérelt vonalakat gyakran szélesebb regionális vagy globális bérelt vonali szerződés részeként nyújtják. Ezzel szemben a belföldi bérelt vonali szolgáltatást Magyarországon egységes szerződéses feltételek és kikötések mellett kínálják. A kínálati feltételek, és így az árak tehát emiatt is eltérő piacokra utalnak.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy mind a keresleti, mind a kínálati helyettesítési tényezők alapján a belföldi és nemzetközi kiskereskedelmi bérelt vonali piacok külön piacokat alkotnak. Jelen vizsgált piac a belföldi kiskereskedelmi bérelt vonali piac.

II.2.2. Kiskereskedelmi piacok és a sáv szélességek

A kínálati helyettesítés tekintetében a Tanács elsősorban azt vizsgálta, hogy más szolgáltatók a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó bérelt vonali szolgáltatás árának kis mértékű, de jelentős és tartós emelésére a szolgáltatás nyújtásának megkezdésével válaszolnának-e.

A 2 Mbit/s alatti és 2 Mbit/s sáv szélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak jelentős többségét a Magyar Telekom Távközlési Nyrt. nyújtja rézérpáron alapuló technológiával. Az alternatív (optikai szál) infrastruktúrát csak kis mértékben használják 2 Mbit/s alatti sáv szélességű bérelt vonal nyújtására (mivel a 2 Mbit/s alatti sáv szélességű szolgáltatások esetén kialakult piaci árat alkalmazva nem térülne meg az optikai hálózat beruházása).

A Tanács megállapította, hogy nem várható, hogy egy új piacra lépő szolgáltató vállalja egy alapvetően alacsony sáv szélességű (2 Mbit/s és az alatti sáv szélességű, jellemzően rézérpáras) bérelt vonali szolgáltatás nyújtására alkalmas infrastruktúra építésével járó költségeket, figyelembe véve a rézérpáron alapuló hozzáférési hálózat megkettőzéséhez kapcsolódó magas elsüllyedt költségeket, valamint a Magyar Telekom Nyrt. méret- és választékgazdaságosságát, valamint hálózatsűrűségét.

A 2 Mbit/s sáv szélesség feletti bérelt vonalakat túlnyomó részben optikai vagy mikrohullámú hálózatokon nyújtják. Ahhoz, hogy egy új piacra lépő új helyen nagy sáv szélességű kiskereskedelmi bérelt vonalakat nyújthasson vagy a nagykereskedelmi bérelt vonalakhoz kell hozzájutnia olyan áron, amely lehetővé teszi a továbbértékesítést, vagy további optikai ill. mikrohullámú összeköttetéseket kell kiépítenie a végfelhasználóhoz.

A Tanács megállapította, hogy a versengő szolgáltatók nagy sáv szélességű bérelt vonalak nyújtására alkalmas optikai infrastruktúrát építenek, azzal, hogy ezek az építkezések elsősorban a nagyvárosi körzetekre koncentrálódnak.

A versengő szolgáltatók a 2 Mbit/s és kisebb sáv szélességű kiskereskedelmi bérelt vonalat az esetek túlnyomó részében inkább a legnagyobb hálózattal rendelkező szolgáltatótól vásárolt

nagykereskedelmi bérelt vonal továbbértékesítésével nyújtják, mint hogy saját infrastruktúrát építsenek.

A meglévő és használt mikrohullámú bérelt vonali szolgáltatásokat általában ott veszik igénybe, ahol a vezetékes eléréshez nincs megfelelő infrastruktúra, illetve annak kiépítése igen költséges és rövid időn belül nem megvalósítható.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó bérelt vonali szolgáltatásnak nincs kínálati helyettesítője a piacon.

III. AZ ÉRINTETT KISKERESKEDELMI PIAC MEGHATÁROZÁSA

III.1. Az érintett szolgáltatási piac meghatározásának eredménye

A Tanács megállapította, hogy a bérelt vonalak kiskereskedelmi piacába az analóg és 2 Mbit/s vagy annál kisebb sávszélességű kiskereskedelmi digitális bérelt vonalak tartoznak.

A piacmeghatározás során a Tanács az IHM rendeletben meghatározott, 7. számú „Bérelt vonalak minimális készlete” kiskereskedelmi piac vizsgálatából indult ki. A Tanács a szolgáltatási piac vizsgálata során megállapította, hogy nincsenek olyan keresleti vagy kínálati helyettesítési lehetőségek, amelyek a vizsgált piac szélesítését indokolták volna, azaz, a kiskereskedelmi bérelt vonalak minimális készlete szolgáltatásainak piacába – a piac elnevezésében szereplő szolgáltatás mellett, megfelelő helyettesítő szolgáltatás híján – más szolgáltatás nem tartozik.

Ezért a Tanács megállapította, hogy a szolgáltatási piac a „Bérelt vonalak minimális készlete” kiskereskedelmi piac.

III.2. Földrajzi piac meghatározása

A Tanács abból a szempontból vizsgálta a földrajzi piac kiterjedését, hogy a vizsgált dedikált szolgáltatások versenyfeltételei kellően homogének-e, ugyanis az érintett földrajzi piac egy olyan területet foglal magában, amelyben az érintett vállalkozások részt vesznek az érintett áruk vagy szolgáltatások kínálatában és keresletében. Az adott földrajzi területen a verseny feltételei hasonlóak vagy kellően homogének, így az érintett földrajzi piac megkülönböztethető olyan szomszédos területektől, ahol az uralkodó versenyfeltételek számottevően különbözőek.

Az elemzés során a Tanács a lehető legszűkebb piacból indult ki (azaz abból a legegyszerűbb alapesetből, amikor minden két pont közötti útvonal önálló piac, azaz két résztvevő két pontja között található a piac), és megvizsgálta azokat a tényezőket, amelyek azt támaszthatják alá, hogy a piac tágabb.

Mint az már korábban rögzítésre került, a helyi hálózattal való lefedettség (mivel az alacsony sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonalak utolsó szakaszát a helyi hálózati szakaszok jelentik), azaz a helyi hálózati szakaszok feletti rendelkezés elvileg meghatározó módon befolyásolhatja az adott földrajzi területen a verseny feltételeit.

A hálózatok kiterjedése vizsgálatának legkisebb földrajzi egysége a számozási körzet. Az 54 számozási körzetben egyenként a helyi hálózatokkal tipikusan ugyanaz a szolgáltató – a volt koncessziós telefonszolgáltató – rendelkezik, a korábbi helyi koncessziós szolgáltatókon kívül jelentős számban helyi hálózatokat más, új szolgáltató nem épített.

A korábbi koncessziós területek alapján tehát öt olyan földrajzi részpiac határozható meg, amelyen a helyi hálózattal való rendelkezés feltételei külön-külön homogének, és akár jelentősen különbözhetnek a többi terület versenyfeltételeitől.

A hálózattal való lefedettség ugyanakkor a kiskereskedelmi bérelt vonali piacon kevésbé meghatározó, mivel

- a kiskereskedelmi bérelt vonalak két végpontja az esetek döntő részében nem ugyanazon számozási körzetben van, azaz a volt koncessziós területek határai a bérelt vonali szolgáltatás végpontjaira vonatkozóan nem meghatározók,
- a kiskereskedelmi piacon szolgáltató vállalkozások mindegyike képes a hálózat tulajdonosától nagykereskedelmi feltételekkel⁸ igénybe venni helyi bérelt vonali szakaszokat,
- a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások tipikusan nagyvállalati végfelhasználói a szolgáltatás „beszerzése” esetén általában nem egy konkrét bérelt vonali szakasz beszerzésére kérnek szolgáltatási ajánlatot, hanem egyszerre számos bérelt vonali szakaszra, amely általában nem kötődik egyik, vagy másik volt koncessziós területhez, átnyúlik a körzethatárokon, miközben nagy sáv szélességű vonalszakaszokat is igénybe vehet, így az országon belül gyakorlatilag bárhol lehet. Ennek tipikus példái a bankok, biztosítók, közös márkánévvel működő üzletláncok, ahol a szolgáltatási ajánlat a cég központja és az egyes fiókintézmények közötti bérelt vonali összeköttetések együttesére vonatkozik (országos csillagpontos bérelt vonali hálózat),
- a 2 Mbit/s-t meg nem haladó sáv szélességű kiskereskedelmi bérelt vonali piac 9 legfontosabb szereplője között három volt koncessziós szolgáltató van⁹, ami szintén azt mutatja, hogy ezen a piacon a helyi hálózattal való lefedettség nem meghatározó. A bevétel szerinti legnagyobb szolgáltatók neve és piaci részaránya az V.1.1 pontban található 5. ábrán látható.

A földrajzi piacok határainak kijelölésénél a volt koncessziós vezetékes telefonszolgáltatási területek alapú megközelítést a fentiek mellett tovább gyengíti az a tény, hogy a piacon legnagyobb bevétellel rendelkező Magyar Telekom Nyrt. a saját bérelt vonali piaca tekintetében nem adott meg számozási körzetek szerinti eltéréseket, hanem országos szolgáltatónak deklarálta magát. Mivel a Magyar Telekom Nyrt. a helyhez kötött telefonhálózaton kívül más hálózatokkal is rendelkezik (pl. Frame Relay adatátviteli hálózat, X.25 hálózat stb.), melyek topológiája sosem követte a helyhez kötött telefonhálózatra vonatkozó koncessziós határokat, így ez a deklaráció megalapozott. Ugyancsak országos bérelt vonali szolgáltatás nyújtására képes az Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt., amely a 2 Mbit/s-ot meg nem haladó bérelt vonali szolgáltatások jelentős szereplője. Ezen kívül a GTS-Datanet Távközlési Kft. és a PanTel Távközlési Kft. is olyan országos kiterjedésű hálózattal rendelkezik, mely a számozási körzetektől teljesen független módon épült ki.

⁸ Amelyek gyakran formailag kiskereskedelmi szerződések formájában jelennek meg, amelyek ugyanakkor az igénybe vevő szolgáltató számára jelentős diszkontokat tartalmaznak.

⁹ Végpontszám alapján a legnagyobb szolgáltatók piacrészesedését mutatja a 3. ábra, V.1.1 pont.

Mindezek alapján a bérelt vonalak kiskereskedelmi piacán a volt koncessziós határok szerepe a piac meghatározása szempontjából nem jelentős, a piac országos szintű homogenitását mind a legnagyobb piaci szereplő országos piaci jelenléte, mind a nagyszámú, számozási körzethatároktól teljesen független hálózattal rendelkező szolgáltató biztosítja.

További érv a földrajzi piac országos jellege mellett, hogy a szolgáltatók általában nem alkalmaznak eltérő árakat a különböző földrajzi területeken. A Magyar Telekom Nyrt. általános szerződési feltételeiben (ÁSZF) nem tesz különbséget területi szempontok szerint az árak képzésénél.

A Magyar Telekom jogelődje, a Matáv, mint a távolsági telefonhívásokra kizárólagos koncesszióval rendelkező szolgáltató számára koncessziós kötelezettség volt, hogy az ország minden számozási körzetében rendelkezzen jelenléti ponttal, melyeket a jogutód Magyar Telekom megtartott.

A Tanács megállapította, hogy a bérelt vonali piacokon a korábbi piacelemzési ciklus óta eltelt időszakban nem következett be olyan körülmény, amely az országos földrajzi piac meghatározást érdemben befolyásolná.

A Tanács a fentiek alapján megállapította, hogy a kiskereskedelmi bérelt vonalak földrajzi piaca Magyarország teljes területe.

III.3. A piacmeghatározás eredménye

A szolgáltatási és földrajzi piacok vizsgálata után a Tanács egy piacot határozott meg, amely a „Bérelt vonalak minimális készlete a Magyar Köztársaság területén” elnevezésű kiskereskedelmi piac.

IV. AZ ÉRINTETT PIAC TOVÁBBI VIZSGÁLATA

A piac meghatározása után a Tanács megvizsgálta, hogy a meghatározott piac szabályozási szempontból érintettnek tekinthető-e az ex-ante feltételek értékelése alapján, vagyis léteznek-e a piacon olyan tartós, szűk keresztmetszetek, amelyek gátolhatják a hatékony verseny kialakulását.

Az IHM rendelet – figyelemmel a Bizottság által kiadott Ajánlásra – a „Bérelt vonalak minimális készlete” elnevezésű kiskereskedelmi piacot, ex-ante szabályozás szempontjából nagy valószínűséggel érintett piacként határozta meg, amely azt jelenti, hogy a Bizottság szükségesnek tarja a piac vizsgálatát. A piacelemzés során a Tanács messzemenően figyelembe veszi a Bizottság vonatkozó piaci ajánlásait, így a 2003/311/EC Ajánlást is. Az Ajánlás Mellékletében¹⁰ (amely megfelel az IHM rendelet I. mellékletében szereplő meghatározásnak) felsorolt piacok (köztük a 7. számú piac) ex-ante szabályozási szempontból való érintettségét a Bizottság három feltétel vizsgálatával állapította meg.

Ezek a következők:

1. Magas és nem átmeneti belépési korlátok létezése a piacon
2. Hatékony versenyhez való közeledés
3. A versenyjog (ex-post) alkalmazásának elégtelensége

¹⁰ Európai Bizottság 2003/02/11/EC sz. Ajánlás (9)

IV.1. Piacra lépési korlátok

A Tanács a továbbiakban megvizsgálja, hogy valószínűsíthető-e új szereplők piacra lépése, illetve, hogy a potenciális piacra lépés várhatóan kényszerít gyakorol-e a piacon lévők magatartására.

Ahhoz, hogy a piacra lépés valószínűsíthető legyen, annak kellően nyereségesnek kell lennie, figyelembe véve a piacon megjelenő további termelés árhatásait és a piacon jelenlévő vállalkozások lehetséges reakcióit. A piacra lépést megnehezítheti, ha a piacon jelenlévő vállalkozások képesek piaci részesedéseiket megvédeni. A magas kockázat és a sikertelen belépés költségei valószínűtlenné teszik a piacra lépést. A sikertelen piacra lépés költségei annál magasabbak, minél magasabbak a piacra lépéssel kapcsolatos meg nem térülő költségek.

A potenciális piacra lépők szembekerülhetnek olyan belépési korlátokkal, amelyek meghatározzák a belépés kockázatait és költségeit, és így kihatnak a piacra lépés nyereségességére. A belépési korlátok az adott piac meghatározó jellemzői, amelyek versenyelőnyt biztosítanak a piacon jelenlévő vállalkozásoknak a potenciális versenytársakkal szemben. Ha a piacra lépési korlátok alacsonyak, a piaci résztvevők mozgásterét egy új piacra lépés valószínűleg szűkíti. Ezzel szemben, ha a belépési korlátok magasak, a piacon lévő vállalkozások áremelését a piacra lépés lényegesen nem korlátozná.

A piacra lépési korlátok számos formát ölthetnek, mint például:

a) Jogi, adminisztratív, vagy más állami intézkedésekből fakadó belépési akadály

A jogi előnyök olyan helyzeteket ölelnek fel, amelyekben a szabályozás korlátozza a piaci résztvevők számát.

b) Technikai előnyök

A piacon jelenlévő vállalkozások technikai előnyöket is élvezhetnek, például preferenciális hozzáférést az alapvető eszközökhöz vagy természeti erőforrásokhoz, az innovációhoz vagy a kutatáshoz és fejlesztéshez, vagy szellemi tulajdonjogokhoz, ami bármilyen más vállalkozás számára megnehezítheti a sikeres versenyt. Néhány ágazatban például nehéznek bizonyulhat bizonyos alapvető inputok beszerzése, illetve létezhetnek a termékeket vagy eljárásokat védő szabadalmak.

c) Strukturális korlátok

Strukturális belépési korlát alapvetően akkor áll fenn, ha a fennálló keresleti szint és az alkalmazott technológia jellemzői, valamint a kapcsolódó költségviszonyok alapján a piacra lépés szempontjából egyenlőtlen feltételekkel szembesül a korábban piacra lépő (és ott jelentős pozíciókat szerző vállalat) és egy később piacra lépő cég. Más tényezők is belépési korlátnak minősülhetnek, például a méretgazdaságosság és a tevékenységi körből adódó gazdaságosság, a forgalmazási és értékesítési hálózatok, a fontos technológiákhoz való hozzáférés lehetősége. A belépési korlátok létezhetnek a piacon jelenlévő vállalkozások megszilárdult piaci helyzetéből következően is. Különösen nehéz lehet olyan ágazat piacára belépni, ahol a sikeres versenyhez tapasztalatra vagy jó hírnévre van szükség, és mindkettőt új piaci belépőként elég nehéz megszerezni. Ebben az összefüggésben olyan tényezőket kell figyelembe venni, mint a fogyasztók

egy adott márka iránti hűsége, a cégek és vevők közötti kapcsolat szorossága, a promóció vagy reklám fontossága vagy más, a jó hírnévhez kapcsolódó előnyök.

A piacra lépés várható nyereségességének értékelésekor figyelembe kell venni a piac várható fejlődését. A piacra lépés nagyobb valószínűséggel lesz nyereséges olyan piacon, amelyen a jövőben várhatóan jelentős növekedés lesz tapasztalható, mint azon a piacon, amely már érett, vagy várhatóan hanyatlani fog. A méretgazdaságosság vagy a hálózati hatások veszteségessé tehetik a piacra lépést, kivéve, ha az új piacra lépő kellően nagy piaci részesedést tud szerezni. A piacra lépés különösen valószínű, ha más piacok szállítói már rendelkeznek azokkal a termelő eszközökkel, amelyek felhasználhatók az adott piacra való belépéshez, és így csökkenthetik a piacra lépés meg nem térülő költségeit.

Kellő időben történő piacra lépés kapcsán vizsgálandó, hogy a piacra lépés kellően gyors és tartós-e ahhoz, hogy elriasszon a piaci erő gyakorlásától, vagy ellensúlyozza azt. Hogy mi minősül megfelelő időszaknak, az a piac jellemzőitől és dinamikájától, valamint a potenciális piacra lépők konkrét képességeitől függ. A belépés azonban rendszerint csak akkor tekinthető időszerűnek, ha az két éven belül megtörténik.

Kellő méretű piacra lépés vonatkozásában a belépésnek kellően nagy hatókörűnek és nagyságrendűnek kell lennie ahhoz, hogy a versenyellenes hatásokra riasztó legyen, vagy azokat legyőzhesse. A kisléptékű piacra lépés, például valamilyen piaci résbe való behatolás, nem tekinthető elegendőnek.

A bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacán a piacra lépési korlátok közül alapvetően a strukturális korlátok befolyásolják hátrányosan a később piacra lépő cégek piaci lehetőségeit, ugyanis az új bérelt vonali infrastruktúra kiépítése magas elsüllyedt költségekkel jár, amelynek megtérülése általánosságban egyáltalán nem bizonyos, mivel alapvetően egy, a meglévő melletti párhuzamos, alapvetően ugyanarra a szolgáltatásokra alkalmas hálózat kiépítését jelenti. Különösen így van ez az alacsony (2 Mbit/s-nál nem nagyobb) sávszélességű bérelt vonalas infrastruktúra kiépítésénél, amely tipikusan a réz érpáras hálózat duplikálását jelentené, annak jelentős beruházási igényével.

A belépési korlát akkor is magasnak tekinthető, ha a bérelt vonali szolgáltatások nyújtását a szolgáltató a nagykereskedelmi bérelt vonali piac végződtetési szegmensében jelentős piaci erejű szolgáltató költségalapon nyújtott helyi elérési szakaszait igénybe véve végzi. Ebben az esetben ugyanis szükség van egy olyan infrastruktúrára, amely ugyan nem ér el minden előfizetőhöz, de amely eljut az elérési hálózatok főbb csomópontjaiig.

Ezen túlmenően, a bérelt vonalak nyújtására alkalmas infrastruktúra esetén is érvényesül a méretgazdaságosság, azaz a nagyobb hálózatok fajlagos létesítési és fenntartási költségei alacsonyabbak és a különbség akár jelentős is lehet.

A strukturális piacra lépési korlátok magas voltát mutatja az a tény is, hogy bár erre a piacra már 5-6 éve több alternatív távközlési szolgáltató is belépett, eddig egyikük sem tudott érdemi lefedettségű bérelt vonali elérési infrastruktúrát kiépíteni, különösen az alacsony (2 Mbit/s-nál nem nagyobb) sávszélességű szolgáltatások elérési infrastruktúráját illetően.

Az erre a piacra befektető tulajdonosok elbizonytalanodását jelezheti, hogy több közülük többszöri tulajdonosváltáson (GTS-Datanet, PanTel), összeolvadáson (Novacom, PanTel)

ment keresztül, az Emitel Zrt. Magyar Telekom Nyrt.-be való beolvadása megtörtént, illetve a Tanács tudomása szerint az Invitel Zrt, a Pantel Kft. és a Hungarotel Zrt. összeolvadása is várható.

A jogi és adminisztratív belépési korlátok a bérelt vonal nyújtására alkalmas infrastruktúra kiépítése esetén ma már nem jelentősek, azonban a bérelt vonal nyújtására alkalmas infrastruktúra kiépítését építési hatóságként engedélyező helyi önkormányzatok jogalkalmazási gyakorlata – önkormányzattól függően – több esetben is nehezíti, az indokoltnál hosszantartóbbá és esetenként drágábbá teheti az új hálózatok kiépítését.

IV.2. Hatékony versenyhez való közeledés

A verseny dinamikus szemléletű vizsgálata során a Tanács áttekintette, hogy léteznek-e olyan piaci folyamatok, amelyek a verseny erősödésére utalnának, illetve csökkentenék az előző pontban azonosított belépési korlátok szerepét.

A fentieket vizsgálva a Tanács megállapította, hogy figyelembe véve a bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatások havidíjainak és egyszeri díjak jellemző változási tendenciáját, a piaci hatékonyság javulására vonatkozó egyértelmű és konkrét következtetés, amely a piac hatékony versenyhez való közeledését jelezné, a szolgáltatók által megadott vonatkozó adatokból nem szűrhető le.

A bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacán a versenyviszonyokat nagymértékben meghatározza, hogy az alacsony (2 Mbit/s-t nem meghaladó) sávszélességű szolgáltatások legfontosabb műszaki alapját jelentő rézérpáras elérési infrastruktúra országosan továbbra döntő részben a legnagyobb volt koncessziós szolgáltató, a Magyar Telekom Nyrt. tulajdonában van.

Ez azt is jelenti, hogy a kiskereskedelmi 2 Mbit/s-t meg nem haladó sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások esetén alig van olyan bérelt vonali kapcsolat, amelynek legalább egyik végpontja nem a legnagyobb volt koncessziós szolgáltató elérési hálózatát veszi igénybe.

Az adott piac legjelentősebb szereplője az elmúlt időszakban tehát nem változott, és nem is várható, hogy a következő időszakban ez megtörténne. A piacon a jelentősebb (végpontszám és/vagy piaci bevétel alapján 1%-nál magasabb részesedéssel bíró) piaci szereplők száma az elmúlt időszakban konstans.

Az alacsony (2 Mbit/s-t meg nem haladó) sávszélességű kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások árait vizsgálva a legnagyobb szolgáltató esetén az elmúlt 3 évben sávszélességenként eltérő ártendencia figyelhető meg (részletek az V.1.1.3 pontban). A fenti jelenség mellett a piacvezető szolgáltató piaci bevételekből való részesedése az adott piaci szegmensben az elmúlt időszakban folyamatos csökkenést mutat (2004: **üzleti titok** %, 2005 **üzleti titok** %, 2006: **üzleti titok** %, kerekített értékek). A Tanács megállapította, hogy az elmúlt 3 évben a Magyar Telekom Nyrt. piaci szerepe gyengült, de jelentős mértékben nem változott, és a vizsgált időtávon belül sem valószínűsíthető annak jelentősebb mértékű változása.

A fent vizsgált piaci jellemzők alapján megállapítható, hogy nem tapasztalhatók olyan piaci jellemzők vagy folyamatok, amelyek jelentős mértékben a piac hatékony versenyhez való közeledésére utalnának, vagy azt a következő időszakra valószínűsíthetővé tennék.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a piacon ma nem érvényesül olyan hatás, amelynek eredményeként a piac a hatékony verseny állapotához közeledne.

IV.3. Versenyjogi eszközök elégtelensége

Ezen feltétel azt vizsgálja, hogy elégséges-e a versenyjog a belépési akadályok csökkentésére vagy eltávolítására, vagy a hatékony verseny kialakulásának elősegítésére.

Az Eht. 9. § (2) bekezdése szerint a Hatóság feladata — különös tekintettel a törvény alapelveire — többek között a felhasználók érdekeinek védelme, így különösen annak biztosítása, hogy a felhasználók az elektronikus hírközlési szolgáltatásokat a számukra elérhető legalacsonyabb áron vehessék igénybe. A vizsgált piacokon jelentkezhethet az a versenyprobléma, hogy a szolgáltatók gazdasági erőfölényes helyzetükkel visszaélnek. Emiatt a szabályozásnak kell kikényszerítenie — hatékony verseny hiányában — ex post eszközök által nem rendezett területeken a hatékony szabályozói fellépést.

A vizsgált piacon erőfölényes visszaélés lehet az, hogy a szolgáltató túlzó árazást alkalmaz. Ennek igazolása verseny-felügyeleti eljárás keretében igen nehéz feladat, mivel ezek az eljárások alapvetően nem alkalmasak bonyolult költségszámítások ellenőrzésére, így az esetleges túlzó árazás megállapítása is nehezen lehet indokolható.

Szintén erőfölénnyel való visszaélési magatartás lehet, hogy a kiskereskedelmi alacsony (2 Mbit/s nem meghaladó) sáv szélességű bérelt vonali piacon a jelentős piaci erejű szolgáltató nem hajlandó egy bizonyos sáv szélességű szolgáltatást elfogadható műszaki feltételekkel nyújtani. Ennek ex post igazolása szintén igen nehéz, mivel a szolgáltatás részletes műszaki-, gazdasági tartalmának meghatározására, azok betartására kevésbé alkalmasak a versenyjogi eljárások.

A kiskereskedelmi bérelt vonali piac szempontjából az ex post szabályozás önmagában szintén kevésbé megfelelő. Egy versenyfelügyeleti vizsgálat megkezdése és az esetleges szankciók között eltelt idő (ami mintegy egy-másfél év is lehet) a kiskereskedelmi szolgáltatás igénybe vevői számára igen hosszú idő lehet, amely alatt a vállalkozás adott esetben a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást felhasználó fontos informatikai fejlesztéseket nem, vagy az indokoltnál csak rosszabb feltételekkel tud megvalósítani. Egy ilyen helyzetben az erőfölényes szolgáltatóra egy esetleges versenyfelügyeleti eljárásban kirótt szankció (bírság) nem jelent megfelelő megoldást.

Emellett az erőfölénnyel való visszaélést bizonyítottan elkövetett jelentős piaci erejű szolgáltatóra kirótt kötelezettség részletes feltételeinek betartása olyan gyakran ismétlődő feladatokat jelentene a versenyhatóságnak, amelyre a versenyfelügyeleti eljárások nem alkalmasak.

A kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás azon említett igénybevevői vállalati köre számára, amelyek informatikai fejlesztéseikhez, belső számítógépes, illetve kommunikációs rendszerük működtetéséhez használják az alacsony (2 Mbit/s-t nem meghaladó) bérelt vonali szolgáltatásokat, nagyobb jogi biztonságot jelent a szektorspecifikus ex- ante szabályozás.

Ebben az esetben ugyanis, több és hatékonyabb jogi lehetőség ill. eszköz áll rendelkezésre, hogy a szükséges kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások a beruházás, fejlesztés megkezdése után a jövőben is rendelkezésre fognak állni megfelelő feltételek mellett, mint az ex post szabályozás esetén, amely a probléma felmerülése után, esetleg az adott szolgáltatás hosszabb szüneteltetését követően kezeli a felmerült problémát.

A Tanács megvizsgálta a „Bérelt vonalak minimális készlete” kiskereskedelmi piacot és megállapította, hogy e vizsgált piac tekintetében az Európai Bizottság által használt ex-ante szabályozást megalapozó 3 kritérium mindegyike teljesül, ezért a Tanács megállapította, hogy az azonosított piac érintett piacnak tekintendő szabályozási szempontból.

V. PIACELEMZÉS, JPE SZOLGÁLTATÓK AZONOSÍTÁSA

V. 1. A JPE szolgáltatók azonosításának menete (piacelemzés)

Mivel a Tanács megállapította, hogy a vizsgált piac szabályozási szempontból érintettnek tekintendő, ezért ezen a piacon szükséges az érintett piacokra vonatkozóan a piacelemzés elvégzése és szükség esetén jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató (JPE) kijelölése.

A jelentős piaci erő vizsgálatának fontos kritériuma a mindenkor vizsgált piacon tevékenykedő vállalatok piaci részesedése. A piaci részesedést gyakran használják a jelentős piaci erő jelzőszámaként, mivel az elméletileg egyértelműen jelzi a vállalat sikerét és teljesítőképességét; és ebben szignifikáns mértékben tükröződik a piaci lépések sikere vagy kudarca. Önmagában a magas piaci részesedés azonban még nem jelenti azt, hogy az érintett vállalat jelentős piaci erővel rendelkezne. Másrészt azt sem lehet kizárni, hogy egy jelentős piaci részesedéssel nem rendelkező vállalat is jelentős szerepet töltsön be a piacon. Az Európai Bíróság joggyakorlatában a piaci részesedésre vonatkozóan kialakultak olyan gyakorlatok, melyek a különböző nagyságú piaci részesedések értékére vonatkoznak:

A legfeljebb 25%-os piaci részesedés mellett nem lehet szó (önálló) jelentős piaci erőről. Noha egyes esetekben alacsonyabb piaci részesedés esetén is feltételezhető a piacon jelentős piaci erő, az Európai Bizottság esetjogában a jelentős piaci erőre vonatkozó küszöb általában 40% fölötti piaci összetevőnél feltételezett. Az Európai Közösség bíróságának joggyakorlata szerint a különösen nagy (50%-nál nagyobb) piaci részesedések egyértelműen – pár kivételtől és speciális körülménytől eltekintve - bizonyítják a piaci uralkodó helyzet meglétét.

Az Európai Közösség bírósága szerint ugyanis az olyan vállalat, mely hosszabb ideje különösen nagy piaci részesedéssel bír, kizárólag termékeivel és kínálati terjedelmével, olyan erős pozícióban van, mely megkerülhetetlen üzleti partnerré teszi, és számára pont ezért relatívan hosszú ideig biztosítja a független piaci magatartás lehetőségét, ami a jelentős piaci erő jellemzője. A jelentősen kisebb piaci részesedéssel bíró cégek nincsenek abban a helyzetben, hogy rövid idő alatt kielégítsék a keresleti oldalt, ha az a piacvezető céggel fel akarnák bontani üzleti kapcsolataikat. Mindazonáltal a magas piaci részesedés esetén is több tényező összesített értékelését kell elvégezni.

Az érintett vállalat vagy vállalatok piaci részesedésének kiszámítási kritériumai a releváns piac jellemzőitől függenek. A piac nagyságának és a piac részesedésének kiszámítása során egyaránt fontos információ mind az értékben kiszámított forgalom, mind a mennyiség. A piaci részesedések abszolút nagysága mellett azok alakulásának időbeli menete is fontos. Így pl. egy jelentős piaci részesedéssel rendelkező vállalat jelentős piaci erejűnek tekinthető, ha ez a piaci részesedés hosszú ideje stabil marad. Az a körülmény, hogy egy erős vállalat fokozatosan veszít piaci részesedést, ugyan mindenképpen utal a fenti piacon növekvő versenyre, azonban nem zárja ki a jelentős piaci erő megállapítását. Hosszú ideig ingadozó piaci részesedések azonban ismét csak annak a jelei lehetnek, hogy hiányzik a jelentős piaci erő a releváns piacon.

Egy szabályozási szempontból érintettnek tekintett piacon pusztán a piaci részesedés vizsgálata önmagában nem elegendő a jelentős piaci erő felmérése szempontjából, bár a magas piaci részesedés jelentős mértékben valószínűsíti a jelentős piaci erő meglétét.

A JPE kritériumok teljesítését tehát külön-külön, majd összességében vizsgálta a Tanács. Az azonban, hogy a kritériumok közül melyik szolgáltató hányat teljesít, csupán tájékoztató jellegű, hiszen egyetlen kritérium is megalapozhatja a jelentős piaci erejű szolgáltató státuszt. A Tájékoztató a piaci részesedés vizsgálatán túlmenően a következő szempontok elemzését is szükségesnek tartja a piaci erő megítélése során¹¹:

- a vállalkozás mérete
- ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett
- technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség
- a kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje
- könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz
- áru/szolgáltatási diverzifikáció
- méretgazdaságosság
- választék-gazdaságosság
- vertikális integráció
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat
- a potenciális verseny hiánya
- a terjeszkedés akadályai

A felsorolt szempontok különböző fontosságúak a bérelt vonalak minimális készletének piacán. A Tanács megítélése szerint a piaci erő vizsgálatának szempontjai közül az érintett piacon elvi fontossága a következő szempontoknak van, az alábbiakban kifejtésre kerülő indokok alapján:

- piaci részesedés
- a potenciális verseny hiánya, a terjeszkedés akadályai
- ellenőrző szerep a nehezen megkettőzhető infrastruktúra felett
- a vállalkozás mérete
- könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz
- méretgazdaságosság
- választék-gazdaságosság
- vertikális integráció
- a kiegyenlítő vásárlóerő alacsony volta

¹¹ 8001/2004 IHM Tájékoztató 78. pont

Az elemzés során a teljesség igénye miatt a Tanács a jelentős piaci erő megítélése szempontjából kevésbé fontos szempontok vizsgálatával is foglalkozott. Ezek vizsgálata során a Tanács azt is indokolja, hogy miért tekinti az alábbi szempontokat az adott érintett piac vonatkozásában kevésbé jelentősnek:

- technológiai előnyök vagy felsőbbrendűség
- áru/szolgáltatási diverzifikáció
- fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

V.1.1. Piaci részesedések

A piaci részesedések szempontjából a piacon működő szolgáltatók adatait vizsgálta a Tanács. Ezen szolgáltatók többnyire versenytársai egymásnak, szükségesnek tartjuk azonban megjegyezni, hogy olyan piaci folyamatok zajlottak és zajlanak jelenleg is, melyek következtében egyes piaci szereplők a jövőben nem tekinthetők független versenytársaknak. A 2004-ben közös tulajdonos alá szerveződött PanTelhez és Hungarotelhez 2007 elején az Invitel és az Euroweb is csatlakozott (HTTC-csoport). Megtörtént az Emitel Zrt. Magyar Telekom Nyrt.-be való beolvadása, illetve a Tanács tudomása szerint további piaci átcsoportosulások is várhatóak.

V.1.1.1 Végpontoszám

Az alacsony (2 Mbit/s-t meg nem haladó) sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások kiskereskedelmi piacán a végpontoszám alapján a Magyar Telekom Nyrt. a piacvezető szolgáltató, **üzleti titok** %-os részesedéssel. A többi szolgáltató közül egyik részesedése sem éri el a **üzleti titok** %-ot.

A 3. ábra üzleti titkot tartalmaz.

3. ábra Végpontoszám szerinti piaci részesedés

Analóg, valamint 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sávszélességű digitális vonalak száma 2006 végén

Egyéb, egyenként **üzleti titok** % alatti részesedésű piaci szereplők 2006 végén:

- Antenna Hungária Zrt.
- Emitel Távközlési Zrt.
- Monor Telefon Társaság Kft.
- Pannon GSM Távközlési Zrt.
- VIVAnet Magyarország Kft.

	2004	2005	2006
Digitális vonalak száma ($\leq 2\text{Mbit/s}$)			
Analóg vonalak száma			
Összesen			

1. táblázat Vonalszámok alakulása 2004-2006, db

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz.

V.1.1.2. Bevételek

Bevételek alakulása

A vizsgált 2004-2006-os időszakban mind a vonalszám, mind a bevételek bővülő tendenciát mutatnak. A bővülés alakulását évről évre áttekintve megállapítható, hogy 2004 és 2005 között a végpontok száma és a bevételek növekedése hasonló mértékű (üzleti titok % körül), míg 2005-ről 2006-ra a végpontok száma tulajdonképpen stagnált (lásd 1. táblázat adatait fent), míg a bevételek növekedést mutatnak (2005 végéről 2006-ra majdnem üzleti titok %-os bevételbővülés figyelhető meg a piacon). A vizsgált időszakot tekintve összességében a vonalszámok üzleti titok %-kal, a bevételek üzleti titok %-kal bővültek 2004-ről 2006-ra. A vonalszám bevételnél kisebb mértékű bővülésének oka lehet egyrészt az, hogy a szolgáltatás igénybevétele jellemzően a magasabb sáv szélesség felé tolódik el, mely szolgáltatások ára magasabb, másrészt a korábbi tapasztalatok alapján előfordulhat (bár a Tanácsnak jelenleg nincs tudomása konkrét esetről), hogy egy nagykereskedelmi partnerszolgáltató a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges bérelt vonali szakaszt kiskereskedelmi szerződés keretében vegyen igénybe.

A 4. ábra üzleti titkot tartalmaz.

4. ábra A szolgáltatók bérelt vonalakkól származó bevételei

	2004	2005	2006
3C Magyarország Kft.			
Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.			
Emitel Távközlési Zrt.			
EUROWEB Internet Szolgáltató Zrt.			
GTS Datanet Távközlési Kft.			
Hungarotel Távközlési Zrt.			
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.			
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.			
Monor Telefon Társaság Kft.			
Pannon GSM Távközlési Zrt.			
PanTel Távközlési Kft.			
Összesen			
Összpiac			

2. táblázat A piac jelentősebb szereplőinek bevétele, 2004-2006 (millió Ft)

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz.

Bevételek alapján számított piaci részesedések

Az 5. ábra üzleti titkot tartalmaz.

5. ábra Bevétel szerinti piaci részesedés 2006 végén, kerekített adatok

	2006	
	millió Ft	%
Antenna Távközlési Szolgáltató Rt.		
Emitel Távközlési Zrt.		
EUROWEB Internet Szolgáltató Rt.		
GTS Datanet Távközlési Kft.		
Hungarotel Távközlési Zrt.		
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.		
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.		
Pannon GSM Távközlési Zrt.		
PanTel Távközlési Kft.		
Összesen		
Összpiac		

3. táblázat A piac jelentősebb szereplőinek nettó bevételi adata és abból számított piaci részesedése 2006-ban

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz.

Egyéb, egyenként üzleti titok alatti részesedésű piaci szereplők 2006 végén:

- Antenna Hungária Zrt.
- Monor Telefon Társaság Kft.
- VIVAnet Magyarország Kft.

Mint az a 3. ábrán is látható, a végpontszám alapján legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató a bevételek alapján számított piaci részesedési számokat tekintve is piacvezető (5. ábra), sőt piaci részesedése még valamivel magasabb is (üzleti titok %), mint a végpontszám alapján számított esetben. Ez azt is jelzi, hogy az adott kiskereskedelmi piaci szegmensen belül drágábban képes értékesíteni szolgáltatásait, ami szintén azt igazolja, hogy a szolgáltató jelentős piaci erővel rendelkezik.

A piacon mindhárom vizsgált évben a Magyar Telekom Nyrt. rendelkezett a legnagyobb árbevétellel, piaci részesedése 2006-ban üzleti titok % volt. A korábbi két évben a legnagyobb szolgáltató részesedése még ezt az értéket is meghaladta (2004: üzleti titok %, 2005: üzleti titok %), tehát a vizsgált időszakban a bevétel alapú részesedése csökkenő tendenciát mutatott. A 2006-os adatokat alapul véve a Magyar Telekom Nyrt. piaci bevételi részesedése az Emitel Zrt. beolvadása után becslések szerint üzleti titok százalékponttal növekedhet.

A 2 Mbit/s feletti kategóriában más piaci részesedések jellemzőek, mint a 2 Mbit/s-t meg nem haladó sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások szegmensében. Az alacsonyabb sávszélességű kategóriában piacvezető Magyar Telekom Nyrt. részesedése üzleti titok %

alatti, a PanTel Távközlési Kft. piaci részesedése viszont meghaladja az üzleti titok %-ot. A vonalszám szerinti részesedéseket vizsgálva hasonló piaci struktúrát találunk: 2006 végén a 2 Mbit/s-nál magasabb sávszélességű vonalak üzleti titok %-át a PanTel Kft., üzleti titok %-át a GTS-Datanet Kft, üzleti titok %-át az Invitel Zrt. tudhatta magáénak. A Magyar Telekom Nyrt. vonalszám alapján számított piaci részesedése az adott évben üzleti titok % körül alakult. Amennyiben a külön piaci szegmensek (a 2 Mbit/s alatti, az analóg, valamint a 2 Mbit/s feletti kiskereskedelmi bérelt vonali) bevételeit összességében tekintjük, a Magyar Telekom Nyrt. mindhárom vizsgált évben a legnagyobb, üzleti titok % feletti részesedéssel bírt.

A 6. ábra üzleti titkot tartalmaz.

6. ábra Bevétel szerinti piaci részesedés az analóg, a 2 Mbit/s alatti és feletti piaci szegmensekben 2006 végén

Egyéb, egyenként üzleti titok % alatti részesedésű piaci szereplők 2006 végén:

- Antenna Hungária Zrt.
- Hungarotel Távközlési Zrt.
- Monor Telefon Társaság Kft.
- Telecom Magyarország Kft.
- VIVAnet Magyarország Kft.

Tekintettel arra, hogy a PanTel Távközlési Kft., a Hungarotel Távközlési Zrt., az Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt. és az Euroweb Internet Szolgáltató Zrt. a HTCC Matel Holdings irányítása alá tartoznak, a Tanács a fentiekben részletezett adatai alapján megvizsgálta a közös irányításból származó erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét a 7. piacon. A 2006-os adatok alapján történt becslés szerint a felsorolt cégek bevételi részesedése üzleti titok % körül alakul, tehát a piaci struktúra nagymértékű átalakítására nem képes, a Magyar Telekom Nyrt. stabilan üzleti titok % feletti bevételi részesedésével szemben. A Tanács a további JPE-kritériumokat megvizsgálva megállapította, hogy a Pantel-Invitel-Hungarotel-Euroweb közös irányításból származó erőfölényes helyzete kialakulásának lehetősége a 7. számú piacon nem merül fel.

V.1.1.3 Az árak alakulása

A 2 Mbit/s-t meg nem haladó sávszélességű bérelt vonalak átlagos értékesítési árai az adott érintett piacon a 2004 és 2006 közötti időszakban a piacvezető szolgáltató esetén sávszélességenként eltérően alakultak (64 kbit/s-tól 512 kbit/s alatti sávban árnövekedés, 512 kbit/s-tól 2 Mbit/s-ig árcsökkenés volt megfigyelhető), míg általában a többi szolgáltató esetén csökkentek, a piac bővülése mellett.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy az érintett piac legnagyobb szolgáltatója, a Magyar Telekom Nyrt. üzleti titok % mértékű piaci részesedéssel rendelkezik, ami azt mutatja, hogy a Magyar Telekom Nyrt. gazdasági erőfölényes helyzetben van, ugyanis piaci részesedése eléri azt a piaci részesedési arányt (üzleti titok %-nál nagyobb), amelyet az Európai Közösség bíróságának joggyakorlata a gazdasági erőfölényes helyzet egyértelmű ismérvének tekint.

V.1.2. Potenciális verseny hiánya, terjeszkedés akadályai

A potenciális verseny hatása akkor érvényesül, ha egy lehetséges áremelkedés hatására hosszabb távon beléphetnek a piacra helyettesítő szolgáltatást előállító vállalkozások. A potenciális verseny tehát tulajdonképpen a kínálati helyettesítés hosszabb távon történő megvalósulásának tekinthető.

Az alacsony (2 Mbit/s-t meg nem haladó) sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások kiskereskedelmi piacán érdemben nem lehet arra számítani, hogy a piacon domináns szolgáltató mellett, annak nagykereskedelmi szolgáltatásainak igénybe vétele nélkül új szolgáltatók jelenjenek meg a piacon. Emiatt a potenciális verseny hatása igen gyengének tekinthető és érdemben nem képes ellensúlyozni a piacon legnagyobb részesedéssel rendelkező szolgáltató erőfölényét.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a potenciális verseny hiánya és a terjeszkedés akadályai tovább erősítik a piaci részesedésből fakadó piaci erőt

V.1.3. A vállalkozás mérete

A piaci erőfölény megítélésének fontos szempontja a vállalkozás méretének vizsgálata, mert a nagy méret kihasználása lehetőséget teremt a piaci verseny különböző területein (termelés, pénzügy, értékesítés, marketing, K+F stb.) az előnyszerzésre.

A méretbeli különbségeknek a jelentős piaci erő megítélése szempontjából a piacon már jelenlévő és ott esetleg később potenciálisan megjelenő szolgáltatók viszonylatában van szerepük.

Egy kiskereskedelmi piacon a versenytársak közül a nagyobb szolgáltató hosszabb ideig képes értékesítési akciókat finanszírozni és az ezzel járó esetleges átmeneti veszteségeket elviselni, mint a kisebb vállalkozások.

A 4. sz. táblázat bemutatja az érintett piacon működő vállalkozások közül a jelentősebbek méretének és pénzügyi helyzetének néhány jellemző adatát.

Amint azt a táblázat vonatkozó adataiból kiolvasható, a vállalkozások méretét tekintve az „összes eszköz” illetve „összes bevétel” dimenzió tekintetében egyik jelentősebb szolgáltató sem veszi fel a versenyt a Magyar Telekom Nyrt-vel.

A Tanács megállapította, hogy az érintett kiskereskedelmi piacon nincs olyan szolgáltató, amelyik pénzügyi ereje, vállalati mérete alapján összemérhető lenne a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltatóval.

V.1.4. Könnyű vagy privilegizált hozzáférés a tőkepiacokhoz, pénzügyi forrásokhoz

Tekintettel arra, hogy minden elektronikus hírközlési infrastruktúra kiépítése jelentős beruházást igényel és a beruházások megtérülési ideje közép-, illetve hosszú távú, ezért a tőkepiacokhoz/pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű a távközlési

vállalatok számára. A tőkepiacokhoz és pénzügyi forrásokhoz történő hozzáférést nagymértékben meghatározza az adott szolgáltató piaci részesedése, vagyoni, pénzügyi helyzete és jövedelmezősége, tulajdonosi háttere, stratégiája, valamint az ügyvezetés stabilitása és reputációja.

Amennyiben valamely vállalkozás a fenti szempontok alapján jobb megítélésnek örvend, könnyebben juthat pénzügyi forrásokhoz, és ebből számottevő piaci előnye származhat.

Az adott érintett piacon a potenciális belépők, illetve a piacon már jelenlévő szolgáltatók saját helyi hálózatainak fejlesztési lehetőségei szempontjából releváns kérdés annak vizsgálata, hogy az egyes szereplők milyen feltételekkel képesek külső forrásokat bevonni fejlesztéseikbe, illetve, hogy pénzügyi lehetőségeik alapján az adott kiskereskedelmi piacon esetleg kialakuló árversenyt mennyire képesek elviselni.

Az esetleges, 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások nyújtására alkalmas helyi infrastruktúrába való beruházási lehetőségeket vizsgálva megállapítható, hogy pénzügyi szempontból nagyobb kockázatot jelent egy már meglévő helyi hálózat mellett egy új, de alapvetően ugyanolyan szolgáltatások nyújtására képes hálózat kiépítése, így egy ilyen fejlesztés, mint projekt finanszírozása az iparági elvárt hozamszintnél valószínűleg csak rosszabb feltételekkel finanszírozható.

A piacon tevékenykedő vállalatok általános vállalati forrásokból (vállalati kötvény-, esetleg részvénykibocsátás, vállalati hitelfelvétel stb.) is finanszírozhatják helyi hálózatépítési fejlesztéseiket. Ennek feltételei alapvetően azon múlnak, hogy milyen a vállalat általános pénzügyi megítélése a forrást biztosító szereplők (hitelező bankok, iparági befektetési alapok) részéről.

A Pannon GSM Távközlési Zrt. a piacvezető szolgáltatóéval összemérhetően stabil pénzügyi háttérrel bír, azonban ez nem változtat azon a tényen, hogy a Magyar Telekom Nyrt. az érintett piacon jelenlévő szolgáltatók többségével szemben e kritérium alapján ténylegesen jobb helyzetben van.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a legerősebb háttérrel a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató bír stabil pénzáramának (cash flow), magas (üzemi) nyereségességi szintjének (pl. EBITDA mutató) köszönhetően.

4. táblázat Az érintett piacon tevékenykedő jelentősebb szolgáltatók fontosabb pénzügyi mutatói 2005-ben

Szolgáltatók	Összes eszköz (millió Ft)	Tárgyi eszközök aránya (%)	Tőkeellátottság (%)	Likviditási mutató (%)	Esedékességi mutató (%)	Adósságfedezeti mutató (%)	Összes bevétel (millió Ft)	Üzemi tev. eredménye (millió Ft)	Adózott eredmény (millió Ft)	Befektetett eszközök beszerzése (mFt)	Befektetett eszközök eladása (mFt)
Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.	11 034	79,29%	77,12 %	72,20%	100,00%	492,15%	5 481	-1 310	-1 469	-1 184	55
EMITEL Távközlési Zrt.	7 444	87,4	47,2	16,3	81,1	199,1	5 503	1 512	1 290	-539	40
GTS-DataNet Távközlési Kft.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
HUNGAROTEL TÁVKÖZLÉSI Zrt.	35 501	75,3	43,0	121,7	20,5	183,0	12 631	2 205	1 180	-724	16
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.	98 381	72,6	18,6	2,1	11,9	125,1	46 543	10 724	2 136	-5 441	37
Magyar Telekom Nyrt.	923 466	36,6	47,6	31,6	49,2	201,0	285 238	21 314	68 090	-80 594	2 436
Monor Telefon Társaság Rt.	18 626	79,0	41,0	92,2	55,2	239,8	20 821	2 290	2 120	-3 134	37
Pantel Távközlési Kft.	29 689	50,1	8,1	126,5	20,0	119,1	23 052	2 058	373	-22 136	75
Pannon GSM Távközlési Zrt.	290 614	27,21%	61,02 %	81,22%	100,00%	288,64%	192 061	38 869	35 834	-23 236	315

Forrás: cégbírósági adatok

V.1.5. A nehezen megkettőzhető infrastruktúra ellenőrzése

Az infrastruktúrával, mint belépési korláttal a Tanács már a piac meghatározása során is foglalkozott.

Rögzítendő, hogy az új bérelt vonali hozzáférésre alkalmas infrastruktúra kiépítése magas elsüllyedt költségekkel jár, amelynek megtérülése általánosságban nem biztos, mivel alapvetően egy, a meglévő melletti párhuzamos, alapvetően ugyanarra a szolgáltatásokra alkalmas hálózat kiépítését jelenti.

Mindezek miatt a meglévő, azonos technológiájú infrastruktúrát gazdaságilag kockázatos vállalkozás duplikálni. A beruházás magas elsüllyedt költségekkel jár, melyek megtérülése nem bizonyos. Az eddigi piaci fejlődés azt mutatta, hogy a 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások nyújtására alapvetően használt réz érpáras infrastruktúra nem épült ki párhuzamosan, és erre a jövőben sem látszik komoly esély. Ezen túlmenően, a bérelt vonalak nyújtására alkalmas infrastruktúra esetén is érvényesül a méretgazdaságosság, azaz a nagyobb hálózatok fajlagos létesítési és fenntartási költségei alacsonyabbak és a különbség akár jelentős is lehet.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.

V.1.6. Vertikális integráció

A vertikális integráció megvalósulása esetén arról beszélhetünk, hogy egy vállalkozás (esetleg több azonos érdekkörbe tartozó vállalkozás) az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő piacokon egyaránt jelen van. Az ilyen szolgáltató a termelési folyamat különböző szintjeinek egy vállalkozáson belüli integrálása miatt képes a jobb árak elérésére (pl. eltérő belső és külső árak meghatározásával) és ebből fakadóan a piaci előnyszerzésre.

A piaci előnyszerzés a 2 Mbit/s-nál nem nagyobb sávszélességű bérelt vonali szolgáltatások piacán is értelmezhető a kiskereskedelmi és az inputként szolgáló nagykereskedelmi szolgáltatások vonatkozásában.

A nagykereskedelmi szolgáltatás kínálója, mint a ráépülő kiskereskedelmi piac aktív szereplője a kiskereskedelmi piacon előnyösebb helyzetben van azért, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges „inputot” (alapvetően a szolgáltatás nyújtásához szükséges előfizetői bérelt vonali szakaszt), nagykereskedelmi szolgáltatást, a kiskereskedelmi piac egyéb szereplőivel ellentétben nem kényszerül a nagykereskedelmi piacon beszerezni, illetve önállóan, új szolgáltatásként előállítani (utóbbinak jelentős új beruházási igénye alól is mentesül).

A vertikális integráció a legfontosabb piaci szereplő esetén hozzájárul ahhoz, hogy az adott érintett kiskereskedelmi piacon a szolgáltató a versenytársakkal szemben jelentősen jobb pozícióban van, és ez a körülmény szerepet játszhat abban, hogy az érintett nagykereskedelmi piacon (szabályozás híján) a jelentős piaci erejű szolgáltató erőfölényes helyzetét érvényesíthesse.

A piacon ugyan van egy szereplő, az Invitel Zrt., melynek szolgáltatás kínálata a Magyar Telekom Nyrt. kínálatával összemérhető, s így a vertikális integráció mértéke az Invitel esetében is magas, azonban ez nem változtat azon a tényen, hogy a Magyar Telekom Nyrt. az érintett piacon jelenlévő szolgáltatók többségével szemben ezen kritérium alapján ténylegesen jobb helyzetben van.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.

V.1.7. Méretgazdaságosság

A méretgazdaságosság forrása a termelésnövekedés révén elérhető fajlagos költségcsökkenés. A méretgazdaságosság elemzése és megítélése a piaci részesedéssel, a vállalatmérettel, valamint az alkalmazott technológiával, az infrastruktúrával kapcsolatos adatok alapján valósítható meg. A méretgazdaságossági hatás azt takarja, hogy egy adott szolgáltatás kibocsátásának növekedésével a termelés átlagköltsége (egységnyi outputra jutó input) csökken. (Ez a fix költségekre vezethető vissza.)

Minél nagyobb kezdeti beruházást igényel egy iparág, annál jelentősebb méretgazdaságossági hatások jelentkezhetnek.

A méretgazdaságosság a megnövekedett költséghatékonyság révén a fogyasztók hosszú távú érdekeit is szolgálhatja, hiszen olcsóbban nyújtja a szolgáltatását a szolgáltató, azonban ez strukturális belépési korlátként is funkcionálhat más szolgáltatók vonatkozásában, ugyanis a szolgáltatónak piaci előnye származhat abból, hogy a méretgazdaságosságot kihasználva állít elő valamely terméket.

A Tanács megállapította, hogy az érintett piacon a legnagyobb piaci részesedéssel rendelkező szolgáltató a versenytársakhoz képest sokkal nagyobb méretgazdaságossággal rendelkezik, különösen a helyi hálózat vonatkozásában, amely az adott szolgáltató piaci erejét tovább erősíti.

V.1.8. Választékgazdaságosság

A választékgazdaságosság hatása abból ered, hogy az egységnyi kibocsátásra eső költségek csökkennek annak következtében, ha ugyanazon vállalkozás egy termékét vagy szolgáltatását még egy vagy több más termékkel, szolgáltatással együtt, közös termelési folyamatban állítja elő.

A költségmegtakarítás abból származik, hogy e termékek és szolgáltatások esetében azonos eljárásokat, folyamatokat alkalmaznak. Hálózati infrastruktúrát igénylő szolgáltatások esetén jelentős választékgazdaságossági hatást biztosíthat a szolgáltató számára az, hogy több szolgáltatását is alapvetően ugyanazt az infrastruktúrát igénybe véve nyújtja. Az a piaci szereplő, amely képes ennek realizálására, nyilvánvalóan számottevő előnyre tehet szert azon versenytársaival szemben, amelyek viszont képtelenek erre.

A választékgazdaságosság – a méretgazdaságossághoz hasonlóan – a megnövekedett költséghatékonyság révén a fogyasztók hosszú távú érdekeit is szolgálhatja, de strukturális belépési korlátként is funkcionálhat.

A Tanács megállapította, hogy az adott érintett kiskereskedelmi piacon a piaci részesedés alapján domináns szolgáltató – mivel igen széles szolgáltatási palettát kínál alapvetően ugyanazon infrastruktúrán – képes kihasználni a választékgazdaságosság előnyeit.

V.1.9. Kiegyenlítő vásárlóerő hiánya vagy alacsony szintje

Az Európai Bizottság „Útmutató a piacelemzéshez és a JPE felméréséhez” c. iránymutatása (Iránymutatás) nagy súlyt helyez a vevőoldali kiegyenlítő vásárlóerő szerepének vizsgálatára. A Bizottság iránymutatása szerint vevőoldali kiegyenlítő vásárlóerő alatt a nagy vevők azon képességét kell érteni, hogy ésszerű időn belül megfelelő alternatív megoldásra (hatékony megtorlás vagy más cég szolgáltatásainak igénybe vétele) képesek áttérni, ha a szállító árat emel, vagy hátrányosan módosítja a szállítási feltételeket.

A piaci szereplők pozícióját nagymértékben befolyásolja a piaci kapcsolatrendszer, a viszonylati függőség mértéke. E célból elemezni kell a szolgáltatók szállítói és vevői kapcsolatrendszerét, és tételesen ismerni kell a legnagyobb (5, esetleg 10) szállítót és vevőt és a velük bonyolított forgalom nagyságát (részesedését a teljes forgalomban). Releváns információval szolgálhat a szállítói és vevői részesedések időbeni (2-3 év) alakulásának vizsgálata.

Az adott érintett piacon a legnagyobb szolgáltató ügyfeleinek koncentráltasága nem tekinthető magasnak.

A szolgáltató váltás költsége magas, az ügyfeleket általában több éves szerződések kötik a szolgáltatóhoz, amelynek esetleges felbontása igen költséges. A bérelt vonalak felhasználói tipikusan saját informatikai, kommunikációs rendszerük kialakításához, üzemeltetéséhez vesznek igénybe bérelt vonalakat, ahol a teljes rendszer költségein belül ez csak az egyik költségvetés. Ezen cégek általában azért végzik saját maguk a rendszer kialakítását, illetve üzemeltetését, mert a bérelt vonalon keresztül kiépített rendszernek nagyobb biztonságot tulajdonítanak, mint egy legalább fele részben a szolgáltató által menedzselte belső kommunikációs rendszerben (pl. IP VPN). Ez a magasabb biztonsági igény valószínűleg azt is jelenti, hogy az ügyfelek kevésbé költségérzékenyek, azaz a vevői árrugalmasság alacsony az adott kiskereskedelmi piacra nézve.

A fogyasztók (előzetes) árinformáltsága kielégítőnek minősül, tekintve, hogy a szolgáltatás ára megszerezhető nyilvános forrásokból (a szolgáltató honlapjáról).

A fogyasztói informáltságot ellensúlyozza ugyanakkor valamennyire az a gyakorlat, miszerint a nagyobb ügyfelek a bérelt vonali szerződések megkötése előtt meghívásos tenderen választják ki a szolgáltatót.

A Tanács a fentiek alapján mégis megállapította, hogy az adott kiskereskedelmi piac fogyasztóinak kiegyenlítő vásárlóereje mindezt egybevetve az előbbiek alapján

gyengének tekinthető, amely érdemben nem képes ellensúlyozni a kiskereskedelmi piacon legnagyobb részesedésű szolgáltató erőfölényét.

Ezt követően a Tanács megvizsgálta a jelentős piaci erő szempontjából kevésbé fontos szempontokat az adott piac vonatkozásában.

V.1.10. Technológiai előny, technológiai fölény

Technológiai előny abban az esetben érvényesül, ha valamely érintett piacon olyan új technológia van jelen, amely valamely szolgáltató számára lehetővé teszi valamely szolgáltatás(ok) olcsóbb, hatékonyabb és/vagy magasabb szintű nyújtását. Ez a szempont tehát elsősorban több szolgáltató viszonylatában értelmezhető.

Az adott kiskereskedelmi piacon a leginkább alkalmazott technológia szabványosított, így érdemi technológiai előny vagy fölény nem azonosítható.

V.1.11. Termék/szolgáltatási diverzifikáció

Az áru/szolgáltatási diverzifikáció azt a gyakorlatot takarja, amikor a szolgáltatók a piacon nyújtott szolgáltatásokat csomagban, más szolgáltatásokkal együtt kínálják. Ez a gyakorlat könnyen vezethet versenykorlátozáshoz, amennyiben egyes szolgáltatások kizárólag csomagban vásárolhatók meg, illetve ha az egyik piacon nyújtott szolgáltatás igénybevételét a szolgáltatók más piacon nyújtott szolgáltatás(ok) igénybevételével kapcsolják össze. Az ilyen gyakorlat lehetőséget teremthet a csomagot képző szolgáltató számára a piaci előnyszerzésre.

A fogalom alapvetően a kiskereskedelmi piacokhoz köthető, ahol a szolgáltatás nyújtója piaci előnyhöz juthat azáltal, hogy szolgáltatását a versenytársaihoz képest jobban képes pozicionálni, illetve annak a felhasználók szemében egyedi jelleget kialakítani, brand-et építeni, például a szolgáltatáselemek kombinációjával, annak minőségi jellemzőivel, a kialakított csomagképzéssel.

Az adott érintett kiskereskedelmi piacon domináns szolgáltató esetén csomagképzésről leginkább a bérelt vonali szolgáltatások és a ráépülő adatátviteli szolgáltatások vonatkozásában lehet beszélni. Amennyiben a szolgáltató olyan szolgáltatás elemeket kínál egy csomagban, amelyeket a versenytársainál kedvezőbb feltételek mellett képes nyújtani akkor ebből versenyelőnye származhat.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.

V.1.12. Fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat

A fejlett forgalmazói és értékesítési hálózatnak főleg a kiskereskedelmi piacokon (illetve a többszereplős nagykereskedelmi piacokon) van szerepe a piaci erő megítélése szempontjából.

Az adott kiskereskedelmi piacon ugyanakkor az értékesítési hálózat szerepe kisebb, a szerződések alapvetően személyes eladás révén kötődnek, többnyire az ügyfél központi

telephelyén dolgozó informatikai és/vagy pénzügyi vezetőjének megbízásából. Így az a tény, hogy egy szolgáltatónak kiterjedtebb üzlet-, de akárcsak ügynöki hálózata van, nem jelent érdemi versenylőnyt az adott érintett piacon.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy az adott kiskereskedelmi piacon a fejlett forgalmazói és értékesítési hálózat nem jelent érdemi versenylőnyt.

V.2. A JPE vizsgálat következtetései

A Tanács a jelentős piaci erő megítélésének szempontjait részletesen megvizsgálva megállapította, hogy az adott érintett piacon a Magyar Telekom Nyrt. rendelkezik jelentős piaci erővel, az alábbi okok miatt:

- A Magyar Telekom Nyrt. piaci részesedése az adott piacon a bevételek alapján 2006- végén **üzleti titok** %-os volt. Mindenképpen a növekvő piaci versenyre utal, hogy piaci részesedése a megfigyelt időszakban folyamatos csökkenést mutatott (2004: **üzleti titok** %, 2005: **üzleti titok** %, 2006: **üzleti titok** %, kerekített adatok), de a jelenség nem zárja ki a jelentős piaci erő megállapítását.
- A vállalkozás méretét és a pénzügyi forrásokhoz való hozzáférés lehetőségeit tekintve a piac többi szereplőjéhez mérten ez a szolgáltató kiemelkedően kedvező helyzetben van.
- A Magyar Telekom Nyrt. rendelkezik a hazai piacon a legkiterjedtebb 2 Mbit/s-ot meg nem haladó sáv szélességű szolgáltatás nyújtására alkalmas hálózattal, amelynek megkettőzése rövid távon nem reális lehetőség, és amelynek méretéből fakadóan versenytársainál jobban képes kihasználni a méretgazdaságossági hatásokat.
- Miután a Magyar Telekom Nyrt. a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás nyújtásához szükséges infrastruktúra jelentős részén többféle egyéb szolgáltatást is nyújt, és a Magyar Telekom Nyrt.-re jellemző szolgáltatási kínálat gazdagságával összevethetően széles kínálattal egyik versenytárs szolgáltató sem bír, a piac többi szereplőjéhez képest sokkal jobban képes kihasználni a választékgazdaságosságból fakadó előnyöket, amely alacsonyabb szolgáltatási költségek elérését teszi lehetővé a számára.
- A Magyar Telekom Nyrt., mint a szolgáltatás nyújtásához elsősorban szükséges nagykereskedelmi szolgáltatási piac (a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens piac) piacvezető szereplője, az adott kiskereskedelmi piacon képes érvényesíteni a vertikális integrációból fakadó előnyöket.
- Az Emitel Távközlési Zrt. Magyar Telekom Nyrt.-be való beolvadása várhatóan tovább erősíti, bár nem jelentős mértékben a Magyar Telekom JPE-státuszát. A beolvadás után a Magyar Telekom Nyrt. piaci bevételi részesedése – a 2006-os adatokat alapul véve – becsülten **üzleti titok** százalékponttal növekedhet.
- Az adott kiskereskedelmi piacon a potenciális verseny hatása és a felhasználók kiegyenlítő vásárlóereje gyenge, ami tovább erősíti a piacvezető szolgáltató jelentős piaci erejét.

A 7. ábra üzleti titkot tartalmaz.

7. ábra Kiskereskedelmi bérelt vonali bevétel szerinti piaci részesedés alakulása 2004-2006, %

Szolgáltató	2004	2005	2006
3C Magyarország Kft.			
Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.			
Emitel Távközlési Zrt.			
EUROWEB Internet Szolgáltató Zrt.			
GTS Datanet Távközlési Kft.			
Hungarotel Távközlési Zrt.			
Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.			
Magyar Telekom Távközlési Nyrt.			
Monor Telefon Társaság Kft.			
Pannon GSM Távközlési Zrt.			
PanTel Távközlési Kft.			

5. táblázat Kiskereskedelmi bérelt vonali bevétel szerinti piaci részesedés alakulása 2004-2006, %

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz.

A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a „Bérelt vonalak minimális készlete a Magyar Köztársaság területén” érintett kiskereskedelmi piacon a Magyar Telekom Nyrt. jelentős piaci erővel rendelkezik.

VI. KÖTELEZETTSÉGEK KIROVÁSA

Az Eht. 52. § (1) bekezdése előírja, hogy a Tanácsnak az érintett piacokon azonosított, JPE-vel rendelkező szolgáltató(k)ra a piacelemzés által feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget meg kell állapítania, vagy a korábban jogszabályban, vagy a hatóság határozatában megállapított legalább egy kötelezettséget fenn kell tartania, vagy módosítania. A kiskereskedelmi piacokon a Tanács által megállapítható kötelezettségeket az Eht. XIII. fejezete tartalmazza.

VI. 1. Általános célok

A Tanács a kötelezettségek meghatározása során szem előtt tartotta az Eht. által a hatóság számára az Eht 9. § (2) bekezdésben meghatározott feladatokat, továbbá az Eht.2. §-ban lefektetett általános célokat¹². A kötelezettségek kirovása során törekedett arra, hogy biztosítsa az elektronikus hírközlési piac zavartalan, eredményes működését és fejlődését, az elektronikus hírközlési tevékenységet végzők és a felhasználók érdekeinek védelmét, továbbá a tisztességes, hatékony verseny kialakulásának és fenntartásának elősegítését.

VI. 2. Kötelezettségek meghatározásakor alkalmazott elvek

¹² Eht. 2. §

A kötelezettségek meghatározása során a Tanács az általános célokon kívül a következő elveket vette figyelembe:

- A kötelezettségeknek a bérelt vonalak minimális készlete kiskereskedelmi piacán uralkodó versenyhiány következményeinek orvoslására kell irányulniuk.
- A kirótt kötelezettségeknek a feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokoltaknak, és azokkal arányosaknak kell lenniük.¹³
- A kirótt kötelezettségek nem okozhatnak aránytalan terheket a szolgáltatók számára.
- A kötelezettségeknek a lehető legteljesebb mértékben alkalmazkodniuk kell a meghatározott piacok sajátosságaihoz.

VI. 3. A Tanács által kiróható kötelezettségek

Az Eht. alapján a bérelt vonalak kiskereskedelmi piacán a következő kötelezettségek előírása lehetséges¹⁴:

- kiskereskedelmi árak szabályozása¹⁵
- a bérelt vonalak minimális készletének biztosítási kötelezettsége¹⁶

VI. 4. Az alkalmazott kötelezettségek kiválasztása

Az Eht. alapján, amennyiben a Tanács a piacelemzés során egy vállalkozást jelentős piaci erejüként azonosít, akkor a rendelkezésre álló „kötelezettségek közül a piacelemzés során feltárt versenyt korlátozó akadályok által indokolt, azokkal arányos, legalább egy kötelezettséget ír elő...”¹⁷. Ez a gyakorlatban a következő feladatok elvégzését teszi szükségessé:

- A versenyprobléma azonosítása és következményeinek vizsgálata
- Arányos és indokolt kötelezettségek értékelése
- Arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása

VI. 4. 1. Versenyprobléma azonosítása és következményeinek vizsgálata

VI.4.1.1 A versenyprobléma: gazdasági erőfölény az érintett piacokon

A Tanács elvégezte az érintett kiskereskedelmi piac meghatározását, melynek során nem talált olyan keresleti és kínálati helyettesítőket, amelyek nyomást gyakorolhattak volna a szolgáltatókra díjaik meghatározása során. A piacmeghatározás alapján azonosított piacon történő piacelemzés során a Tanács megállapította, hogy a bérelt vonalak minimális készlete területén a Magyar Telekom Nyrt. üzleti titok %-os (a beolvadás után az Emitel Távközlési Zrt.-vel együtt közel üzleti titok %-os nagyságúra becsült) piaci részesedéssel rendelkezik, a

¹³ Eht. 52. § (1) bekezdés.

¹⁴ Eht. XIII. fejezet.

¹⁵ Eht. 109. §.

¹⁶ Eht. 110. §.

¹⁷ Eht. 52. § (1) bekezdés.

2006-os adatokat figyelembe véve. A Tanács a piac elemzése során nem talált olyan kiegyenlítő vásárlóerőt (sem kiskereskedelmi, sem nagykereskedelmi szinten), ami számottevő nyomást gyakorolhatna a szolgáltatóra díjainak meghatározása során.

Az érintett piacon a szolgáltató gazdasági erőfölényben van, így lehetővé vált a számára, hogy tevékenységét a versenytársaktól, a vevőktől és végső soron a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül folytassa, és versenytorzító magatartást tanúsítson. Ezért a Tanács a szolgáltató erőfölényes helyzetét az érintett piacon versenyproblémaként azonosította.

VI.4.1.2 A versenyproblémából fakadó lehetséges piaci torzulások

A kiskereskedelmi piacokon a gazdasági erőfölényes helyzetből származó lehetséges piaci torzulások részben strukturális jellegűek, részben pedig a piac kínálati szereplőinek versenykorlátozó magatartásából fakadhatnak és a vizsgált piacon torzulást okozhatnak.

A szolgáltatás nyújtásának megtagadása a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacán

Az adott piacon jelentős piaci erejű szolgáltatónak nem érdeke, hogy minden lehetséges ügyfelet kiszolgáljon és azok részére a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacához tartozó szolgáltatást nyújtson, még akkor sem, ha az adott ügyfél számára a szolgáltatás nyújtása műszakilag lehetséges, és az ügyfél fizetőképese, valamint gazdasági helyzete lehetővé teszi számára a szolgáltatás igénybe vételét, ugyanis a szolgáltatás jelentős piaci erejű szolgáltató általi nyújtása külön infrastruktúra megépítésével járhat, illetve az ár-érték arány sem mindig kedvező a számára.

A jelentős piaci erejű szolgáltató továbbá a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacához tartozó szolgáltatás nyújtása helyett, valamely magasabb szintű (nagyobb sávszélességű, illetve értéknövelt adatátviteli) szolgáltatás igénybe vételét írhatja elő ügyfele számára, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacához tartozó szolgáltatás az adott ügyfél számára történő nyújtása üzletpolitikailag nem célszerű.

A JPE szolgáltató erőfölényes helyzetének köszönhetően számos, lentebb kifejtésre kerülő ár-és nem árjellegű eszközt alkalmazhat, amellyel képes kihasználni jelentős piaci erejét az adott érintett piacon.

Árjellegű versenyproblémák

A JPE által a piacon alkalmazható árjellegű versenytorzító eszközök közül az alábbiak kerültek megvizsgálásra:

- *árdiszkrimináció*

Az árdiszkrimináció egyik megnyilvánulási formája lehet, hogy a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacához tartozó szolgáltatását nyújtó

vállalkozás nem ugyanolyan feltételekkel nyújtja mindenkinek a szolgáltatást, az ügyfelek között indokolatlan megkülönböztetést alkalmaz.

- *túlzó árazás / keresztfinanszírozás*

A bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatónak módja van arra, hogy a kiskereskedelmi piacon (vagy csak bizonyos földrajzi területeken, ahol alapvetően csak ő képes megfelelő feltételekkel a szolgáltatás nyújtására) túlzó árakat alkalmazzon. Erre alapvetően akkor nyílik lehetősége, ha a kiskereskedelmi szolgáltatáshoz szükséges nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatásokat (főleg a nagykereskedelmi végződtetési szegmensre vonatkozókat) a versenytársak nem tudják nagykereskedelmi szolgáltatásként igénybe venni, vagy csak igen rossz feltételekkel, és emiatt – valamint az alternatív infrastruktúra hiánya miatt – a kiskereskedelmi piacon nincs olyan szolgáltató, amely saját kínálati feltételei révén korlátozni tudná a jelentős piaci erejű szolgáltató árazási magatartását.

Amennyiben az adott szolgáltató nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás nyújtására kötelezett, akkor az előbb említett problémával szemben az merülhet fel, hogy a kiskereskedelmi és a nagykereskedelmi végződtetési szegmensben egyaránt jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató az árarányok számára kedvező megválasztásával – alacsony kiskereskedelmi ár, magas nagykereskedelmi ár – képes arra, hogy ezzel kiszorítsa versenytársait.

A leírt probléma gyakorlati alkalmazási formája az árprést okozó árazás, amelyet a JPE szolgáltató a nagykereskedelmi túlzó ár alkalmazásával ér el. Árprés esetén a túlzott nagykereskedelmi árak és a kiskereskedelmi piacon kialakult árak közötti árrés nem fedezi a nagykereskedelmi végződtetési szolgáltatást igénybe vevő szolgáltató kiskereskedelmi tevékenységének költségeit, ezzel az veszteségessé válik.

- *ragadozó /felfaló árazás*

A Tanács megállapítása szerint a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmenshez tartozó szolgáltatás nyújtására kötelezett, vertikálisan integrált JPE szolgáltató a kiskereskedelmi piacon a ragadozó/felfaló árazással – vagyis a költségek által nem indokolt, mesterségesen alacsony árak alkalmazásával – képes arra, hogy az újabb szolgáltatók piacra lépését megakadályozza (foreclosure), illetve a már piacon lévő versenytársakat ellehetetlenítse, kiszorítsa, és így piacvezető szerepét hosszabb távon, verseny nélkül fenntarthassa. A JPE szolgáltató ezáltal képessé válik a nagykereskedelmi piacon elért vezető szerepének a kiskereskedelmi piacra történő kiterjesztésére.

A fent megnevezett árjellegű versenyproblémák közül a túlzó árazás ill. keresztfinanszírozás, a ragadozó ill. felfaló árazás problémákat, valamint a nem árjellegű versenyproblémák közül a versenytársakkal szembeni diszkriminatív információ- felhasználás problémáját alapvetően nem, illetve nem csak a jelen piacelemzés tárgyát képező kiskereskedelmi piac szabályozásával kell kezelni, hanem a kapcsolódó nagykereskedelmi piacon.

A Tanács álláspontja szerint a kiskereskedelmi árak szabályozása nem indokolt. A kiskereskedelmi piacon lehetséges túlzó árazást a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens piacon kirovando nagykereskedelmi árszabályozás következtében a jogosult

szolgáltatók számára várhatóan kedvezőbb feltételek miatt kialakuló intenzívebb verseny valószínűleg képes orvosolni.

A versenytársakkal szembeni diszkriminatív információ-felhasználás problémájára a nagykereskedelmi bérelt vonali végződtetési szegmens piacon kirovandó „egyenlő elbánás” ill. annak ellenőrzését biztosító „átláthatóság” kötelezettségek nagy valószínűséggel megoldást jelentenek.

Nem-árjellegű versenyproblémák

A Tanács megállapítása szerint, ha az árszabályozás következtében az árdiszkrimináció lehetősége korlátozott, akkor a vizsgált piacon JPE szolgáltató képes a piaci verseny nem árjellegű eszközökkel történő torzítására. A leggyakrabban alkalmazott lehetséges eszközei, és azok hatásmechanizmusa az alábbiakban foglalható össze:

- az információ visszatartása, illetve információk diszkriminatív felhasználása

Az információ visszatartásának és diszkriminatív felhasználásának lehetséges, legáltalánosabb megvalósítási módja, hogy a kiskereskedelmi piachoz kapcsolódó, annak inputját jelentő nagykereskedelmi piacon nagykereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás nyújtására kötelezett JPE szolgáltató olyan – sok esetben releváns – információkkal látja el a vállalatcsoportjához tartozó és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon tevékenykedő szolgáltatót, illetve belső szervezeti egységet, amelyeket nem juttat el a versenytársaihoz.

Gyakran előfordul, hogy a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató a nagykereskedelmi bérelt vonali piacok valamelyikén is jelentős piaci erejű szolgáltató és ezért a kiskereskedelmi piaci versenytársai a kapcsolódó nagykereskedelmi piacon tőle kénytelenek nagykereskedelmi szolgáltatást igénybe venni a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához.

Ekkor a mindkét piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltató a nagykereskedelmi szolgáltatás nyújtása révén releváns és szenzitív információkhoz juthat a kiskereskedelmi piaci versenytársai tevékenységéről (üzleti tervek, termékfejlesztés stb.), amelyeket aztán az utóbbi tudta és beleegyezése nélkül saját céljaira használhat fel.

Ha a tartalmában nagykereskedelmi szolgáltatásokat az adott piacon JPE szolgáltató kiskereskedelmi szolgáltatásként nyújtja a partner-szolgáltató számára, és azt szervezetileg is ugyanaz az egység végzi, mint a kiskereskedelmi értékesítést, akkor az információ visszatartásának és diszkriminatív felhasználásának esélye jóval nagyobb.

- alacsony színvonalú szolgáltatás, minőségrontás

A kiskereskedelmi piacon piacvezető vállalat megteheti, hogy bizonyos esetekben alacsonyabb minőségű szolgáltatást nyújtson ugyanolyan ellenértékért. Erre nagyobb a lehetőség olyan esetekben, ahol reálisan csak a szóban forgó vállalkozás képes szolgáltatást nyújtani.

A Tanács álláspontja szerint a JPE-vel rendelkező szolgáltató erőfölényes pozíciója lehetővé tenné számára, hogy külső szabályozói beavatkozás megszüntetése esetén a fenti ár- vagy nem ár jellegű versenytorzító eszközöket alkalmazzon.

Az aktuális vagy potenciális versenyproblémák a bérelt vonali kiskereskedelmi piacon tehát a következők lehetnek:

- versenytársak kiszorítása a piacról, új szolgáltatók piacra lépésének megakadályozása ár jellegű eszközökkel (túlzó árazás / keresztfinanszírozás, ragadozó / felfaló árazás alkalmazásával),
- információ visszatartása, illetve információk diszkriminatív felhasználása a versenytársakkal szemben,
- fogyasztókkal szemben alkalmazott ár- vagy nem árjellegű diszkrimináció,
- alacsony színvonalú szolgáltatás, minőségrontás,
- szolgáltatás nyújtásának megtagadása.

A Tanács álláspontja szerint a kiskereskedelmi piacon felmerülő aktuális és potenciális versenyproblémák alapvetően a kapcsolódó nagykereskedelmi piacon kiszabott kötelezettségekkel kezelendők.

A Tanács a túlzó árazás, a keresztfinanszírozás, a ragadozó vagy felfaló árazás alkalmazását, mint versenyproblémát a kapcsolódó (13. számú, „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződés szegmense”) nagykereskedelmi piacon a „költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettség kiszabásával kezelte. A versenytársakkal szembeni diszkriminatív információ-felhasználás, mint versenyprobléma megelőzése céljából a Tanács az „átláthatóság” és „egyenlő elbánás” kötelezettségeket szabta ki a 13. számú nagykereskedelmi piacon.

A Tanács tehát megállapította, hogy nagykereskedelmi piacon nem orvosolható a kiskereskedelmi piacon jelentkező nem ár jellegű versenyproblémák közül az alapvető versenyprobléma, a szolgáltatás (bérelt vonalak minimális készlete) nyújtásának megtagadása, mint alapvető versenyprobléma, továbbá az alacsony színvonalú szolgáltatás nyújtása, minőségrontás, valamint a fogyasztók ár- és nem árjellegű diszkriminációja a jelentős piaci erejű szolgáltató által.

A versenyproblémák és a kiskereskedelmi szinten rendelkezésre álló kiszabható kötelezettségek elemzését követően a Tanács megállapította, hogy a „Bérelt vonali szolgáltatások minimális készlete” elnevezésű 7. piacon kötelezettség kiszabására van szükség, valamint **a fentiekben azonosított versenyproblémák szabályozás hiányában felléphetnek a bérelt vonalak minimális készlete kiskereskedelmi szolgáltatásának piacán.**

Ebből adódóan szükség van szabályozói intézkedések meghozatalára, amelyek elősegítik a versenyt torzító hatások csökkentését, elősegítve ezzel a verseny kialakulását és a fogyasztói érdekek jobb érvényesülését.

VI. 5. Arányos és indokolt kötelezettségek értékelése

VI.5.1. Kötelezettségekkel szembeni elvárások

Azon túlmenően, hogy a Tanács által kirótt kötelezettség(ek)nek az Eht.-ban lefektetett általános célokat kell szolgálniuk, a piacelemzés során feltárt versenyt korlátozó akadályoknak megfelelően indokoltaknak és azokkal arányosaknak is kell lenniük. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a kötelezettségek:

- Indokoltak, tehát megfelelnek a probléma természetének
- Arányosak, tehát megfelelnek a probléma súlyának

VI.5.2. A kötelezettségek értékelése

Az Eht. XIII. fejezete lehetővé teszi a Tanács számára, hogy a fenti VI.3 pontban felsorolt különböző kötelezettségeket rója ki a jelentős piaci erejű szolgáltatókra. A Tanács a kötelezettségek meghatározása során megvizsgálta a felsorolt szabályozói eszközöket abból a szempontból, hogy azok mennyiben alkalmasak a feltárt és a fenti VI.4.1.2 pontban megfogalmazott versenyproblémák orvoslására.

A kötelezettségek kirovására a szabályozó fő célja, hogy a kiskereskedelmi piacon hatékony és fenntartható piaci verseny kialakulását segítse. A fenntartható verseny azt jelenti, hogy a kiskereskedelmi piaci verseny akkor is fennmarad, ha a verseny kialakulását segítő nagykereskedelmi szintű aszimmetrikus szabályozás megszűnik. A gyakorlatban a fenntartható verseny az infrastruktúra alapú verseny kialakulását jelenti, az alkalmazott kötelezettségeknek tehát hosszú távon az alternatív infrastruktúrák fejlődését kell ösztönözniük.

A bérelt vonali kiskereskedelmi piacon előírható kötelezettségek csak kisebb mértékben képesek hozzájárulni a fent említett célok hosszú távú eléréséhez, az itt alkalmazható ex ante szabályozói eszközök inkább a piac rövid távú alakulását, fejlődését befolyásolják, a piac hosszú távú, átfogó alakulását elsősorban a nagykereskedelmi piac szabályozása befolyásolhatja.

A Tanács tehát a Kötelezett Szolgáltató vonatkozásában kiróta a „bérelt vonalak minimális készletének biztosítása” kötelezettséget az alábbiak szerint.

A bérelt vonalak minimális készletének biztosítási kötelezettsége¹⁸

Miképpen az a VI.4.1 pontban kifejtésre került, az adott piacon versenyproblémaként értékelhető az, hogy a jelentős piaci erejű szolgáltatónak nem érdeke, hogy minden lehetséges ügyfelet kiszolgáljon. A JPE szolgáltató jelentős piaci erejével visszaélve megtagadhatja bármely fogyasztó számára a szolgáltatás nyújtását, különbséget téve a fogyasztók között az alapján, ha kiszolgálásukat kevésbé gazdaságosnak, vagy műszakilag nehezen

¹⁸ Eht. 110. §

megvalósíthatónak ítéli meg. A JPE szolgáltató szabályozási beavatkozás hiányában piaci erőfölényét kihasználva azt is megteheti, hogy a fogyasztók számára nem egyforma műszaki vagy minőségi paraméterek mellett biztosítja a szolgáltatást, esetleg ugyanolyan minőségi, műszaki, biztonsági stb. paraméterek mellett más áron teszi hozzáférhetővé bizonyos fogyasztói csoportok számára az adott bérelt vonali kiskereskedelmi szolgáltatást. Mivel a jelentős piaci erejű szolgáltató pozíciójával visszaélve képes a fogyasztóktól függetleníteni piaci viselkedését, a fentiek alapján felmerül a minőségrontás kockázata.

Piacmeghatározó erejének kihasználásával a JPE a fentiekkel ellentétes folyamatokat is gerjeszthet a szabályozás nélküli piacon: a szolgáltatás nyújtója a bérelt vonalak minimális készletének kiskereskedelmi piacához tartozó szolgáltatás nyújtása helyett, az igénybe vevőre nyomást gyakorolhat, hogy az valamilyen magasabb szintű (nagyobb sáv szélességű, illetve értéknövelt adatátviteli) szolgáltatást vegyen igénybe.

A JPE a rendelkezésére álló szolgáltatási és üzleti információk kezelésével képes akadályozni a tisztességes piaci versenyt: bizonyos fogyasztói csoportokat pozitívan vagy negatívan diszkriminálhat meghatározott (például a szolgáltatások műszaki tartalmát, minőségét vagy nyújtásának feltételeit érintő) információk visszatartásával, illetve olyan releváns információkkal láthatja el a vállalatához tartozó és a kapcsolódó kiskereskedelmi piacon tevékenykedő belső szervezeti egységet, amelyeket nem juttat el a versenytársaihoz.

A piacon működő JPE szolgáltató számos árjellegű eszközt alkalmazhat, amellyel képes kihasználni jelentős piaci erejét a piacon. Túlzó árazással a piacon már jelenlévő versenytársat szoríthat ki a piacról, valamint ragadozó árazással képes megakadályozni új szolgáltatók piacra lépését.

A Tanács álláspontja szerint a fent említett árjellegű versenyproblémák, valamint a versenytársakkal szembeni diszkriminatív információgazdálkodás nagykereskedelmi kötelezettség kiszabásával kezelhetőek, ezért a 13. számú „Bérelt vonalak nagykereskedelmi végződtetési szegmens” nagykereskedelmi piacon a Tanács kirotta az „átláthatóság”, az „egyenlő elbánás” és a „költségalapúság és díjak ellenőrizhetősége” kötelezettségét.

A bérelt vonalak minimális készlete nyújtására irányuló szolgáltatás megtagadása, a minőségrontás vagy a magasabb minőségű szolgáltatások presszionálása, a fogyasztókkal szembeni ár- és nem árjellegű diszkrimináció, mint potenciális versenyprobléma kezelésére a „bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének biztosítása” kötelezettség megoldást nyújt, az alábbiak szerint.

Az Eht. 110. §. (1) és (2) bekezdéseiben meghatározza a bérelt vonali JPE szolgáltatókra kiskereskedelmi szolgáltatási piacon kiróható kötelezettséget: *„(1) A hatóság határozatával a bérelt vonali piacon jelentős piaci erejű szolgáltatóra a bérelt vonali szolgáltatások minimális készletére vonatkozóan külön jogszabályban meghatározott kötelezettségeket állapíthat meg. (2) A hatóság az (1) bekezdés szerinti határozatában rendelkezhet a bérelt vonali szolgáltatások minimális készletébe tartozó bérelt vonal átviteli kapacitásáról és műszaki feltételeiről.”*

A Tanács piacelemzési eljárása során a hazai piaci adottságokat és a szolgáltatói adatszolgáltatások eredményeit figyelembe véve, összhangban az Eht. 110. § (2)

bekezdésével, határozta meg a jelentős piaci erejű szolgáltató által biztosítandó bérelt vonalak minimális készletét a jelen határozat 1.2.1 pontjában.

Bár a 2008. január 18-án megjelent az Európai Bizottság 2008/60/EC számú határozatának szövege utalt arra, hogy a tagországokban egyre szélesebb körben váltanak új hálózati architektúrára, a Tanács a piacelemzési adatszolgáltatás alapján arra a megállapításra jutott, hogy hazai viszonylatban döntően az analóg bérelt vonali és a 2Mbit/s alatti digitális bérelt vonali szolgáltatásokat nyújtják a szolgáltatók, összhangban az ügyfelek igényeivel. A jelen határozat V.1.1.1 pontjában található 1. sz. táblázat, valamint a 4. ábrán található adatok vizsgálata alapján a Tanács megállapította, hogy az alacsony (2 Mbit/s-t meg nem haladó) sáv szélességű bérelt vonali szolgáltatások kiskereskedelmi piacán az analóg végpontoszám 10%-os, az analóg szolgáltatásokból származó bevétel 5,6%-os arányt mutat, tehát az analóg bérelt vonalak iránti igény nem elhanyagolható. Ennek megfelelően a bérelt vonalak minimális készletét a Tanács a fentiekben kifejtett piaci igények figyelembe vételével határozta meg.

A jelentős piaci erejű szolgáltató vonatkozásában kiszabott bérelt vonalak minimális készletének biztosítása kötelezettség biztosítja azt, hogy a szolgáltató nem tagadhatja meg a szolgáltatás nyújtását egyetlen piaci szereplő esetében sem. A bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének biztosításának kötelezettsége rendelkezik a nevezett szolgáltatások készletébe tartozó bérelt vonal átviteli kapacitásáról és műszaki feltételeiről, tehát megelőzi a minőségromlás kialakulását. A Tanács továbbá a kötelezően nyújtható szolgáltatásválaszték meghatározásával, valamint annak minden fogyasztó részére egységes felajánlásának kötelezésével biztosítja az egyenlő elbánás elvének megvalósulását is.

A Tanács a jelentős piaci erejű szolgáltató számára előírja a bérelt vonalak minimális készletének biztosítási kötelezettségét. A Tanács megállapítja, hogy „A bérelt vonalak minimális készletének biztosítási kötelezettsége” továbbra is indokolt és arányos kötelezettség, mivel ez a kötelezettség képes megelőzni a nem árjellegű problémák közül az alacsony színvonalú szolgáltatás, minőségromlás kialakulását, a fogyasztókkal szembeni diszkriminatív információgazdálkodást, az árjellegű problémák közül az árdiszkriminációt, valamint az említett általános lehetséges problémát, a szolgáltatás nyújtásának megtagadását.

A kötelezettség a leírt potenciális versenyproblémákkal arányos, azok legkevésbé megterhelő módon ezen kötelezettség előírásával kezelhetőek. A szolgáltató számára a kötelezettség nem jelent aránytalan terhet, ez a kötelezettség az adott szolgáltató számára eddig is érvényben volt.

VI.5.3. Arányos és indokolt kötelezettségek meghatározása

A Tanács megvizsgálta az érintett piacon érvényesülő jelentős piaci erő hatásait, azonosította a versenyproblémát, értékelt a rendelkezésre álló szabályozói eszközöket és kiválasztotta a feltárt versenyproblémának megfelelő (tehát indokolt) és azok súlyának megfelelő (tehát arányos) kötelezettséget.

A vizsgálat eredményeként a Tanács a kötelezett szolgáltatóra, mint az érintett piacon jelentős piaci erővel rendelkező szolgáltatóra a következő kötelezettségeket határozza meg:

- **A bérelt vonali szolgáltatások minimális készletének biztosítása.**

B. fejezet

Együttműködés a Gazdasági Versenyhivatallal

A tárgybani hatósági eljárásban a Tanács a GVH-val való együttműködést több lépcsőben valósította meg, az alábbiak szerint:

1./ A Tanács 2005. október 3-án megküldte a GVH részére a szolgáltatók részére továbbítandó adatlapok tervezeteit véleményezés céljából. A GVH-tól érkezett írásbeli észrevétel egy módosítási javaslata átvezetésre került az adatlapokban.

2./ A Tanács tájékoztatta a GVH-t a tárgybani kötelező hatósági eljárásról, a piaci szereplőkkel való együttműködésen alapuló többlépcsős fórumrendszerrel, melyre a GVH képviselőjét közvetlenül meghívta.

3./ A Tanács 2007. október 12-én megküldte a GVH részére az előzetesen már közösen egyeztetett határozattervezetet. A GVH a nyilvánosságra hozatallal egyetértett.

4./ A GVH a tárgybani határozattervezet nyilvánosságra hozatalát követően szakmai álláspontját 2007. november 20-án megküldte a Tanács részére, amelyben felvetett kérdéseket és a Tanács azokra adott válaszát az alábbiakban közöljük:

A Gazdasági Versenyhivatal észrevételei a határozat tervezetéhez

1. Az észrevétel I.-IV pontja:

A GVH észrevételeiben szükségesnek tartotta annak rögzítését, hogy a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló, többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 38. § (2) bekezdése értelmében a jövőben folytatandó versenyfelügyeleti eljárásokban a GVH által a Tanács részére megküldött álláspontban foglaltak a GVH Versenytanácsát nem kötik. Tekintettel ugyanakkor a jogbiztonság és a jogalkalmazás kiszámíthatóságának általános követelményére, a GVH az ilyen ügyek vizsgálati szakaszában az NHH és a GVH között létrejött együttműködési megállapodásnak megfelelően fog eljárni.

A GVH véleménye szerint a tárgybani megjelölt határozat-tervezet közzétételét megelőző döntés-előkészítés során az NHH Piacelemzési Igazgatósága és a GVH Infokommunikációs Irodájának munkatársai között folytatott szakmai konzultáció eredményesen szolgálta a versenyhatósági tapasztalatok NHH gyakorlatába való hatékony átültetésére, az egységes jogalkalmazási gyakorlat előmozdítására és az elektronikus hírközléspiaci verseny elősegítésére vonatkozó, a két hatóság által deklarált együttműködési célkitűzések megvalósítását.

A GVH mind a határozat-tervezet rendelkező részével, mind az indokolás egyes fejezeteiben (piacmeghatározás, piacelemzés, kötelezettségek) foglaltakkal alapjában véve egyetért, a Tanács egyes – a GVH által vitatott vagy pontosítandó – megállapításaival kapcsolatos részletes álláspontját az észrevételei IV. pontjában részletezte, az alábbiak szerint:

I.1. II.1.2.1 Funkcionális helyettesítés

A GVH értelmezése szerint az alfejezet első és negyedik bekezdése a magasabb sáv szélességű bérelt vonalak alacsony sáv szélességű bérelt vonalakkal, illetve ezek többszöröseivel való funkcionális helyettesíthetősége tekintetében némileg ellentmondó következtetéseket tartalmaznak, amelyet fel kellene oldani, vagy az eltérő következtetések okát a tervezetben bemutatni.

A Tanács a GVH észrevételét elfogadta és a Határozat II.1.2.1 pontjának negyedik bekezdését törölte.

I.2. II.2. A kínálati helyettesítés vizsgálata a kiskereskedelmi piacon

A GVH az alfejezetben szereplő felsorolás harmadik pontjával, valamint a II.2.3. résszel kapcsolatban módszertani szempontból megjegyzi, hogy az analóg és digitális bérelt vonalakat a Tanács a keresleti helyettesítés vizsgálata alapján azonos piachoz tartozónak találta, így a közöttük fennálló kínálati helyettesítési viszonyok további vizsgálata nem indokolt.

A Tanács a GVH véleményét elfogadta és a II.2. alfejezetben szereplő felsorolás harmadik pontját, valamint a teljes II.2.3. pontot törölte.

A GVH véleménye szerint a II.2.3. pont negyedik bekezdésében nem egyértelmű, milyen szolgáltatókat ért a Tanács a piacon már jelenlévő, versengő hálózati infrastruktúrát használó szolgáltatók alatt, és ha már a piacon vannak, akkor hogyan értelmezendő, hogy belépésük rövid időn belül nem lehetséges.

A II.2 ponttal kapcsolatban a GVH észrevétellel összhangban a Tanács a II.2.3. pont negyedik bekezdését törölte.

I.3. III.2. Földrajzi piac meghatározása

A GVH álláspontja szerint a tervezet III.2. pontjában található felsorolás negyedik pontjának azon megállapítása, miszerint a végződtetési szolgáltatás vonatkozásában hálózatonkénti elkülönült piac helyett **országosan egységes földrajzi** piacot határoz meg, akkor lenne valóban megalapozott, ha a Magyarország egészére számított piaci részesedésekre való utaláson kívül a területenkénti piaci pozíciókat, az inkumbensek, illetve a Magyar Telekom által elért részesedéseket is bemutatná. A GVH továbbá kifejti, hogy az országos piac meghatározása akkor helytálló, ha a kisebb inkumbensek számára a bérelt vonali szolgáltatások nyújtása terén saját területükön sem jelent előnyt az, hogy ott ők rendelkeznek az előfizetőkhez vezető hálózattal, azaz, ha a volt koncessziós területek mindegyikén a versenyfeltételek valóban homogének.

A Tanács a fenti III.2 ponttal kapcsolatban tett GVH észrevételt megvizsgálva rögzíteni kívánja, hogy:

a) A bérelt vonali piacokon az előző piacelemzési ciklus óta eltelt időszakban nem következett be olyan körülmény, amely az országos földrajzi piac meghatározást érdemben befolyásolná.

b) A bérelt vonali piacokon a Magyar Telekom Nyrt. hálózata nem korlátozódik a koncessziós területre, hanem az ország egész területén jelen van. (pl. az SDH hálózat minden nagyobb hazai várost érint, ahonnan a végződtetési szakaszt több technológia/platform alkalmazásával megvalósíthatja). A Magyar Telekom jogelődje, a Matáv, mint a távolsági telefonhívásokra kizárólagos koncesszióval rendelkező szolgáltató számára koncessziós kötelezettség volt, hogy az ország minden számozási körzetében rendelkezzen jelenléti ponttal, melyeket a jogutód Magyar Telekom megtartott.

Fontos figyelembe venni azt, hogy a végződtetési szegmens a bérelt vonali előfizető hozzáférési pontja és a szolgáltató legközelebbi jelenléti pontja közötti szakaszt jelenti, amit az esetek nagy részében ténylegesen ki kell építeni.

c) Az előző piacelemzés lefolytatása óta a Magyar Telekom Nyrt., valamint versenytársai hálózata tovább bővült és modernizálódott,

d) A Magyar Telekom a honlapján is elérhető ÁSZF-jében a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások piacán országos szolgáltatónak definiálja magát.

e) A bérelt vonali földrajzi piac meghatározása során nem lehet a helyhez kötött telefonok földrajzi területeiből kiindulni, hiszen a bérelt vonali piac eltérő jellemzőket mutat. A bérelt vonalak létesítésére a telefonhálózatokra jellemző technológia mellett számos egyéb technológiát is használnak (pl. mikrohullámú linkek, VSAT összeköttetések, rádiós pont-multipont rendszerek stb.).

f) A kiskereskedelmi bérelt vonali piacokra különösen jellemző, hogy azok átnyúlnak a körzethatárokon, miközben nagy sávszélességű vonalszakaszokat is igénybe vehetnek. Ezért a b) pontban kifejtett okokból a kiskereskedelmi bérelt vonal szolgáltatás nyújtása a kötelezett szolgáltató számára akár távoleső országterületek között is problémamentesen és a versenytársaknál jóval egyszerűbben és gazdaságosabban megvalósítható.

g) A szolgáltatás kínálati és keresletoldali jellemzői nem térnek el lényegesen az ország különböző pontjain. Egy konkrét bérelt vonali összeköttetést több szolgáltatótól is megrendelhető, amelyek alapvetően lényegesen nem eltérő paraméterekkel biztosítják (ár, sávszélesség). Ezen felül meg kell jegyezni, hogy az eltérő struktúrájú árak is mutatják, hogy a bérelt vonali termék nem standard, hanem komplex, több komponensből álló termék.

*A fentiek alapján tehát megállapítható, hogy a Tanács **országosan egységes földrajzi** piacmeghatározása indokolt.*

A mellékelt táblázatok továbbá bemutatják, hogy a béreltvonali kiskereskedelmi piacon egyre több azoknak a szolgáltatóknak a részaránya, amelyek az inkumbens szolgáltató területén szolgáltatnak és korábban nem rendelkeztek ezeken a területeken saját infrastruktúrával.

Kiskereskedelmi bérelt vonali végpontszámok (db) alakulása a volt koncessziós területeken (7. sz. piac)

2004

Terület	Összes végpont a jelentős területeken	Idegen* jelenlét	Idegen* jelenlét, %
Magyar Telekom + Emitel			
Hungarotel			
Invitel			
Monor Telefon			
Vonalszám a jelentős területeken			
Összes vonalszám			

2006

Terület	Összes végpont a jelentős területeken	Idegen* jelenlét	Idegen* jelenlét, %
Magyar Telekom + Emitel			
Hungarotel			
Invitel			
Monor Telefon			
Vonalszám a jelentős területeken			
Összes vonalszám			

*„Idegen” szolgáltató a más, volt koncessziós területen működő szolgáltató, továbbá az alternatívok.

A kitakart rész üzleti titkot tartalmaz

I.4. IV.2. Hatékony versenyhez való közeledés

A GVH álláspontja szerint zavaró az alfejezet hatékonyságjavulás lehetőségeivel foglalkozó része, mert az a vállalati szintű hatékonyságra koncentrál, amelynek csak áttételesen van köze a hatékony (vagy hatásos / érdemi) versenyhez – azáltal, hogy a hatásos verseny rákényszeríti az egyes piaci szereplőket a hatékony működésre. Az azonban nem igaz, hogy a hatékony működés egyben a verseny hatékonyságának is a jele. Javasolja tehát az alfejezetből a második nagyobb bekezdés törlését.

A Tanács a GVH véleményével észrevételével egyetértett és törölte a Határozat IV.2. pontjának második bekezdését.

I.5. IV.3. Versenyjogi eszközök elégtelensége

A versenyjogi eszközök elégtelensége (IV.3) alfejezet első mondatában a GVH javasolta az utolsó tagmondat módosítását, a véleménye szerint ugyanis a versenyjog az elektronikus

hírközlési piacokon semmiképpen sem lehet alkalmas a hatékony verseny visszaállítására, tekintettel arra, hogy ezen piacokon korábban sem volt hatékony verseny, sőt, jellemzően állami monopóliumok működtek. A GVH kifejtette, hogy a mondat helyesebb lenne úgy, ha az utolsó tagmondatában a hatékony verseny kialakulásának elősegítésére vonatkozó utalás szerepelne.

A Tanács a GVH észrevételével egyetértett és a Határozat hivatkozott pontját ennek megfelelően módosította, az alábbiak szerint: „Ezen feltétel azt vizsgálja, hogy elégséges-e a versenyjog a belépési akadályok csökkentésére vagy eltávolítására, vagy a hatékony verseny kialakulásának elősegítésére.”

I.6. V.1.1. Piaci részesedések

A GVH kifejtette, hogy a V.1.1. pont bevezetőjében a Tanács utalt arra, hogy a Pantel és a Hungarotel egy kézbe kerülése következtében ezen szereplők a jövőben nem tekinthetők független versenytársaknak. A GVH fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy a további összefonódások következtében a megállapítást ki kellene terjeszteni az Invitelre és az Eurowebre, melyek mindketten a vizsgált piac szereplői, tekintettel arra, hogy 2007. eleje óta szintén a HTCC-csoporthoz tartoznak. Ennek megfelelően a GVH álláspontja szerint mind a végpontszám, mind a bevételek alapján számított piaci részesedéseknél célszerű lenne a csoport együttes részesedésének a feltüntetése, és együttes piaci súlyuk, szerepük elemzése.

A Tanács a GVH megállapításával részben egyetértett, és az V.1.1. alfejezet második mondatát a következőképpen módosította, illetve egészítette ki: „Ezen szolgáltatók többnyire versenytársai egymásnak, szükségesnek tartjuk azonban megjegyezni, hogy olyan piaci folyamatok zajlottak és zajlanak jelenleg is, melyek következtében egyes piaci szereplők a jövőben nem tekinthetők független versenytársaknak. A 2004-ben közös tulajdonos alá szerveződött PanTelhez és Hungarotelhez 2007 elején az Invitel és az Euroweb is csatlakoztak (HTCC-csoport).”

A GVH észrevétel azon állításával kapcsolatban, miszerint mind a végpontszám, mind a bevételek alapján számított piaci részesedés esetén célszerű lenne a csoport együttes részesedésének elemzése, a Tanács rögzíteni kívánja azt, hogy a bevétel szerinti piaci részesedést a Tanács megvizsgálta (ld. V.1.1 pont utolsó, a potenciális közös piaci részesedést vizsgáló bekezdése). Mindazonáltal a Tanács az V.1.1.2 pont utolsó bekezdését az a következőképp módosítja, az egyértelműség okán:

„Tekintettel arra, hogy a PanTel Távközlési Kft., a Hungarotel Távközlési Zrt., az Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt. és az Euroweb Internet Szolgáltató Zrt. a HTCC Matel Holdings irányítása alá tartoznak, a Tanács a fentiekben részletezett adatai alapján megvizsgálta a közös irányításból származó erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét a 7. piacon. A 2006-os adatok alapján történt becslés szerint a felsorolt cégek bevételi részesedése üzleti titok % körül alakul, tehát a piaci struktúra nagymértékű átalakítására nem képes, a Magyar Telekom Nyrt. stabilan üzleti titok % feletti bevételi részesedésével szemben. A Tanács a további JPE- kritériumokat megvizsgálva megállapította, hogy a Pantel-Invitel-Hungarotel-Euroweb közös irányításból származó erőfölényes helyzete kialakulásának lehetősége a 7. számú piacon nem merül fel.”

A GVH kifejtette, hogy amennyiben fennáll a Bevételek címszó alatt szereplő részben megfogalmazott megállapítás – miszerint a végpontszám stagnálása ellenére folyamatosan növekvő bevételek oka hogy az új belépők saját hozzáférési hálózat kiépítése helyett a volt

koncessziós szolgáltatóktól vettek nagykereskedelmi alapon vonalat saját ügyfeleikhez, ezt azonban a legnagyobb szolgáltatótól kiskereskedelmi szerződés keretében vették igénybe – akkor a GVH álláspontja szerint a kiskereskedelmi bevételek nem tekinthetők alkalmas mérőszámnak a kiskereskedelmi részesedések számításakor. Az előzőek értelmezésében a kiskereskedelmi bevételek nagykereskedelmi tranzakciókból származó bevételeket is tartalmaznak és amennyiben a végpontszámból sem szűrhetők ki ezek a nagykereskedelmi jellegű tranzakciók, akkor annak alkalmazása is félrevezető lehet. A stagnáló mennyiség melletti növekvő bevételek magyarázata azonban – elvileg – az is lehet, hogy a kiskereskedelmi szolgáltatások ára nőtt, ami viszont felvetheti annak lehetőségét, hogy a vizsgált piacon komolyan megfontolandó az esetleges árszabályozás lehetősége.

A Tanács a GVH által kifogásolt részt (V.1.1.2 Bevételek alfejezet Bevételek alakulása) az egyértelműség okán az alábbiak szerint módosította:

„A vizsgált 2004-2006-os időszakban mind a vonalszám, mind a bevételek bővülő tendenciát mutatnak. A bővülés alakulását évről évre áttekintve megállapítható, hogy 2004 és 2005 között a végpontok száma és a bevételek növekedése hasonló mértékű (17-18% körül), míg 2005-ről 2006-ra a végpontok száma tulajdonképpen stagnált (lásd I. táblázat adatait fent), míg a bevételek növekedést mutatnak (2005 végéről 2006-ra majdnem 7%-os bevételbővülés figyelhető meg a piacon). A vizsgált időszakot tekintve összességében a vonalszámok 18%-kal, a bevételek 24%-kal bővültek 2004-ről 2006-ra. A vonalszám bevételnél kisebb mértékű bővülésének oka lehet egyrészt az, hogy a szolgáltatás igénybevétele jellemzően a magasabb sáv szélesség felé tolódik el, amely szolgáltatások ára magasabb, másrészt előfordulhat, hogy egy nagykereskedelmi partnerszolgáltató a kiskereskedelmi szolgáltatás nyújtásához szükséges bérelt vonali szakaszt kiskereskedelmi szerződés keretében vesz igénybe.”

A GVH előadta, hogy V.1.1.2 Piaci részesedések c. pont utolsó bekezdésében a Hungarotel / Pantel / Invitel / Euroweb vállalkozás-csoport viszonyát versenyjogilag nem lehet közös erőfőlényként értékelni, így – tekintettel arra, hogy az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályozás során a versenyjogi elveket és módszereket a legmesszemenőbb mértékig figyelembe kell venni – a szektor-specifikus szabályozás sem térhet el ettől a megközelítéstől. Az európai versenyjog-alkalmazás során kezdetben ugyan voltak olyan nézetek, miszerint közös erőfőlényben lévőnek csak akkor találtathatnak a vállalkozások, ha azok között tulajdonosi kapcsolatok állnak fenn, a versenyjogi jogfejlődés, illetve az ezzel párhuzamosan folyó szakmai, elméleti viták azonban eltávolodtak ettől a kezdeti állásponttól, és mára a közös erőfőlény szélesebb értelmezése nyert teret és létjogosultságot a versenyjogban. Ma a közös erőfőlény definíciója az egymástól független vállalkozásokra vonatkozik, melyek között már ún. strukturális kapcsolatoknak (így különösen meghatározott szerződéses viszonyoknak, pl. együttműködési megállapodásnak vagy összekapcsolási szerződésnek) sem feltétlenül kell fennállnia, elegendő, ha a piac struktúrája teremt gazdasági jellegű kapcsolatokat a vállalkozások között. A GVH véleménye szerint az ilyen jellegű kapcsolatokat gyakran oligopolisztikus interdependenciának nevezik. Mindezekre tekintettel a GVH javasolja, hogy az egyértelműség és következetesség érdekében a Tanács is csak ilyen viszonylatokban alkalmazza a közös erőfőlény fogalmát, s amennyiben az azonos irányítás alá eső, azonos tulajdonosi körbe tartozó vállalkozások együttes elemzése szükséges, elsősorban az országos földrajzi piaccal jellemezhető szolgáltatások vonatkozásában, akkor a Tanács ennek vizsgálatát semmiképpen se a közös erőfőlény elemzése keretében végezze el.

A Tanács a GVH irányítás-közös erőfölény fogalmakkal kapcsolatos észrevételével egyetértett és a Határozat V.1.1.2 pontját ennek megfelelően módosította, az alábbiak szerint:

„Tekintettel arra, hogy a PanTel Távközlési Kft., a Hungarotel Távközlési Zrt., az Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt. és az Euroweb Internet Szolgáltató Zrt. a HTCC Matel Holdings irányítása alá tartoznak, a Tanács a fentiekben részletezett adatai alapján megvizsgálta a közös irányításból származó erőfölényes helyzet kialakulását a 7. piacon. A 2006-os adatok alapján történt becslés szerint a felsorolt cégek bevételi részesedése üzleti titok körül alakul, tehát a piaci struktúra nagymértékű átalakítására nem képesek a Magyar Telekom Nyrt. stabilan üzleti titok feletti bevételi részesedésével szemben.”

I.7. V.1.2. Potenciális verseny hiánya, terjeszkedés akadályai, V.1.5. Nehezen megkettőzhető infrastruktúra ellenőrzése, V.1.11. Termék / szolgáltatás diverzifikáció

A fent felsorolt alfejezetekkel kapcsolatban a GVH megjegyezte, hogy ezen alfejezetek következtetésével ellentétben ezek a szempontok nemcsak hogy nem korlátozzák, hanem vélhetően inkább erősítik a magas piaci részesedésből fakadó piaci erőt, azaz hozzájárulnak ahhoz, hogy a vizsgált piacon a Magyar Telekom jelentős piaci erővel rendelkezék.

A Tanács rögzíteni kívánja, hogy a határozat fenti pontjaiban nem az került megállapításra, hogy az ott felsorolt tényezők a magas piaci részesedésből fakadó piaci erőt korlátozzák, hanem az, hogy a felsorolt tényezők nem korlátozzák az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon. Az egyértelműség érdekében azonban a Tanács a következőképpen módosította a vonatkozó pontok utolsó mondatait:

V.1.2. „A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a potenciális verseny hiánya és a terjeszkedés akadályai tovább erősítik a piaci részesedésből fakadó piaci erőt.”

V.1.5. „A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.”

V.1.6. „A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.”

V.1.11. „A fentiek alapján a Tanács megállapította, hogy a fenti szempont tovább erősíti az erőfölényes helyzet kialakulásának lehetőségét az érintett piacon.”

C. fejezet

Egyeztetés az érdekeltekkel

1. A Magyar Telekom Nyrt. észrevételei

1.1 Általános észrevételek

A Magyar Telekom kifejtette, hogy a határozattervezet elkészítésekor és közzétételekor a hatályban levő közösségi és hazai szabályozást (2003/311/EC ajánlás, 16/2004. (IV. 24.) IHM rendelet) kell alkalmazni, de az NHH előrettekintő elemzésében figyelembe kell venni a szabályozói környezet előre látható változását is. A Magyar Telekom előadta, hogy az Európai Bizottság 2007. november 13-án tette közzé internetes honlapján az EU elektronikus hírközlési keretszabályozásának módosításával kapcsolatos jogszabálytervezeteket, köztük a fent hivatkozott Bizottsági Ajánlást felváltó új ajánlást és az ahhoz kapcsolódó magyarázó megjegyzéseket, amely már csak a nagykereskedelmi bérelt vonali piacokat javasolja ex-ante szabályozásra alkalmasnak minősíteni, míg a kiskereskedelmi bérelt vonali piac már nem szerepel az ajánlás mellékletében. A Magyar Telekom kérte a Tanácsot, hogy vizsgálja felül a tárgyi határozattervezetben érintett piacként azonosított 7. piacot, mert az a hatályos magyar szabályozás értelmében további 2 évre életben tartaná a Magyar Telekom JPE pozícióját és minimális készlet nyújtási kötelezettségét egy olyan piacon, amely már a határozat elfogadásának időpontjában sem minősül érintett piacnak.

Az észrevételt a Tanács nem tartja relevánsnak, mert az említett Ajánlás még nem lépett hatályba és tartalmára a Tanács nem hivatkozhat. Ezen felül a Tanács megjegyzi, hogy a szolgáltató által hivatkozott, Bizottság által kibocsátott Ajánlás tervezet maga meg is határozza saját státuszát az alábbiak szerint: "A jelen dokumentum konzultációra szolgáló munkaanyag és nem érinti a hatályos Ajánlás státuszát, amely teljes mértékben alkalmazandó marad". Az Ajánláshoz kapcsolódóan helyesen jelöli meg a szolgáltató a magyar releváns jogszabályt, mely jelenleg hatályos és a Hatóság által alkalmazandó. Eszerint a hatóság köteles az abban foglalt piacokat (így a tárgyban piacot is) elemezni, és az érintett piaccá minősítés részleteit az indoklás rögzíti is. A vitára bocsátott Ajánlás tervezet egyebek mellett azt is tartalmazza, hogy különösen azon átmeneti időszakban, amikor folyamatban vannak a piacelemzések, de már megjelenik az új Ajánlás, maradhatnak tagállamok, amelyekben az új Ajánlásban kihagyott piacokra is teljesül a három konjunktív kritérium, és ezért ott a korábbi Ajánlásban szereplő piacok is érintettek lesznek.

1.2 Indoklás, IV.2. Hatékony versenyhez való közeledés, V.1.1. piaci részesedés, IV.3. Versenyjogi eszközök elégtelensége

A Magyar Telekom előadta, hogy a határozattervezet a piaci részesedésre vonatkozó megállapításait a 2004-2006 közti időszak piaci adatokból vonja le és kéri, hogy végleges határozatát a rendelkezésére álló legfrissebb adatokra alapítsa, különös tekintettel figyelembe véve az Invitel-HTCC-Pantel vállalatcsoport 2007. évben történő létrejöttét. A magyar Telekom álláspontja szerint egy 2004-2006-os adatok alapján elkészített piacelemzés, amely csak várhatóan 2008. első negyedévében válik hatályossá, túl hosszú idő (mintegy 4 év)

ahhoz, hogy megfelelő eszköz legyen az ex-ante szabályozáshoz. A fentiekből következően a Magyar Telekom indokolatlannak és aránytalannak tartja, hogy a várhatóan 2008. év elejétől kirótt kötelezettség 2004-2006. évi piaci vizsgálat adatain és eredményein alapuljon.

A Magyar Telekom kifejtette, hogy a határozat a versenyjogi eszközök elégtelensége kapcsán folyamatosan a feltételes módot használja és azt a következtetést vonja le, hogy egy esetleges versenyfelügyeleti eljárásban kirótt szankció (bírság) nem jelent megfelelő megoldást. A Magyar Telekom kifogásolta, hogy a tervezet szövege nem tartalmaz egyetlen konkrét versenyjogi, a Tptv. 21. §-ára alapított, gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt az utóbbi időszakban indított ügyre történő hivatkozást és kifejtette, hogy bizonyított múltbeli versenyjogi jogsértésre való hivatkozás nélkül az ún. hármas kritériumteszt teljesülése nehezen áll meg. A Magyar Telekom nem ért egyet a Tanács azon megállapításával, hogy a kiskereskedelmi bérelt vonali piac szempontjából az ex post szabályozás önmagában szintén kevésbé megfelelő és rögzítette, hogy egy versenyfelügyeleti vizsgálat megkezdése és az esetleges szankciók között eltelt idő a kiskereskedelmi szolgáltatás igénybe vevői számára igen hosszú idő lehet, amely alatt a vállalkozás adott esetben a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást felhasználó fontos informatikai fejlesztéseket nem, vagy az indokoltnál csak rosszabb feltételekkel tud megvalósítani.

A Tanács a piacelemzési eljárás során mindvégig nagy figyelmet fordított a releváns tények és a piacelemzéshez szükséges információk, adatok összegyűjtésére és megismerésére. A Tanács a bérelt vonali piacokon elrendelt adatszolgáltatás lezárását követő esetleges piaci változásokra tekintettel konkrétan megvizsgálta annak lehetőségét is, hogy vannak-e olyan korábban nem ismert piaci folyamatok, amelyek miatt indokolt lenne újabb adatszolgáltatást elrendelni, azonban a Tanács úgy értékelte, hogy a piacon nem történtek olyan alapvető változások, amelyek új adatbekérés szükségességét vonnák maguk után, vagy a Határozattervezetben leírt megállapításokra kihatással lennének.

A Tanács, miképpen azt a Határozat indokolásában részletesen kifejtette, a piacelemzési eljárás lefolytatása érdekében 2005. novemberében határozatával adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő Hatóság által nyilvántartott valamennyi a „Bérelt vonalak minimális készlete” elnevezésű kiskereskedelmi piacon szolgáltatást nyújtó szolgáltató számára. A Szolgáltatókat terhelő adatszolgáltatási kötelezettség meghatározására a piacelemzési eljárást megelőző, annak eredményes lefolytatása érdekében megindított, az adatszolgáltatás mellett a megismert adatok feldolgozását és értékelését is magában foglaló piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében került sor, melynek során a hatóság a felügyelt piac szerkezete, a piacon jelenlévő piaci szereplők közötti viszonyrendszer, az általuk nyújtott szolgáltatások vonatkozásában szerzett olyan információkat, adatokat és tapasztalatokat, melyek alapján a felügyelt piac érdemi vizsgálata körében megalapozottabb döntést hozhatott. Azon túl, hogy a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás eredményeképpen a Hatóság megvizsgálta a piac szerkezetét, illetve megállapította, hogy annak körében mely szolgáltatók minősülnek majd az Eht. 27. § szerint az adott piacon ügyfélnek, a tárgyi ellenőrzési tevékenység azt az adminisztratív célt is szolgálta, hogy a Hatóság a megismert, valamint a rendelkezésére álló adatok összességét – az eredményes piacelemzési eljárás érdekében – összegezni, összefoglalni, valamint rendszerezni tudja. A piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok mennyisége és minősége tekintetében a Tanács megállapította, hogy a vonatkozó piacon az összes, gazdasági ereje alapján számításba vehető szolgáltató teljesítette adatszolgáltatási kötelezettségét. Az adatszolgáltatás körében megismert

adatokon túlmenően a Tanács megvizsgálta a 7. számú piac elemzése szempontjából releváns, nyilvánosan (pl.: általános szerződési feltételekben, nyilvános ajánlatokban, statisztikákban) hozzáférhető adatokat, valamint a társhatóságok által nyilvánosságra hozott információkat. Ennek megfelelően a Tanács az adatszolgáltatás beérkezésének időpontját követő esetleges piaci változásokra tekintettel konkrétan megvizsgálta annak lehetőségét is, hogy vannak-e olyan korábban nem ismert piaci folyamatok, amelyek miatt indokolt lenne újabb adatszolgáltatást elrendelni az érintett szolgáltatókkal kapcsolatban, valamint értesítette a Szolgáltatókat a piacelemzési eljárás megindításáról.

A Tanács úgy értékelte, hogy további adatszolgáltatásra van szükség a 2005. valamint 2006. évekre vonatkozóan a piacfelügyeleti ellenőrzési típusú eljárás keretében benyújtott adatok aktualizálása érdekében, valamint azon szolgáltatók vonatkozásában, akik a 2004.-es adatokat hiányosan szolgáltatták, illetve azon szolgáltatók vonatkozásában, akik az adatszolgáltatás elrendelésekor még nem szolgáltattak a piacon. Ennek megfelelően a Tanács 2007. januárjában, márciusában és májusában a tényállás megfelelő tisztázása érdekében a további adatszolgáltatási kötelezettséget írt elő.

Rögzíthető tehát, hogy a JPE eljárásban 2007. évben meghozatalra kerülő érdemi döntés – az Eht. szabályozási rendszere alapján – 2005-2007 közötti adatszolgáltatási kötelezettségeken, felméréseken valamint a Tanács által elemzett nyilvánosan hozzáférhető adatokon, statisztikákon alapul, illetve a Tanács az érdemi döntés meghozataláig vezető eljárási szakaszokban folyamatosan figyeli, elemzi, értékeli, követi a részletesen említett – adatszolgáltatást kiegészítő – tényállási elemek alapján a piaci folyamatokat.

A Tanács a HTTC csoport piaci erejét, a fúzió hatásait részletesen megvizsgálta és elemezte és a Határozat V.1.1.2 pontjának utolsó bekezdésében összhangban megállapította, hogy a piacelemzés eredményét, valamint a Magyar Telekom jelentős piaci erejét a vizsgált időtávon belül a fúzió nem befolyásolja.

A versenyjogi eszközök elégtelensége feltétel azt vizsgálja, hogy elégséges-e a versenyjog a belépési akadályok csökkentésére vagy eltávolítására, vagy a hatékony verseny visszaállítására. Az ex post szabályozás elégtelenségének okait a Tanács a határozat IV.3 pontjában részletesen kifejtette. A bérelt vonali kiskereskedelmi piac szempontjából az ex post szabályozás önmagában kevésbé megfelelő. Egy versenyfelügyeleti vizsgálat megkezdése és az esetleges szankciók között eltelt idő (ami mintegy egy-másfél év is lehet) a kiskereskedelmi szolgáltatás igénybe vevői számára igen hosszú idő lehet, amely alatt a kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatást felhasználó fontos informatikai fejlesztéseket a vállalkozás nem, vagy az indokoltnál csak rosszabb feltételekkel tud megvalósítani. Egy ilyen helyzetben az erőfölényes szolgáltatóra egy esetleges versenyfelügyeleti eljárásban kirótt szankció (bírság) nem jelent megfelelő megoldást. A kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatás azon említett igénybevevői vállalati köre számára, amelyek informatikai fejlesztéseikhez, belső számítógépes, illetve kommunikációs rendszerük működtetéséhez használják az alacsony (2 Mbit/s-t nem meghaladó) bérelt vonali szolgáltatásokat, nagyobb jogi biztonságot jelent a szektorspecifikus ex-ante szabályozás. Ebben az esetben ugyanis, több és hatékonyabb jogi lehetőség ill. eszköz áll rendelkezésre, hogy a szükséges kiskereskedelmi bérelt vonali szolgáltatások a beruházás, fejlesztés megkezdése után a jövőben is rendelkezésre álljanak megfelelő feltételek mellett, mint az ex post szabályozás esetén, amely a probléma felmerülése után, esetleg az adott szolgáltatás hosszabb szüneteltetését követően kezeli a felmerült problémát. A Tanács továbbá rögzíteni kívánja,

hogy ezen kritérium vizsgálatokor a Tanács az ex ante beavatkozást igénylő átfogó, az egész piacot jellemző versenyproblémák fennállását, illetve fennállásának lehetőségét vizsgálta és az ilyen versenyproblémák fennállásának lehetősége is megalapozza a piac érintett piaccá való minősítését.

1.3 V.1.1.2 Bevételek

A Magyar Telekom álláspontja szerint az V.1.1.2 bekezdésben szereplő 2006-os becslésen alapuló megállapítás nem alkalmas arra, hogy az egyesületsből adódó előnyök hatását megfelelően felmérje, és ez alapján határozza meg a Magyar Telekom JPE státuszát további két évre. A MT felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy a HTCC csoport 2007 ősztől egységesen Invitel márkanév alatt kínálja valamennyi termékét és szolgáltatását, amely jelentősen befolyásolhatja a verseny további alakulását. A MT szerint a piacelemzés során nem kellő súllyal lettek figyelembe véve a vállalatcsoport integráltságából adódó tények, adatok, illetve a csoport létrejöttének versenyt befolyásoló hatását.

A Tanács rögzíteni kívánja, hogy a Határozat V.1.1.2 pontjának utolsó bekezdésében szereplő potenciális közös piaci részesedés vizsgálattal a Tanács a HTTC Matel Holdings potenciális piaci szerepét részletesen elemezte. A vizsgálat eredményeképpen a Tanács megállapította, hogy a piacelemzés eredményét, valamint a Magyar Telekom jelentős piaci erejét a vizsgált időtávon belül a fizió nagy mértékben nem befolyásolja. A vizsgálat tehát megerősítette az V. fejezetben elvégzett, a JPE szolgáltató azonosítását célzó komplex piacelemzési eljárás eredményét.

D. fejezet

Notifikációs eljárás eredménye

A Tanács az érdekeltekkel történő egyeztetést követően az Eht. 65. § (1) bekezdése valamint a 2002/21/EK. Irányelv 7. cikk (3) bekezdése alapján 2007. december 10-én bejelentette a tervezetet – annak részletes indokolásával együtt – az Európai Bizottságnak és a tagállami elektronikus hírközlési szabályozó hatóságoknak (a továbbiakban: Bejelentés).

A Bejelentés az alábbi dokumentumokat tartalmazta:

- a) kísérő levél és a 2003/561/EC Ajánlásban előírt formájú notifikációs összefoglaló (Summary Notification Form) angol nyelven,
- b) az egyeztetés az érdekeltekkel keretében érkezett észrevételek alapján átdogozott határozattervezet magyar nyelven,
- c) a GVH határozat-tervezetre vonatkozó szakmai álláspontja magyar nyelven, és
- d) a szolgáltatók által adott észrevételek magyar nyelven.

A Tanács a b) és d) pontban foglalt dokumentumok kapcsán azzal a kérelemmel fordult az Európai Bizottsághoz, hogy a dokumentum egyes részeit – szolgáltatói kérésre tekintettel – az Európai Bizottság bizalmas információként kezelje. Ennek megfelelően a dokumentumot a Tanács két – üzleti titkot tartalmazó, illetve nem tartalmazó – változatban küldte meg a Bizottság részére.

A Bejelentést az Európai Bizottság HU/2007/0737 számon 2007. december 10-én vette nyilvántartásba.

A Bejelentéssel kapcsolatban az Európai Bizottság 2007. december 11-én kiegészítő információk szolgáltatását kérte. A Bizottság további információt kért arra, hogy mi indokolja a belépési korlátok tartósságát a kiskereskedelmi bérelt vonali piacon, valamint további indoklást kért azzal kapcsolatosan, hogy miért nem várható a piactól, hogy versengővé válik a piacelemzés belátható időtartományában.

Az NHH a megjelölt határidőben (2007. december 14-én) elküldte válaszáat, amelyben kifejtette, hogy a kiskereskedelmi bérelt vonali piacon jelenleg magas a belépési korlát, és csökkenése csak a végződtetési szegmens piaci szabályozás hosszabb távú hatásától, a szolgáltatói és az infrastrukturális verseny erősödésétől várható. A piaci struktúra változásának piaci versenyre gyakorolt hatását részletesen, hosszú időtávon megvizsgálva megállapításra került, hogy a stabilan magas bevételi részesedés alapján jelentős piaci erővel bíró Magyar Telekom piaci részesedésének jelentős csökkenésére csak hosszabb távon lehet számítani.

A Bejelentéssel indult eljárás lezárásaként az Európai Bizottság 2008. január 9-én kelt magyar nyelvű levelet küldött, amelyben az alábbi észrevételt tette:

(i) A nagykereskedelmi szabályozás hatékony végrehajtása

A Bizottság rá kíván mutatni arra a tényre, hogy az NHH megállapítása szerint a bérelt vonalak nagykereskedelmi trónk szegmensének piacán hatékony verseny áll fenn; a bérelt vonalak végződtetési szegmensének piacán pedig az NHH számos szabályozói kötelezettséget tervez kiszabni. A trónk szegmens piacán fennálló hatékony verseny, együttesen a nagykereskedelmi végződtetési szegmens szabályozásával, a belépési korlátok csökkenéséhez kell, hogy vezessen és ezáltal elősegíti a bérelt vonalak minimális készletének biztosítását.

Ezért a Bizottság felkéri az NHH-t, hogy biztosítsa a nagykereskedelmi szabályozás hatékony végrehajtását.

A Tanács figyelembe veszi a Bizottság ezen észrevételét, és figyelemmel kíséri a nagykereskedelmi szabályozás hatékony végrehajtását. A határozat-tervezetet azonban ezen pont alkalmazása nem érinti.

Az Európai Bizottság levelében rögzítette, hogy a 2003/311/EK ajánlás módosítása 2007. december 17.-én került elfogadásra és a tagállamok erről 2007. december 18.-án kaptak értesítést és ennek megfelelően az utóbbi dátum előtt beérkezett bejelentéseket a Bizottság a 2003-as Ajánlás alapján értékelte.

Budapest, 2008. január 31.

Pataki Dániel sk.
elnök
tanácsstag

dr. Rozgonyi Krisztina sk.
alelnök
tanácsstag

Dr. Nyevrikel Emília sk.
tanácsstag

Bánhidi Ferenc sk.
tanácsstag

Debreczeni Sándor sk.
tanácsstag

A kiadmány hitelül:

A határozatot kapja:

Mellékelt címlista szerintiek

A határozatot kapják:

- 1. 3C Magyarország Adarátviteli és Műszaki Fejlesztő Kft.**
1121 BUDAPEST Konkoly-Thege u. 29-33.
- 2. ACRONYM Számítógéphálózatokat Telepítő Kft.**
1134 BUDAPEST Huba u. 10
- 3. AGRIACOMPUTER Tervező, Gyártó és Szolgáltató Kft.**
3300 EGER Nagyváradi u. 18.
- 4. AMICE Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
1145 BUDAPEST Mexikói út 28/a.
- 5. AMTEL Hang és Internet Kommunikáció Magyarország Kft.**
2009 PILISSZENTLÁSZLÓ Kápolna köz 2.
- 6. Antenna Távközlési Szolgáltató Zrt.**
1119 BUDAPEST Petzval J. u. 31-33.
- 7. ArraboNet Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
9022 GYŐR Apáca u. 49.
- 8. AT&T Globális Hálózati Szolgáltatások Magyarország Kft.**
1117 BUDAPEST Neumann János u. 1.
- 9. Best Save Computer Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.**
4220 HAJDÚBÖSZÖRMÉNY Bajcsy Zs. út. 35.
- 10. BT Limited Magyarországi fióktelepe**
1123 BUDAPEST Alkotás u. 50.
- 11. CityNet Communication Informatikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.**
1126 BUDAPEST Böszörményi út 20-22.
- 12. DOLBY Kábeltelevíziós Szolgáltató Kft.**
1132 BUDAPEST Visegrádi út. 80.b.
- 13. DRÁVANET Internet Szolgáltató t.**
7624 PÉCS Őz u. 5.
- 14. EnterNet 2001 Számítástechnikai Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.**
1134 BUDAPEST Csángó u. 8.
- 15. EUROWEB Internet Szolgáltató Zrt.**
2040 BUDAÖRS Puskás T. u. 8-10.

- 16. Extralink Informatika Kft.**
1163 BUDAPEST Kőszál u. 14.
- 17. GTS Datanet Távközlési Kft.**
2040 BUDAÖRS Ipartelep u. 13-15.
- 18. Hajdúnánási Ruhaipari, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
4080 HAJDÚNÁNÁS Kossuth u. 4.
- 19. Hódmezővásárhelyi Vagyonkezelő és Szolgáltató Zrt.**
6800 HÓDMEZŐVÁSÁRHELY Bajcsy-Zsilinszky u. 70.
- 20. Hódtáv Kábeltelevíziós, Távközlési, Építő és Szolgáltató Kft.**
6800 HÓDMEZŐVÁSÁRHELY Bajcsy-Zs. u. 70.
- 21. Hungarotel Távközlési Zrt.**
2040 BUDAÖRS Puskás Tivadat 8-10.
- 22. Integranet Kereskedelmi Szolgáltató Kft.**
7400 KAPOSVÁR Rákóczi tér 9-11.
- 23. InterEuro Computer Kft.**
2040 BUDAÖRS Budapesti út 76.
- 24. Interware Internet Szolgáltató Rt.**
1132 BUDAPEST Victor Hugo u. 18-22.
- 25. Invitel Távközlési Szolgáltató Zrt.**
2040 BUDAÖRS Puskás Tivadar u. 8-10.
- 26. Isis-Com Szolgáltató Kereskedelmi Kft.**
9700 SZOMBATHELY Rákóczi u. 1.
- 27. Keystone-Inc. Kft.**
1052 BUDAPEST Vármegye u. 3-5.
- 28. KFKI-LNX Hálózatintegrációs Zrt.**
1135 BUDAPEST Hun u. 2.
- 29. Kirow Informatikai és Telekommunikációs Bt.**
9400 SOPRON Rákóczi F. u. 37.
- 30. Magyar Telekom Távközlési Nyrt.**
1013 BUDAPEST Krisztina krt. 55.
- 31. Magyar Villamos Művek Zártkörűen Működő Zrt.**
1011 BUDAPEST Vám u. 5-7.
- 32. MOL Földgázszállító Zrt.**
8600 SIÓFOK Tanácsház út 5.

- 33. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt.**
8600 SIÓFOK Sió u. 74.
- 34. Monor Telefon Társaság Zrt.**
1092 BUDAPEST Kinizsi u. 30-36.
- 35. NAP-SZÁM Internet Kft.**
5600 BÉKÉSCSABA Andrásy út 79-81.
- 36. New Connection Tanácsadó Kft.**
1038 BUDAPEST Újliget sétány 1/C.
- 37. Pannon GSM Távközlési Zrt.**
2040 BUDAÖRS Baross u. 165.
- 38. PanTel Technocom Távközlési Szolgáltató Kft.**
8600 SIÓFOK Sió u. 74.
- 39. PanTel Holding Zrt.**
1113 BUDAPEST Bocskai út 134-146.
- 40. Pantel Távközlési Kft.**
1113 BUDAPEST Bocskai út 134-146.
- 41. ProcySoft Számítástechnikai Bt.**
1134 BUDAPEST Dévai u. 22/a.
- 42. Profinter Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.**
3100 SALGÓTARJÁN Kővár út 1.
- 43. Printer-fair Számítástechnikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.**
2510 DOROG Mátyás király u. 11/A.
- 44. Radiant Vagyonkezelő Holding Rt.**
1158 BUDAPEST Késmárk u. 7/b.
- 45. SzBB 2002 Oktatásszervező és Kereskedelmi Kkt.**
9400 SOPRON Bóbita u. 6.
- 46. SzivárványNet Informatikai és Szolgáltató és Kereskedelmi Kft.**
8000 SZÉKESFEHÉRVÁR Cserkész u. 15.
- 47. Tanet Szolgáltató Kft.**
6600 SZENTES Móricz Zsigmond u. 1/4.
- 48. Telecom Magyarország Távközlési és Tanácsadó Kft.**
1138 BUDAPEST Népfürdő u. 19/e.

49. ToMicTel Kommunikációs, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
1124 BUDAPEST I. utca 11.

50. Trigeminus Kereskedelmi és Szolgáltató Bt.
7264 PÉCS Budai N.A. u. 20.

51. UPC Magyarország Telekommunikációs Kft.
1092 BUDAPEST Kinizsi u. 30-36.

52. UUNET Magyarország Internet-szolgáltató Kft.
1054 BUDAPEST Szabadság tér 7. [Bank Center]

53. Venien Informatikai Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
1037 BUDAPEST Orbán B. út 1.

54. Irattár